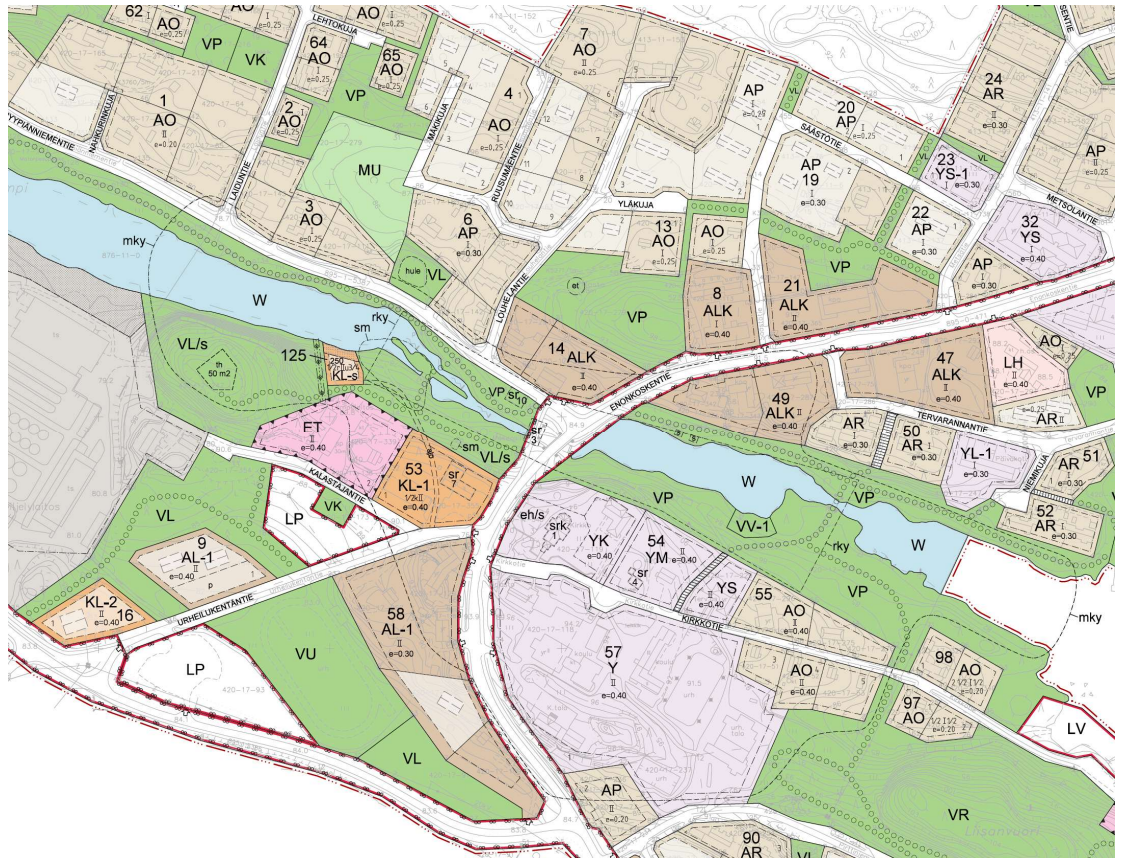

ENONKOSKEN KUNTA

KIRKONKYLÄN ASEMAKAAVAN PÄIVITTÄMINEN JA LAAJENTAMINEN

KAAVASELOSTUS 24.1.2025 ehdotus

Johdanto

Kirkonkylän taajama-alueen asemakaava ajantasaistetaan kokonaisuudessaan ja laajennetaan mm. osittain rakennetun, mutta aikaisemmin asemakaavoittamattoman teollisuusalueen osalta.

Asemakaavan päivittäminen on luonteeltaan teknisluonteinen. Päivittämiseen ei sisälly vähäistä suurempia uusia maankäytöllisiä aluevarauksia.

Asemakaavan päivittämisen mahdollistamiseksi kirkonkylän ja sen lähialueille on vuonna 2016 laadittu uusi 1:2000 -mittakaavainen asemakaavan pohjakartta.

Osa Enonkosken kirkonkylän rakennetusta miljööstä edustaa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Näihin liittyvät arvot otetaan asemakaavan päivityksessä huomioon.

Enonkosken keskeisenä maankäytöllisenä mahdollisuutena / vetovoimana nähdään mm. maa-seutumainen väljä miljöö ja rakentaminen vesistöjen äärelle. Sijainti vesireittien äärellä tarjoaa myös matkailullisia mahdollisuuksia.

Enonkosken säilyminen jatkossakin kehittyvänä ja vetovoimaisena mahdollistaa myös palvelurakenteen säilymisen ja monipuolistumisen. Näitä maankäytöllisiä voimavaroja voidaan hyödyntää kunnan kokonaisvaltaisessa kehittämisessä.

Asemakaavaprosessin ja osallistavan suunnittelumenettelyn keskeinen tavoite on aktivoida erityisesti paikallisia ja myös ulkopuolisia osallisia ja toimijoita suunniteltavan ympäristön ja siihen liittyvien toimintojen kehittämiseen, sekä mahdollistaa osallisten ja suunnittelijoiden välinen vuorovaikutteisuus.

Asemakaavatyöhön on osallistunut Enonkosken kunnan puolelta erityisesti kunnaninsinööri Keijo Kempainen ja vuoden 2023 syksystä lähtien kunnaninsinööri Otto Häkkinen. Kaavanlaati-jana on toiminut kaavoitusinsinööri Jorma Harju, Maankäytönsuunnittelu Kaavaharju.

24.1.2025

Kaavanlaatija
Projektipäällikkö Jorma Harju
Puh. 044 596 3111
E-mail: jorma.harju@kaavaharju.fi
www.kaavaharju.fi

Sisällys

1	PERUS- JA TUNNISTETIEDOT	1
1.1	Kaavan nimi.....	1
1.2	Alueen sijainti.....	1
1.3	Kaava-alueen rajaus	2
2	SUUNNITTELUTILANNE	3
2.1	Maakuntakaava.....	3
2.2	Yleiskaava.....	6
2.3	Asemakaava	8
2.4	Pohjakartta.....	12
2.5	Rakennusjärjestys	12
3	MAANKÄYTÖN NYKYRAKENNE	13
3.1	Kokonaisrakenne.....	13
3.2	Väestö	13
3.3	Elinkeinot ja palvelut.....	15
3.4	Asuinalueet	19
3.5	Virkistysalueet.....	19
3.6	Liikenneverkosto.....	25
3.6.1	Liikenneturvallisuussuunnitelma	28
3.7	Yhdyskuntatekninen huolto	29
4	SELVITYKSET.....	30
4.1	Rakennuskulttuuri ja kulttuuriympäristö	31
4.2	Arkeologinen kulttuuriperintö	46
4.3	Luontoselvitys	47
4.3.1	Yleistä	47
4.3.2	Tavoitteet ja tutkimusmenetelmät	48
4.3.3	Geologia ja geomorfologia	48
4.3.4	Vesistöt ja vesialueet	49
4.3.5	Kasvillisuus	50
4.3.6	Luontoselvityksen tulokset	50
4.3.7	Suojelualueet, suojeluohjelmat ja Natura 2000-verkosto	61
4.3.8	Luonnonsuojelu-, vesi- ja metsälain mukaiset kohteet	61
4.3.9	Direktiivi- ja uhanalaislajisto	63
4.3.10	Suosituksat	64
5	ASEMAKAAVAN TAVOITTEET	65
5.1	Yleistä.....	65
5.2	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT).....	65
5.2.1	Maakuntakaavan tavoitteet.....	66
5.2.2	Paikalliset tavoitteet	67

6	ASEMAKAAVA JA SEN PERUSTELUT.....	68
6.1	Yleisperustelut	68
6.2	Kokonaisrakenne	69
6.2.1	Vaihtoehtotarkastelu	70
6.3	Asuinalueet	71
6.4	Palvelu-, yritys- ja teollisuusalueet	72
6.5	Virkistys- ja ulkoilualueet.....	74
6.6	Liikenneverkosto.....	75
6.7	Erityisalueet	76
6.8	Kulttuuriarvot	76
6.9	Luontoarvot	77
6.10	Maa- ja metsätalousalueet.....	78
6.11	Asemakaavan yleiset määräykset.....	78
7	ASEMAKAAVAN VAIKUTUKSET	78
7.1	Yleistä	78
7.2	Vaikutukset suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin	79
7.3	Vaikutukset suhteessa maakuntakaavaan.....	81
7.4	Vaikutukset suhteessa yleiskaavaan ja rakennusinventointiin (2024)	82
7.5	Maankäytölliset vaikutukset.....	83
7.5.1	Kokonaisrakenne	83
7.5.2	Rakentaminen taajamassa.....	84
7.5.3	Työpaikka-alueet / palvelut	84
7.5.4	Yhdyskuntatekniset verkostot	84
7.5.5	Liikenneverkosto.....	84
7.5.6	Virkistysalueet ja viheryhteydet	84
7.5.7	Maa- ja metsätalous, luonto, ilmasto	85
7.5.8	Kulttuuriympäristö.....	85
7.6	Vaikutukset sosiaalisiin oloihin.....	85
7.7	Asemakaavan oikeusvaikutukset.....	86
8	SUUNNITTELUMENETTELY	86
8.1	Osalliset	86
8.2	Osallistumisen ja vuorovaikutuksen järjestäminen	87
8.3	Suunnitteluvaiheet	87

Liitteet

- Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- Asemakaavakartta 1:2 000
- Luonnosvaiheen palaute ja vastineet 15.3.2024
- Asemakaavan seurantalomake (lopulliseen)

Erillisselvitykset

- Rakennuskulttuurin tarkastelu ja kohteiden kuvaus (Arkkitehtuuritoimisto J-P Husso 2024)

1 Perus- ja tunnistetiedot

1.1 Kaavan nimi

Enonkosken kirkonkylän asemakaavan päivittäminen.

Kirkonkylän asemakaavaa uudistetaan, laajennetaan vähäisesti ja sovitetaan uudelle asemakaavan pohjakartalle.

Viranomaisneuvottelu; 23.4.2014 käsiteltiin kokonaisuudessaan kirkonkylän asemakaavan päivittämistä. Asemakaavan päivittämiseksi alueen pohjakartta päivitettiin v. 2016.

1.2 Alueen sijainti

Enonkosken kirkonkylän suunnittelualue sijaitsee Etelä-Savon maakunnassa noin 30 km Savonlinnan pohjoispuolella, Ylä-Enonveden luoteisosan rannalla.

KUVA 1: Enonkosken kirkonkylän sijainti

1.3 Kaava-alueen rajaus

Kirkonkylän päivitettävään asemakaavaan sisältyy Enonkosken kirkonkylän asemakaava-alue vähäisine laajennusalueineen. Pohjoisessa asemakaava-alueeseen sisällytetään Teollisuustien varren pienialainen teollisuusalue ja etelässä Pirttilahdentien alue, Enonkoskentien ja Ylä-Enonveden Pirttilahden välisellä alueella, rajautuen etelä-kaakkoiskulmalla Pirttilammen pysähdyslevi-kealueeseen. Luoteis-kaakkoissuunnassa päivitettävä asemakaava-alue rajautuu Laasalantien (yhdystie 15386) ja Enonkoskentiehen (seututie 471).

Soidinniemen vanhentunutta ja toteuttamiskelvotonta asuinalueen asemakaavaa (v. 2022) ei kunnanhallituksen 28.6.2022 tekemän päätöksen mukaisesti sisällytetä tähän asemakaavan päivityshankkeeseen. Samoin ko. päätöksen mukaisesti asemakaavaan ei sisällytetä taajaman länsireunalla Sahalammentien asemakaavoittamatonta asuinalueetta, Laasalantien ja Sahalammen välisellä alueella.

Asemakaavoitettavan alueen pinta-ala on noin 165 ha.

KUVA 2: Asemakaava-alueen rajaus

2 Suunnittelutilanne

2.1 Maakuntakaava

Etelä-Savossa on voimassa neljä maakuntakaavaa:

Maakuntakaavat ovat voimassa yhtä aikaa. Voimassa olevat maakuntakaavat ovat:

Etelä-Savon maakuntakaava, jonka Ympäristöministeriö on vahvistanut 4.10.2010.

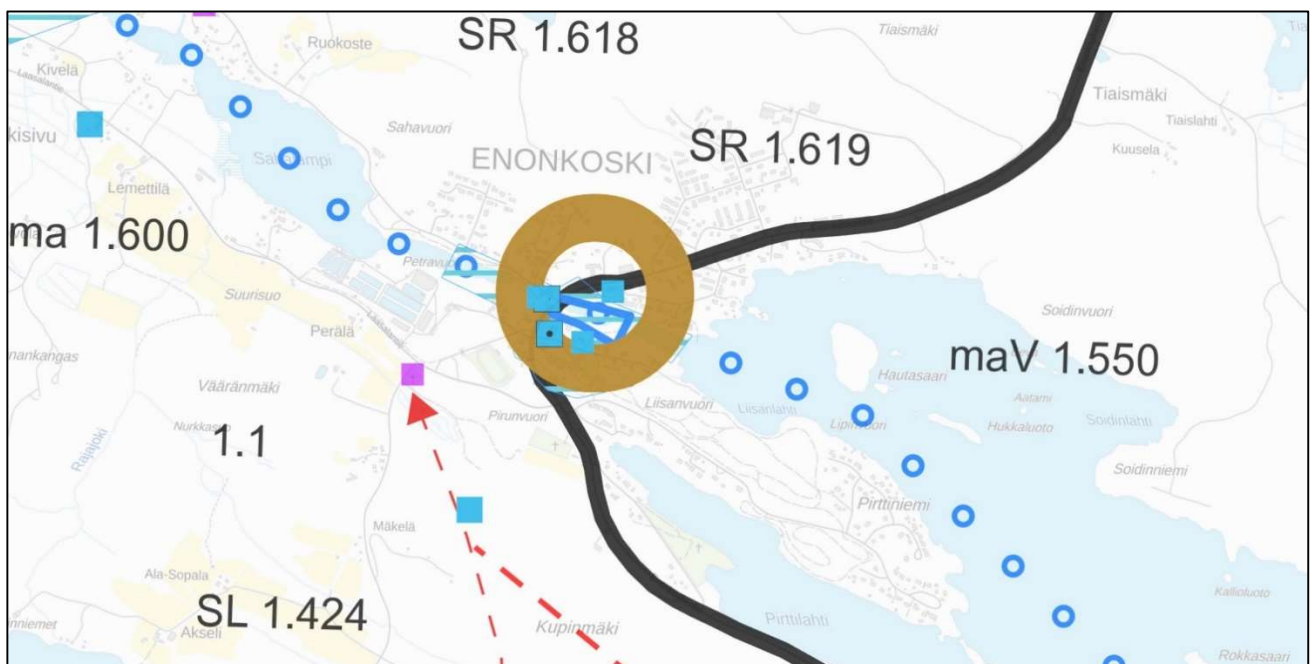
Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaava, jonka Etelä-Savon maakuntavaltuusto hyväksyi 9. kesäkuuta 2014 ja ympäristöministeriö vahvisti kaavan 3.2.2016.

Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavan maakuntavaltuusto hyväksyi kaavan kokouksessaan 12.12.2016. Käsiteltävinä teemoina mm. luonnonvarat, vähittäiskaupan suuryksiköt, arvokkaat maisemat ja kulttuuriympäristöt sekä joukko muita voimassa olevan kaavan päivityksiä eri maankäyttöteemoissa. Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavalla päivitettiin vuonna 2010 vahvistettua maakuntakaavaa. Suurimpina muutoksina kaavassa käsiteltiin kaupan aluevarauksia, turvetuotantoa sekä maakuntastrategian yhteydessä valmisteltuja maakunnan maankäytön strategisia linjauksia. Muilta osin muutostarpeet perustuivat pääasiassa eri maankäyttömuotojen suunnittelu- ja toteutustilanteiden täsmentymisiin.

Kuvassa 3 on ote em. maakuntakaavojen Etelä-Savon maakuntakaavayhdistelmästä ja siihen sisältyvät keskeiset merkinnät suunnittelualueen osalta.

Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaava hyväksytty 4.12.2024

Vaihekaavassa käsitellään seudullisesti merkittäviä tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita ja niihin liittyviä voimajohtolinjoja. Vaihemaakuntakaavan laatiminen on tullut ajankohtaiseksi tuulivoimateknologian nopean kehityksen ja maakunnan alueella vireillä olevien tuulivoimahankkeiden nopean etenemisen seurauksena. Tuulivoima oli tarkoitus käsitellä vireillä olevassa 3. vaihemaakuntakaavassa, mutta tällöin kunnissa vireillä olevat tuulivoimahankkeet olisivat joutuneet odottamaan maakuntakaavan etenemistä.

KUVA 3: Ote Etelä-Savon maakuntakaavayhdistelmästä suunnittelualueen kohdalta

Maakuntayhdistelmäkaavassa on osoitettu seuraavat merkinnät Enonkosken kirkonkylän kaava-alueen osalta:

a 1.1

a PAIKALLISKESKUKSEN ALUE (KOHDEMERKINTÄ)
[MKK, 2.VK lisätty viimeinen kappale ja erityismääräys]

Enonkoski kirkonkylä

Kaavamerkinnän osalta todetaan mm. seuraavaa: Alueen maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät (maakuntakaavaa) yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia.

maV 1.552

maV KULTTUURIYMPÄRISTÖN JA/TAI MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ ALUE [MKK]

Museosilta, V, rky09 (aluerajaus rky09:n mukaisesti)

(Alueella sijaitsevat kohteet Enonkosken kivisilta ja Enonkosken sahan jäänneet)

Osa-alueen erityisominaisuuksia ilmaiseva merkintä, jolla osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ja rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Alueeseen sisältyvät yksittäiset arvokohteet on lueteltu ja esitetty kohdeluettelossa.

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat erityisarvot.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden, kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi.

Suositus

Ympäristöön merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

ma 1.550

ma KULTTUURIYMPÄRISTÖN JA/TAI MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ ALUE [MKK]

Enonkosken kirkonkylän alue, M, rky 93 ALUE

(Enonkosken kirkonkylän alueella sijaitsevat kohteet: Kirkko, Museo (ent. viljamakasiini), Koskela)

Osa-alueen erityisominaisuuksia ilmaiseva merkintä, jolla osoitetaan maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ja rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Alueeseen sisältyvät yksittäiset arvokohteet on lueteltu ja esitetty kohdeluettelossa.

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat erityisarvot.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden, kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi.

Suositus

Ympäristöön merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

SR RAKENUSSUOJELUKOHDE [MKK]

Merkinnällä osoitetaan rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain, maankäyttö- ja rakennuslain tai muun erityislainsäädännön nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja pienialaisia alueita ja kohteita.

Suunnittelumääräys

Kohteen ja sen ympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kulttuurihistoriallisesti arvokas kokonaisuus ja erityispiirteet. Toimenpiteistä on pyydettävä lausunto museoviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

SR 1.618

Kirkko, kirkkolaki

SR 1.619

kivisilta, Enonkoski, V, rky, tiemuseokohde

ma KULTTUURIYMPÄRISTÖN JA/TAI MAISEMAN VAALIMISEN KAN-NALTA MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ KOHDE [MKK]

ma 1.630

Enonkosken sahan jäänteet, V, rky09

ma 1.620

Enonkosken museo (ent. viljamakasiini) M,

ma 1.621

Koskela M

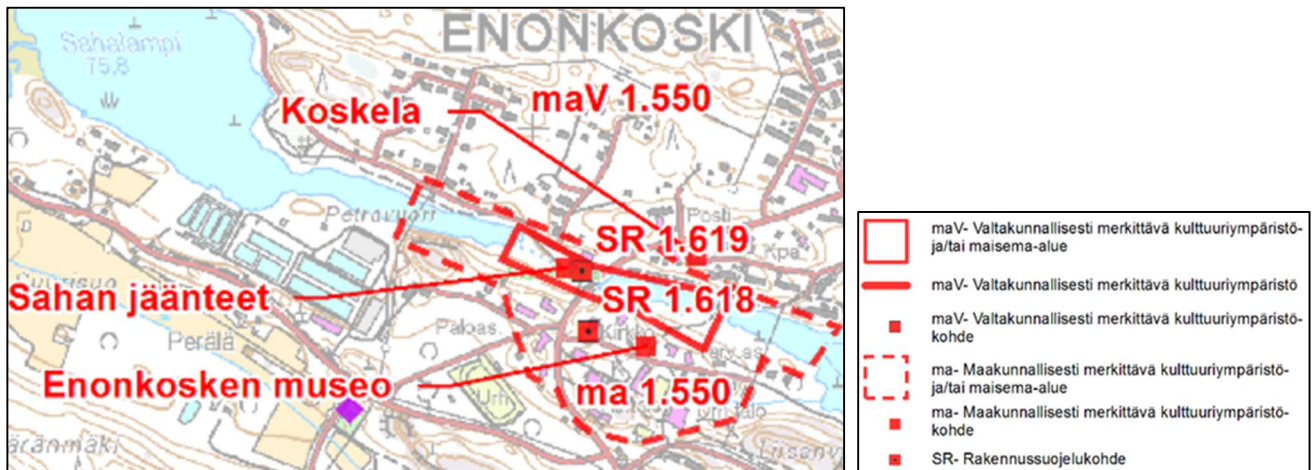
Kohteen erityisominaisuuksia ilmaiseva merkintä, jolla osoitetaan maakunnallisesti arvokkaita pienialaisia rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuskohteita, jotka sijaitsevat maisema-alueiden ja taajamatointojen alueiden ulkopuolella.

Suunnittelumääräys

Kohteen ja sen ympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kulttuurihistoriallisesti arvokas kokonaisuus ja erityispiirteet.

Suositus

Kohteeseen merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

KUVA 4: Ote Etelä-Savon maakuntakaavan kulttuuriympäristökartasta merkintöineen

st 1.150

SAVONLINNA - ENONKOSKI - SAPPU, seututie 471

mlr 1.66

MELONTAREITTI, ohjeellinen, Ulpukkareitti

Valmisteilla oleva Etelä-Savon 3. vaihemaakuntakaava

Etelä-Savon maakuntahallitus päätti 20.9.2021 käynnistää 3. vaihemaakuntakaavan laatimisen. 3. vaihemaakuntakaavalla täydennetään Etelä-Savon voimassa olevia maakuntakaavoja eri maankäyttömuotojen osalta huomioiden myös tulevaisuuden tarpeet.

- Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 1.9-31.10.2022.
- Valmisteluvaihe on meneillään.
- Kaavaluonnos on tavoitteena asettaa nähtäville alkuvuodesta 2024.

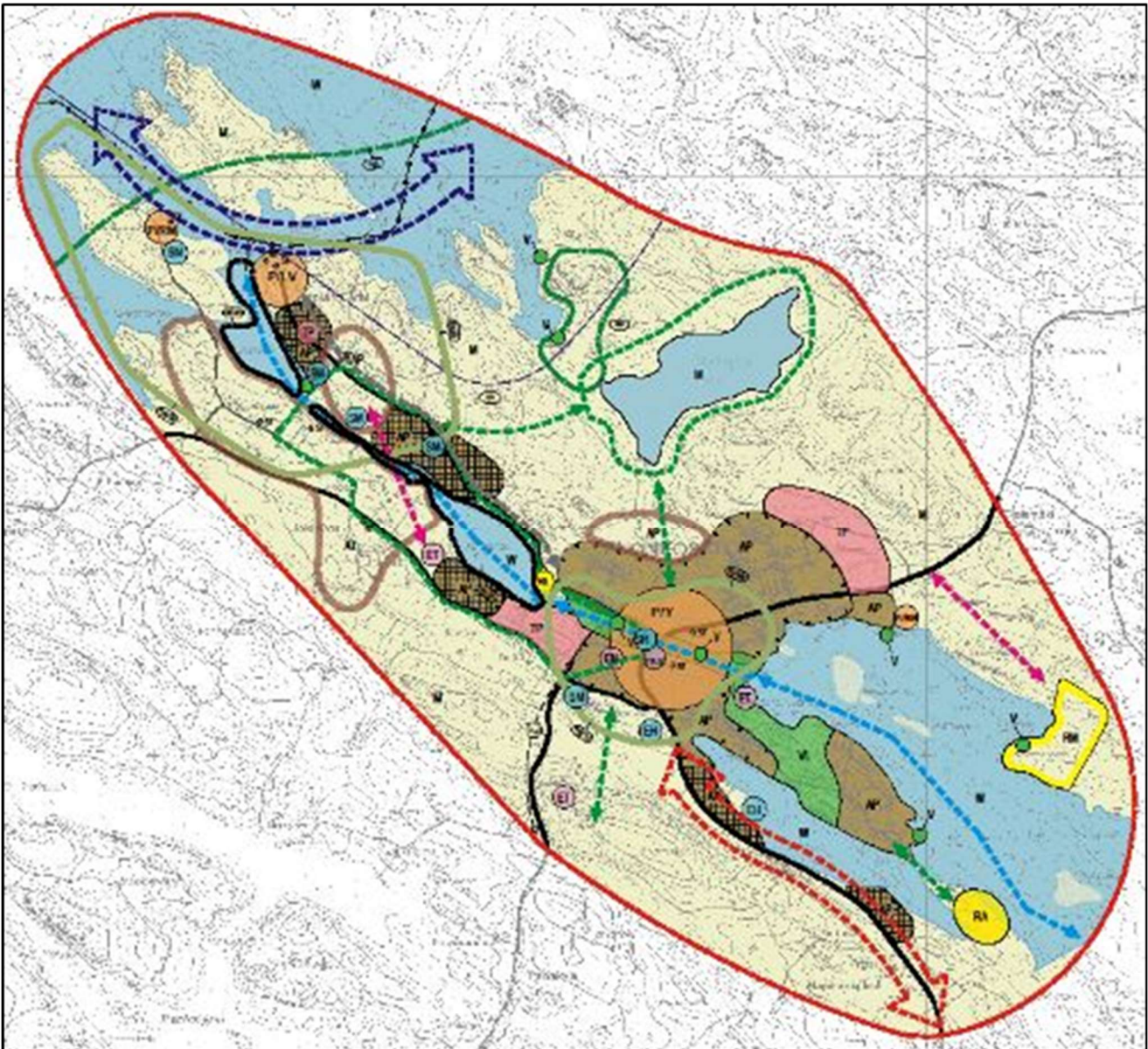
Laadittavan vaihemaakuntakaavan tavoitteet voidaan tiivistää seuraavasti:

- tukea Etelä-Savon maakuntastrategian toteutumista
- ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja hillintä
- tukea Etelä-Savon luonnon monimuotoisuutta ja luonnonvarojen resurssiviisasta käyttöä sekä huomioida virkistysten tarpeet
- vahvistaa edellytyksiä kestäväälle energiantuotannolle maakunnan alueella
- varata matkailun kehittämiselle tarpeelliset aluevaraukset
- taata huoltovarmuuden näkökulmasta riittävä saavutettavuus
- päivittää laadittujen inventointien, päätösten ym. pohjalta kaavamerkintöjä.

3. vaihemaakuntakaavan sisällöllinen laajuus tarkentuu kaavaprosessin aikana.

2.2 Yleiskaava

Enonkosken kirkonkylä-Hyypiänniemi-Kangassaari -alueella on voimassa kunnanvaltuuston vuonna 2013 hyväksymä strateginen yleiskaava.

KUVA 5: Enonkosken kirkonkylän strateginen yleiskaava

Yleiskaavassa on esitetty mm. seuraavia maankäytön kehittämiseen liittyviä merkintöjä kirkonkylän suunnittelualaueen osalta.

 Asemakaavojen ajantasaistamisalue.

Merkinnällä osoitetaan nykyisen taajaman asemakaavoitetut alueet lukuun ottamatta Pirttiniemen, Soidinniemen ja Leirimajan asemakaava-alueita.

Suunnittelumääräys:

- Alueella voimassa olevia asemakaavoja tulee tarkistaa erityisesti täydennysrakentamisen, käyttötarkoitusten muutosten, kulttuuriympäristön ja rakennussuojelun huomioimisen, julkisten alueiden sekä kiinteistöjaotuksen osalta.
- Ajantasaistamisessa tulee huomioida alueen yleiskaavassa osoitettu pääkäyttötarkoitus asuinalueena (AP) palveluiden ja hallinnon alueena (P/Y), virkistysalueena (VL) ja sijainti osana kulttuurihistorian tai maiseman vaalimisen kannalta arvokasta aluetta (KuMa).

 Voimalinjan yhteystarve.

Merkinnällä osoitetaan maakuntakaavan mukainen ohjeellinen yhteystarvevaraus 110 kV voimalinjan rakentamiseksi Laukunkankaalta Enonkosken taajamaan.

Suunnittelumääräys:

- Voimalinja ja sähköasema tulee suunnitella siten, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän haittaa asuinympäristölle ja maisemalle.

Rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta arvokas alue.

Merkinnällä osoitetaan Hyypiänniemen ja Kangassaaren vanha teollisuusalue ja osa Jokisivuon kylää sekä taajaman keskusta. Alueella sijaitsevia arvokkaita kohteita ei ole erikseen merkitty kaavakartalle.

Suunnittelumääräys:

- Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat erityisarvot.
- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi.
- Edellä mainittujen arvokkaiden kohteiden ja rakennusten purkaminen tai oleellinen muuttaminen on luvanvaraista (MRL 127.1 §), museoviranomaiselle on varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen lupamenettelyn yhteydessä.

Leirintäalue.

Merkinnällä osoitetaan mahdollinen leirintäalueen paikka Toivonniemellä Sahalammen rannalla.

Suunnittelumääräys:

- Alue on varattu leirintäalueen sijoittamiselle.
- Alueen laajuus ja sijoittamisen vaikutukset tulee selvittää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisella yksityiskohtaisemalla kaavalla.
- Alueen maaperän laadusta on oltava riittävät selvitykset ennen toimintojen sijoittamista.

Kunnallistekniikan yhteystarve.

Merkinnällä osoitetaan yhteystarvevaraus kunnallistekniikan rakentamiseksi Soidinniemeen ja Hyypiänniemeeseen.

Suunnittelumääräys:

- Kunnallistekniikan toiminta-alueen laajentaminen tulee perustua tarkempiin suunnitelmiin ja vaikutusten arviointeihin. Suunnitelmien yhteydessä tulee selvittää mahdollisuudet olemassa olevien kiinteistöjen liittämiseksi kunnallistekniikan toiminta-alueeseen.
- Viemäriverkoston pumppaamot tulee vesistöjen läheisyydessä toteuttaa siten, että päästöt vesistöön ovat ongelmattomassakin vähäisiä.

Vesireittien kehittämissuositus.

Merkinnällä osoitetaan seudullinen melontareitti Ylä-Enonvedeltä Saimalle

Kehittämissuositus:

- Melontareitin yhteys taajaman läpi tulee suunnitella toimivaksi ja turvallisiksi.

Taajaman keskusta

- Kirkko
- Museo (ent. Viljamakasiini)
- Kivisilta
- Koskela
- Enonkosken sahan jäänteet

Uusi matkailupalvelujen alue.

Merkinnällä osoitetaan Soidinniemen uusi matkailupalvelujenalue.

Suunnittelumääräys

- Alueen maankäyttöä tulee ohjata maankäyttö- ja rakennuslain mukaisella kaavalla.

Olemassa oleva tai kehitettävä virkistyskohde.

Merkinnällä osoitetaan uimarannat sekä laituri- ja levähdyspaikat tai sellaisia kehitettävät alueet.

Suunnittelumääräys:

- Alueille saa rakentaa virkistyskäyttöön tarkoitettuja kevyitä rakennelmia, kuten katoksia, laitureita, rantautumispaikkoja sekä pieniä varastoja.
- Rakentamistoimenpiteillä ei saa muuttaa ympäristön luonnon tilaa merkittävästi.

Olemassa olevat ja kehitettävät viheryhteydet.

Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat virkistysyhteydet Pirttiniemen urheilualueelta taajaman rantapuistoon ja edelleen Olavinlammen ulkoilureitille sekä kehitettävä virkistysyhteys Sahalammen ympäri Hyypiänniemen, Jokisivun kylän ja taajaman välillä.

Suunnittelumääräys:

- Viheryhteys on tarkoitettu pääasiassa kävelyreitiksi ja ekologisiksi käytäväksi, mutta yhteyden suunnittelussa on huomioitava myös mahdollisuudet talviaikaiseen käyttöön ja pyöräilylle.
- Virkistysyhteyksiä tulee hoitaa ympäristöltään mielenkiintoisina eri luontotyyppien ominaisuuksia hyödyntäen.
- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava siitä, että merkinnällä osoitettu yhteys toteutuu tavalla, joka turvaa virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet, alueen maisema-arvot sekä arvokkaiden luontokohteiden säilymisen.
- Alueen lähiympäristöä suunniteltaessa on huolehdittava, ettei viheryhteyttä katkaista tai sen laatua heikennetä merkittävästi, eikä viheryhteyden toteuttamista vaikeuteta tarpeettomasti.

Uusi pientalovaltainen asuinalue.

Merkinnällä osoitetaan asemakaavoitettavaksi tarkoitetut uudet alueet taajaman reunoilla ja Hyypiänniemen alueilla.

Suunnittelumääräys:

- Alueen maankäyttöä ohjataan asemakaavalla.
- Alueelle saa osoittaa pientaloja, niihin liittyviä varastoja ja ulkorakennuksia sekä tiloja työpaikkatoiminnoille, joista ei aiheudu häiriötä tai vaaraa asuinympäristölle.
- Asemakaavoituksen yhteydessä tulee määritellä arvokkaat ja säilytettävät alueen osat, sisäiset katujärjestelyt, julkiset ja yksityiset puisto- ja piha-alueet.
- Alueet tulee toteuttamisen yhteydessä liittää keskitetyn kunnallistekniikan toiminta-alueeseen.
- Ennen yksityiskohtaisemman kaavan laatimista alue on maankäyttö- ja rakennuslain 16 §:n tarkoittamaa suunnittelu-alueutta.
- Pirttilahden AP-aluetta ei tule ottaa asemakaavoituksen tehokkuudella käyttöön ennen kuin kaavassa osoitetut muut asemakaavoitettavaksi tarkoitetut asuinalueet ovat rakennettu.

Savonlinnan työssäkäynti- ja palveluyhteistyön kehittämisyöhyke.

Merkinnällä osoitetaan Enonkoskentien varsi ohjeellisesti taajamasta etelään kohti Savonlinnaa.

Suunnittelumääräys:

Alue ja sen ympäristö tarpeeksi katsotuilta osin ovat maankäyttö- ja rakennuslain 16 §:n tarkoittamaa suunnittelu-alueutta.

Kehittämissuositus:

- Merkinnän tarkoituksena on osoittaa strateginen varaus yli-kunnallisille hankkeille, kuten teknisen huollon, pyöräilyn ja jalankulun sekä tietoliikenteen yhteyksien toteuttamiselle ja työssäkäynti- ja palveluyhteistyön kehittämiseksi.
- Alueella tulee varautua keskitetyn kunnallistekniikan ja muiden mahdollisten seudullisten yhteyksien, johtojen ja kaapeleiden rakentamiseen tulevaisuudessa.

Taajaman ulkopuolinen pientalovaltainen asuinalue.

Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat taaja-asutukset Pirttilahden ja Sahalammen rannoilta.

Suunnittelumääräys:

- Alue on tarkoitettu pientalovaltaiseksi asuinalueeksi.
- Alueelle saa osoittaa pientaloja niihin liittyviä varastoja ja ulkorakennuksia sekä tiloja työpaikkatoiminnoille, joista ei aiheudu häiriötä tai vaaraa asuinympäristölle.
- Alueen merkittävän lisärakentaminen ja käyttötarkoitusten muutosten tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen yksityiskohtaisempaan kaavaan ja edellyttää alueen liittämisen keskitetyn kunnallistekniikan toiminta-alueeseen.
- Ennen yksityiskohtaisemman kaavan laatimista alue on maankäyttö- ja rakennuslain 16 §:n tarkoittamaa suunnittelu-alueutta.

2.3 Asemakaava

Kirkonkylän alueelle on laadittu ensimmäinen asemakaava vuonna 1978. Asemakaavaan on tehty useita pienialaisia muutoksia 1980 -luvulla.

Viimeisin toteutunut laaja-alainen asuinalueen asemakaava on vuonna 1993 laadittu Pirttiniemen alueelle.

Viime vuosina on laadittu asemakaavat Soidinniemen (v. 2011) ja Leirimajan alueille (v. 2012) sekä Enonhovin asemakaavamuuotos (v. 2021).

Leirimajan asemakaava-alueella rakentaminen on osittain aloitettu.

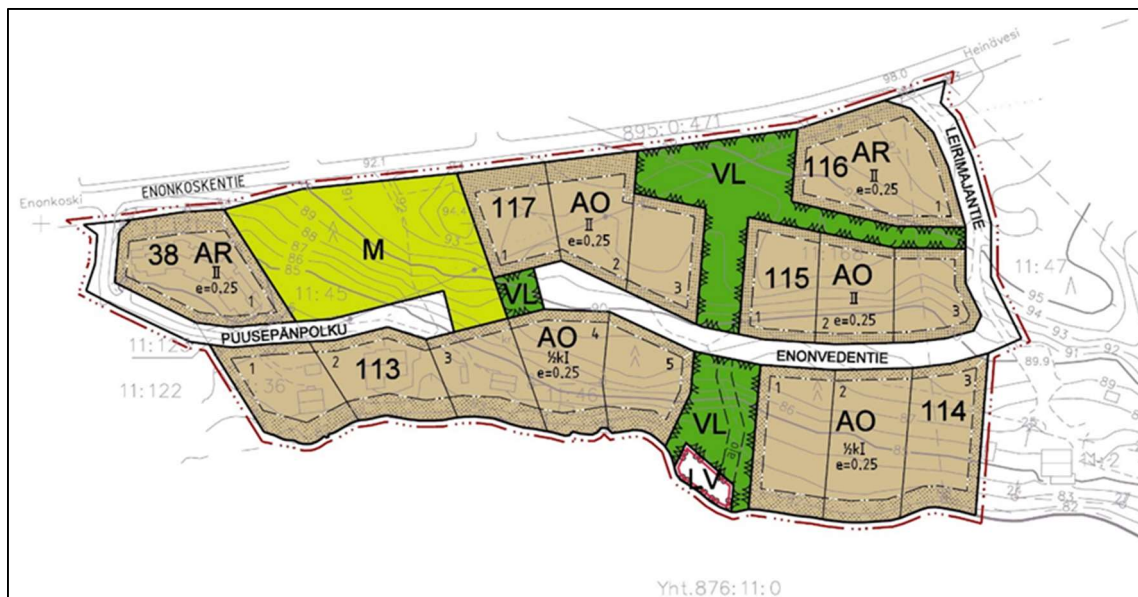
Soidinniemen aluetta ei ole ryhdytty toteuttamaan (ko. asemakaava on myös sisällöltään vanhentunut).

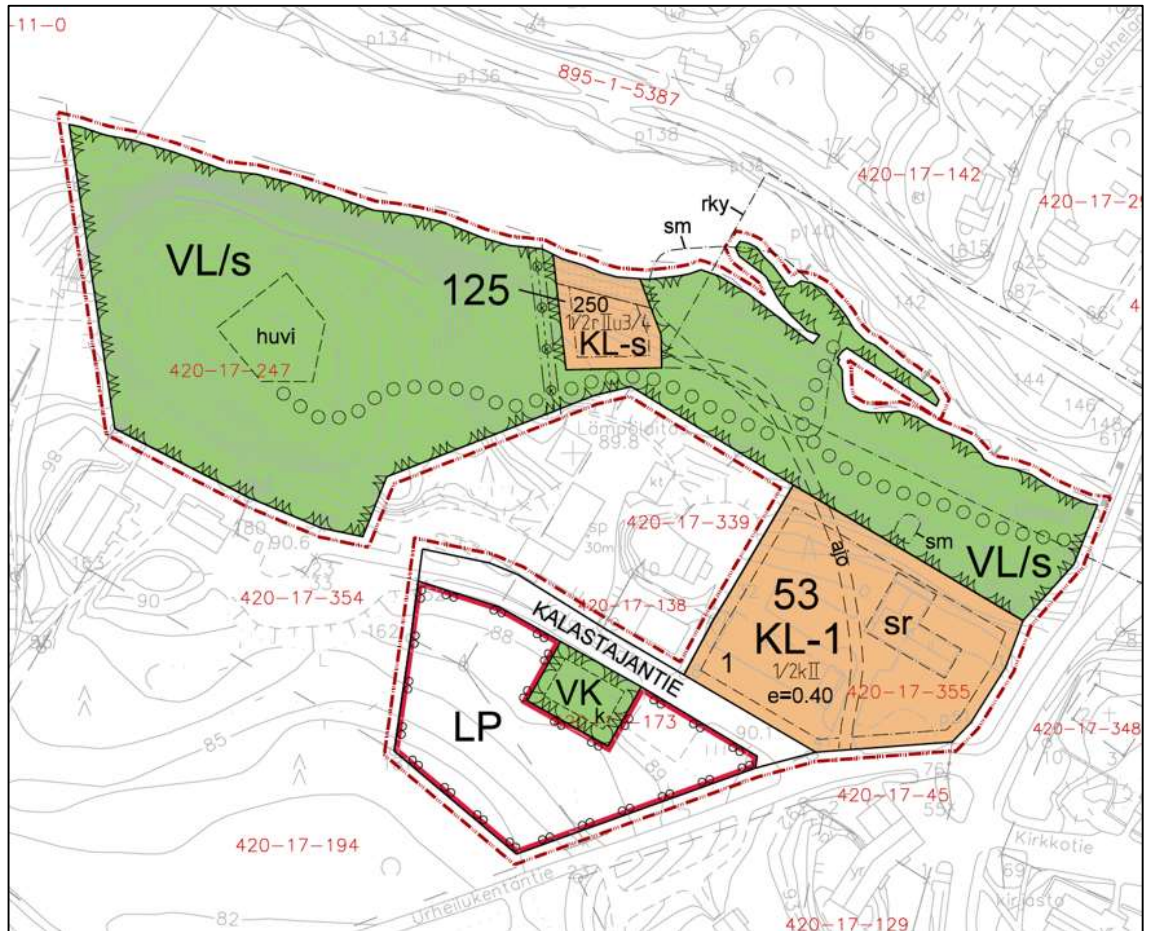

KUVA 7: Soidinniemen voimassa oleva asemakaava (v. 2011)

KUVA 8: Leirimajan voimassa oleva asemakaava (v. 2012)

KUVA 9: Enonhovin voimassa oleva asemakaava (v. 2021)

Asemakaavan tarkoitus (AKL 50 §)

Alueiden käytön yksityiskohtaista järjestämistä, rakentamista ja kehittämistä varten laaditaan asemakaava, jonka tarkoituksena on osoittaa tarpeelliset alueet eri tarkoituksia varten ja ohjata rakentamista ja muuta maankäyttöä paikallisten olosuhteiden, kaupunki- ja maisemakuvan, hyvän rakentamistavan, olemassa olevan rakennuskannan käytön edistämisen ja kaavan muun ohjaustavoitteen edellyttämällä tavalla.

Asemakaavan muutos voidaan laatia myös vaiheittain.

Asemakaavan laatimistarve (AKL 51 §)

Asemakaava on laadittava ja pidettävä ajan tasalla sitä mukaa kuin kunnan kehitys taikka maankäytön ohjaustarve sitä edellyttää.

Maankäytön ohjaustarvetta arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti asuntotuotannon tarve ja elinkeinoelämän toimivan kilpailun edistäminen.

KUVA 10: Asemakaava-alueen rakentamattomat tonttialueet vuonna 2024

Enonkosken asemakaava-alueilla sijaitsevat rakentamattomat tontit (vuonna 2024):

- AO Erillispientalojen alue, 56 kpl rakentamattomia omakotitalotontteja.
- AP Asuinpienalojen alue, 8 kpl rakentamattomia tonttia (noin 70-80 asuntoa)
- AR Rivitalojen alue 2 kpl (noin 10-12 asuntoa)

Rakentamattomia tontteja sijoittuu eniten Soidinniemeen. Siellä on useita AO-tontteja, alue on vielä rakentamaton ja toisaalta alueen asemakaava on tuossa muodossaan vanhentunut ja toteuttamiskelvoton.

Myös Leirimajan alueella on useita rakentamattomia AO-tontteja ja yksi AR-tontti. Pirttiniemen alueella sijaitsee yksittäisiä AO-tontteja sekä yksi AP-tontti. Keskustan eteläpuolisessa osassa Pirttiniemen länsipuolella, Enonkoskentien varressa, sijaitsee yksi AR-tontti. Keskustan pohjoispuolisella osalla sijaitsee AO-tontteja sekä useita AP-tontteja. Myös keskustan pohjois-koillispuolella sijaitsee muutama AP-tontti sekä pari AO-tonttia.

2.4 Pohjakartta

Koko suunnittelualueelle on laadittu v. 2016 1:2000 mittakaavainen asemakaavan pohjakartta.

2.5 Rakennusjärjestys

Enonkosken kunnan rakennusjärjestys, 2017

3 Maankäytön nykyrakenne

3.1 Kokonaisrakenne

Enonkosken kirkonkylä on rakentunut melko yhtenäisesti Ylä-Enonveden rannalle sen luoteispäähän maantien 471 (Enonkoskentie) varteen. Julkiset ja kaupalliset palvelut keskittyvät pääraitin läheisyyteen ja varteen.

Asuntoalueet ovat pientalovaltaisia. Rivitalopainotteista asuinalueita on pääosin Enonkoskentie ja Olavinlammen ulkoilualueen välisellä asuinalueella kirkonkylän keskustan pohjois-koillispuolella sekä myös Enonkoskentie ja Ylä-Enonveden välisellä alueella uimarannan pohjoispuolella. Kerrostaloja on keskustassa vain muutamia.

Kaava-alueet ovat melko hyvin toteutuneita kirkonkylän osalta, vain Olavinlammentien ja Mäntysalontien tonteista on muutamia asuintontteja rakentamatta. Leirimajan alueesta vain pieni osa on toteutunut ja Soidinniemen alue on toteutumatta. Osa Teollisuustien tonteista on toteutumattomia.

Työpaikka-alueet sijoittuvat pääosin Enonkosken tien varteen kirkonkylän keskustan alueelle, Laasalantien pohjoispuolelle sekä Teollisuustielle taajaman pohjoisosaan.

Urheilukenttä on taajaman luoteisreunalla ja ulkoilureitti / valaistulatu sijoittuu taajaman kaakkoispuolelle Pirttiniemeen. Kirkonkylän alueella sijaitsee lukuisia rantautumispaikkoja ja kirkonkylän uimaranta sijaitsee Ylä-Enonveden rannalla Potaattiniemessä.

Kirkonkylän alue edustaa maakunnallisesti kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta merkittäviä alueita. Kirkonkylällä kosken maisema Enonkosken vanhan sahan jäänteineen ja vanha kivisilta museosiltakohteena edustavat valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

Rakennetut taajama-alueet ovat pääosin asemakaavoitettuja. Soidinvuoren alueella ei ole asemakaavaa. Taajama ja lähialueet ovat kunnallisten vesihuoltoverkostojen piirissä tai ainakin niiden ulottuvilla.

3.2 Väestö

Enonkosken kunnan väkiluku vuoden 2021 lopussa oli 1362 henkilöä (v. 2016 väkiluku oli 1453). Vuonna 2021 alle 15-vuotiaiden osuus Enonkosken väestöstä oli 12,3 % (15,4 % koko maa), 15-64-vuotiaiden osuus 48,8 % (61,6 % koko maa) ja yli 64-vuotiaiden osuus kunnan väestöstä oli 39,1 % (23,1 % koko maa). Väestöryhmissä nähdään kehitys väestön vanhenemisesta, ikääntyneiden osuus kasvaa ja nuorempien ikäryhmien vähenee.

	1990	2000	2010	2015	2020	2021
Enonkoski						
Väestö 31.12.	2 217	1 871	1 615	1 473	1 369	1 362
Alle 15-vuotiaiden osuus, %	20,2	15,4	12,9	12,7	11,5	12,1
15-64-vuotiaiden osuus, %	61,8	61,4	58,9	52,3	50,0	48,8
65 vuotta täyttäneiden osuus, %	18,0	23,2	28,2	35,0	38,5	39,1

Taulukko 1: Enonkosken väestökehitys vuosina 1990-2021 ikäryhmittäin. (Tilastokeskus 2022)

Vinoumaa väestörakenteessa kuvaa se, että jo vuoden 2021 lopussa 65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä oli Enonkoskella 39,1 %, kun se koko maassa oli samaan aikaan 23,1 %. Nuoremmissa ikäluokissa Enonkosken osuus oli vastaavasti alhaisempi kuin Suomessa keskimäärin. (Tilastokeskus).

Tilastokeskuksen väestömuutostilaston mukaan vuonna 2020 Enonkoskella oli elävänä syntyneitä 10 ja kuolleita 23. Luonnollinen väestönlisäys oli siten -13 henkeä. Kuntien välistä tulo- ja lähtömuuttoa oli 82 ja lähtömuuttoa 66. Nettomuuttoa muista kunnista oli 16 henkeä, kokonaismuutos oli 8 henkeä. Väestökehityksen kokonaismuutos oli siis positiivinen.

Asuntokuntien lukumäärä vuonna 2021 oli 707. Asuntokunnan muodostavat kaikki samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Väestön keskusrekisterin mukaan vakinaisesti laitoksissa kirjoilla olevat, asunnottomat, ulkomailla ja tietymättömissä olevat henkilöt eivät muodosta asuntokuntia. Vuonna 2021 rivi- ja pientaloissa asuvien asuntokuntien osuus oli 95,3 %. Perheiden lukumäärä Enonkoskella oli 392 vuonna 2020. Perheiden lukumäärä on ollut laskeva.

Kunnan taajama-aste eli taajamassa asuvien osuus väestöstä oli 38,9 % vuonna 2020. Kunnan väestötiheys 31.12.2021 oli 4,5 asukasta/km². (Tilastokeskus).

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan kunnan asukasluvun kehitys on laskeva. Ennusteen mukaan vuonna 2025 kunnan väkiluku olisi 1300 ja vuonna 2040 enää 1099 henkilöä.

	Yhteensä			
	Väestö 31.12. (ennuste 2021)			
	Yhteensä	0 - 14	15 - 64	65 -
Enonkoski				
2022	1 342	158	655	529
2025	1 300	142	634	524
2030	1 230	114	576	540
2035	1 158	103	527	528
2040	1 099	95	517	487

Taulukko 2: Enonkosken väestöennuste ikäryhmittäin vuodelle 2022 ja vuodesta 2025 viiden vuoden välein vuoteen 2040 saakka. (Tilastokeskus StatFin, 2022)

Tilastokeskuksen mukaan Enonkosken väestöllinen huoltosuhde vuonna 2016 oli 92,9 ja vuonna 2022 ennuste oli 104,9. Ennuste on vuoteen 2040 saakka, jolloin huoltosuhde olisi 112,6. Väestöllinen huoltosuhde on alle 15-vuotiaiden ja 65+ täyttäneiden määrän suhde 15-64 -vuotiaiden määrään.

	Väestöllinen huoltosuhde (ennuste 2021)				
	2022	2025	2030	2035	2040
Enonkoski	104,9	105,0	113,5	119,7	112,6

Taulukko 3: Enonkosken väestöllinen huoltosuhde ja ennuste vuoteen 2040 saakka. (Tilastokeskus StatFin, 2022)

Enonkosken kunta arvioi tilinpäätöksessään 2016, että kunnan huoltosuhde heikkenee ikääntymisestä johtuen ja kehityssuunta on nopeampi kuin Suomessa keskimäärin. Heikkenevän huoltosuhteen myötä yhtä työikäistä kohden on useampi lapsi tai ikääntynyt kuin aiemmin. Tämä kehitys on hankala sikäläkin, että ikääntymisen myötä sairastavuuden ennakoitua lisääntyvän ja kunnan verotulojen voidaan odottaa laskevan. Vuoden 2020 tilinpäätöksessä todetaan, että Etelä-Savon alue on kuitenkin kausittain voimakkaasti kasvava: monipaikkaisesti asuvat ja

esimerkiksi vapaa-ajanasunnoillaan aikaa viettävät ja työskentelevät ihmiset eivät näy väestötilastoissa tai vaikkapa sote-palveluiden mitoituksessa.

Enonkosken kirkonkylän alueella asui Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2020 lopussa 524 henkeä, haja-asutusalueella 824 henkeä, 21 henkilön asuinpaikka oli tuntematon.

3.3 Elinkeinot ja palvelut

Työllisyys ja elinkeinot

Työllisyysaste oli 70,4 % vuonna 2020 (v. 2015 63,1 %) ja työttömien osuus työvoimasta 13,9 % (v. 2015 19,0 %). Työllisyysaste on 18 – 64 -vuotiaiden työllisten osuus samanikäisestä väestöstä. Eläkeläisten osuus väestöstä oli 41 % (v. 2015 41,9 %).

Vuonna 2020 Enonkosken taloudellinen huoltosuhte oli 191,3 (v. 2015 luku oli 216), eli luku kuvaa montako työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Koko maan osalta taloudellinen huoltosuhteluku oli 142,2.

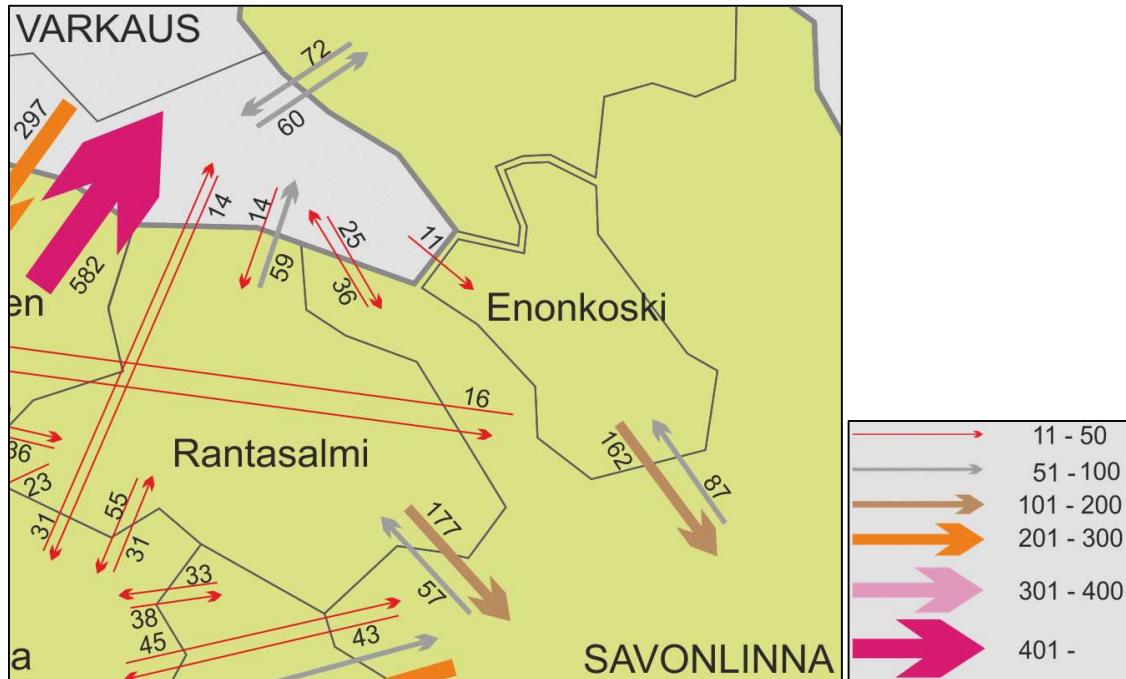
Kunnassa olevien työpaikkojen määrä oli 365 kpl vuonna 2019 (375 kpl vuonna 2015). Alkutuotannon työpaikkojen osuus oli 23,3 %, jalostuksen osuus 5,8 % ja palvelujen osuus 68,2 %. Palvelujen työpaikkamäärien kehitys on ollut laskeva, jalostuksen osuus melko tasainen. Alkutuotannon työpaikkakehitys on ollut lievästi noususuuntainen viime vuosina. Työpaikkojen määrän kehitys on ollut laskeva vuosina 1987-2015. (Tilastokeskus. Kuntien avainluvut ja PX-Web-tietokannat).

Tilastokeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2020 Enonkoskella asuvan työllisen työvoiman määrä oli 470 henkilöä. Alueella asuvalla työllisellä työvoimalla tarkoitetaan kaikkia tällä alueella asuvia työllisiä riippumatta siitä, missä henkilön työpaikka sijaitsee. Alueella asuva työllinen työvoima muodostaa ns. työllisen yöväestön. Asuinkunnassaan työssäkävien osuus työllisestä työvoimasta oli 56,4 % (265 henkilöä) ja pendelöivien määrä 43,6 % (205 henkilöä). Muualta Enonkoskelle pendelöiviä työssäkäyviä oli 122 henkilöä.

	Yhteensä					
	Alueella työssäkävät					
	1987	1990	2000	2010	2015	2020
Enonkoski						
Yhteensä						
Yhteensä	833	795	491	458	375	387
Asuinkunnassaan työssäkävät	719	672	405	334	255	265
Alueelle pendelöivät	114	123	86	124	120	122

Taulukko 4: Enonkosken alueella työssäkävät ja pendelöinti, kehitys vuosina 1987-2020 (Tilastokeskus StatFin)

Vuoden 2014 tilastoinnin mukaan Enonkoskelta pendelöidään muualle töihin eniten Savonlinnaan, 162 henkilöä ja Savonlinnasta Enonkoskelle 87 henkilöä. Lisäksi pendelöintiä suuntautuu Varkaudesta Enonkoskelle, 11 henkilöä.

KUVA 11: Työssäkäynti Enonkoskelle ja Enonkoskelta muualle (Ote Kuntien välinen työssäkäynti Etelä-Savossa 31.12.2014 -tilastosta, Etelä-Savon maakuntaliitto, Tilastokeskus)

Enonkosken kunnan elinkeinostrategian 2014-2017 mukaan perinteisesti alkutuotanto, ts. maa- ja metsätalouteen liittyvä elinkeinotoiminta on ollut vahvaa Enonkoskella ja sen työllistävä vaikutus merkittävä. Aktiivitalat vähenevät, mutta niiden koko kasvaa. Maanviljely, karjatalous sekä maatalouden monet liitännäiselinkeinot (maatilamatkailu, hevostalous) ovat alkutuotannon alueita, joissa on potentiaalisia kehittämisen mahdollisuuksia. Maaseutuelinkeinojen kehittämisessä maaseutuyrittäjyyden ja monialaistumisen edistäminen, sukupolvenvaihdokset ja elintarvikkeiden jatkojalostus luovat uutta elinkeinotoimintaa.

Metsätaloudessa puun jatkojalostus ja erityisesti siihen tulevaisuudessa entistä tärkeämpään asemaan tuleva bioenergia ovat perinteisesti metsätaloudesta hyötyvälle Enonkoskelle luontaisesti soveltuva kehittämisen painopistealue. Metsätalouden osalta kehittämisen painopistealueita ovatkin metsäbioenergian käytön luomien mahdollisuuksien hyödyntäminen, koneyrityksen kehittäminen metsätalouden korjuuketjuissa sekä uusien jatkojalostusmahdollisuuksien selvittäminen ja kehittäminen.

Luonto- ja elämysmatkailussa nähdään olevan erittäin hyvät kehittämisen mahdollisuudet Enonkoskella. Koloveden kansallispuisto, ainutkertainen luonto ja kalaiset vedet luovat oivat puutteet matkailun kehittämiseksi. Myös hyvinvointialan hoiva- ja terveyspalvelut sekä elämys- ja hyvinvointipalvelut tarjoavat mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Enonkosken kunnan tilinpäätös 2020 -tietojen mukaan Enonkosken kunnan palkatun henkilöstön määrä 31.12.2020 oli yhteensä 54 henkilöä (vakinaiset 40, määräaikaiset 12 ja työllistetyt 2). Vuonna 2015 henkilöstön määrä oli 117. Henkilöstö muodostuu keskushallinnon ja tarkastustoimen, opetus- ja kulttuuritoimen sekä ympäristö- ja teknisten palveluiden henkilöstöstä. Henkilöstön lukumäärään lasketaan mukaan pääsääntöisesti päätoimisessa palvelussuhteessa oleva henkilöstö. Muun muassa perhe- ja omaishoitajia, sopimuspalomiehiä ja kuntouttavan työtoiminnan piirissä olevia henkilöitä ei huomioida lukumäärässä.

Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö ei enää sisälly kunnan henkilöstömäärään, koska Enonkosken kunnasta siirtyi reilut 50 työntekijää kuntayhtymän palvelukseen, kun sosiaalipalvelut siirrettiin 1.7.2016 alkaen Itä-Savon sairaanhoitopiirille (Soteri). Siirron myötä kunnan vakinaisesta

henkilöstöstä noin puolet siirtyi Sosterille ja palvelutuotannosta iso osa, omana toimintana tuotettua palvelua siirtyi ostopalveluksi.

Eniten työpaikkoja Enonkoskella vuonna 2015 oli terveys- ja sosiaalipalveluiden alalla (101), toiseksi eniten maa-, metsä- ja kalatalouden toimialalla (88) ja kolmanneksi eniten työllisti kuljetus ja varastointi (71). Teollisuuden työpaikkoja Enonkoskella on erittäin vähän. Tilastokeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2020 vain 3 työntekijää työllistyi teollisuuden toimialalle Enonkoskella.

Enonkoski	
Yhteensä	387
A Maatalous, metsätalous ja kalatalous	71
B Kaivostoiminta ja louhinta	0
C Teollisuus	3
D Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	0
E Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	1
F Rakentaminen	23
G Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	24
H Kuljetus ja varastointi	62
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	13
J Informaatio ja viestintä	2
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	0
L Kiinteistöalan toiminta	1
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	4
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	14
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	17
P Koulutus	27
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	101
R Taiteet, viihde ja virkistys	4
S Muu palvelutoiminta	10
T Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön	5
U Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	0
Tuntematon	5

Taulukko 5: Enonkosken alueella työssäkäyvät (työpaikat) alueen, toimialan (TOL 2008) mukaan vuonna 2020 (Tilastokeskus StatFin)

Julkiset palvelut

Julkiset palvelut kuten kunnanvirasto, sosiaalitoimisto, terveysasema, kirjasto-, koulukeskus-, päiväkot-, kirkko-, seurakuntatalo, kirkkoherranvirasto, paloasema ja museo löytyvät Enonkosken kirkonkylältä.

Muita kirkonkylän julkisia palveluja ovat liikuntatalo, työpaja Koskipaja, nuorisotila/käsityökeskus ja vanhainkoti / vanhusten palvelutalo. Liikuntatalolla on myös kuntosali.

Enonkoski tukee myös kuntalaisten vapaa-ajan harrastuksia monella tapaa. Kunnan liikuntatoimi järjestää monenlaisia tapahtumia kuntalaisille, myös yhteistyössä alueen seurojen ja yhdistysten kanssa. Junioritoimintaa on mm. jalkapallossa ja lentopallossa. Kunta myös järjesti koululaisille koulunjälkeisiä liikuntakerhoja valtionavustuksen tuella. Vapaa-aikalautakunta järjestää lisäksi kesäaikaan mm. uimakoulu- ja liikuntakerhotoimintaa. Nuorille on nuorisotila.

Uimahallia Enonkoskella ei ole, mutta Enonkosken kunta tukee kuntalaisten ja kunnan työntekijöiden uimista tarjoamalla sopuhintaan lippuja Tanhuvaaran Sport Spa:n ja Savonlinnan uimahallin Pikkusaimaan uimahalleihin. Enonkosken kunta on myös tukenut enonkoskelaisten ohjattua vesijumpaa Tanhuvaarassa.

Savonlinnan seudun nuorisotoiminnan tuki ry järjestää Koskipaja -työpajalla työ- ja kuntouttamispalveluita kaikenikäisille. Kansalaisopiston palveluita tarjoaa Linnalan opisto Enonkosken koululla ja Enonkosken vanhustentalon kerhotilassa sekä Kaakkois-Savon kansalaisopisto Enonkosken koululla. Koloveden kansallispuiston opastuspiste löytyy kirkonkylältä. Kelan ja TE-toimiston palvelut löytyvät Savonlinnasta.

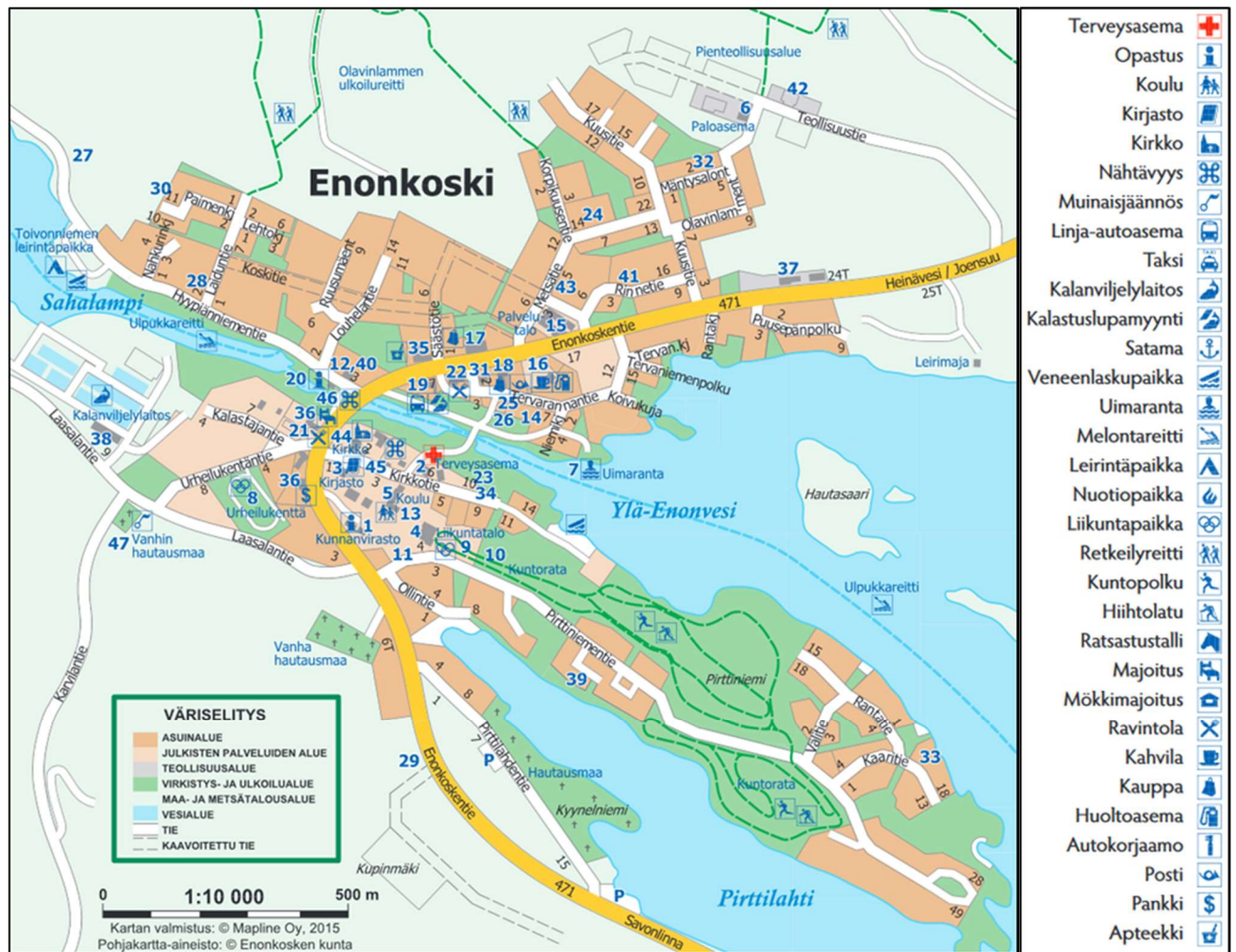
Nähtävyyksiä kirkonkylän alueella ovat kirkko, kotiseutumuseo, vanhin hautausmaa sekä Enonkosken kivilta ja Koskenvarsi.

Yksityiset palvelut

Yksityisiä palveluita ja elinkeinoja suunnittelualueella (numerointi viittaa seuraavassa kuvassa Enonkosken palvelukartan kohdenumerointiin, vain osa palveluista kartalla) ovat mm. apteekki (35.), kaksi ruokakauppaa (17., 18.), pankki (36.), majoitus-, ravintola-, kahvila- ja pitopalveluja (16., 21., 22., 23., 24.), taksi, hautaus toimisto (23.), parturi-kampaamo- (25.), fysioterapia- ja kuntoutuspalveluita (26.), isännöinti-, kiinteistö-, hoitokoti- ja kotipalveluyrityksiä (32., 33., 34., 43.), rakentamis- ja rakennustarvikeyrityksiä (30.), kuljetus-, maanrakennus-, koneurakointi-, korjaamo- ja huoltopalveluita (28.), metsätalouspalveluita, veneiden valmistusta ja korjausta (42.), kalanviljelylaitos (38.) ym. Postin ja matkahuollon palveluita tarjoaa kukka- ja sekatavara-putti (19.).

Lähimmät muut yksityiset palvelut löytyvät Savonlinnasta, kuten mm. Alko, pankkiautomaatti, vaatetus- ja käsityöpalveluita, rauta- ja maatalouskauppa, ooppera ym.

Enonkosken alueella mm. Enonkosken urheiluseurat, Enonkosken Musiikkiyhdistys ry, Enonkosken harrastajanäyttelijät, Enonkosken VPK / Palokuntanuoret, 4H-yhdistys (40.) ja lukuisat muut yhdistykset (39., 41.) tarjoavat osaltaan yhdistys- ja seuratoimintaan liittyviä aktiviteetteja.

KUVA 12: Enonkosken kirkonkylän palvelujen sijoittuminen. (Ote Enonkosken palvelukartasta 2015), uudempaa palvelukarttaa ei ole laadittu.

3.4 Asuinalueet

Asuntoalueet ovat pientalovaltaisia. Asuntoalueita sijaitsee Ylä-Enonveden ranta-alueilla ja rannan läheisyydessä mm. Enonkoskentien eteläpuolella luoteis-pohjoisrannalla, Pirttiniemen koillis-kaakkois- ja keskiosissa sekä Pirttilahden pohjukassa. Valtaosa asuinalueista sijoittuu kirkonkylän pohjoispuolisiin osiin, Hyypiänniemmentien pohjois-koillispuolelle. Lisäksi Sahalammenttiellä Sahalammen ja Laasalantien välisellä alueella on pieni asuinalue.

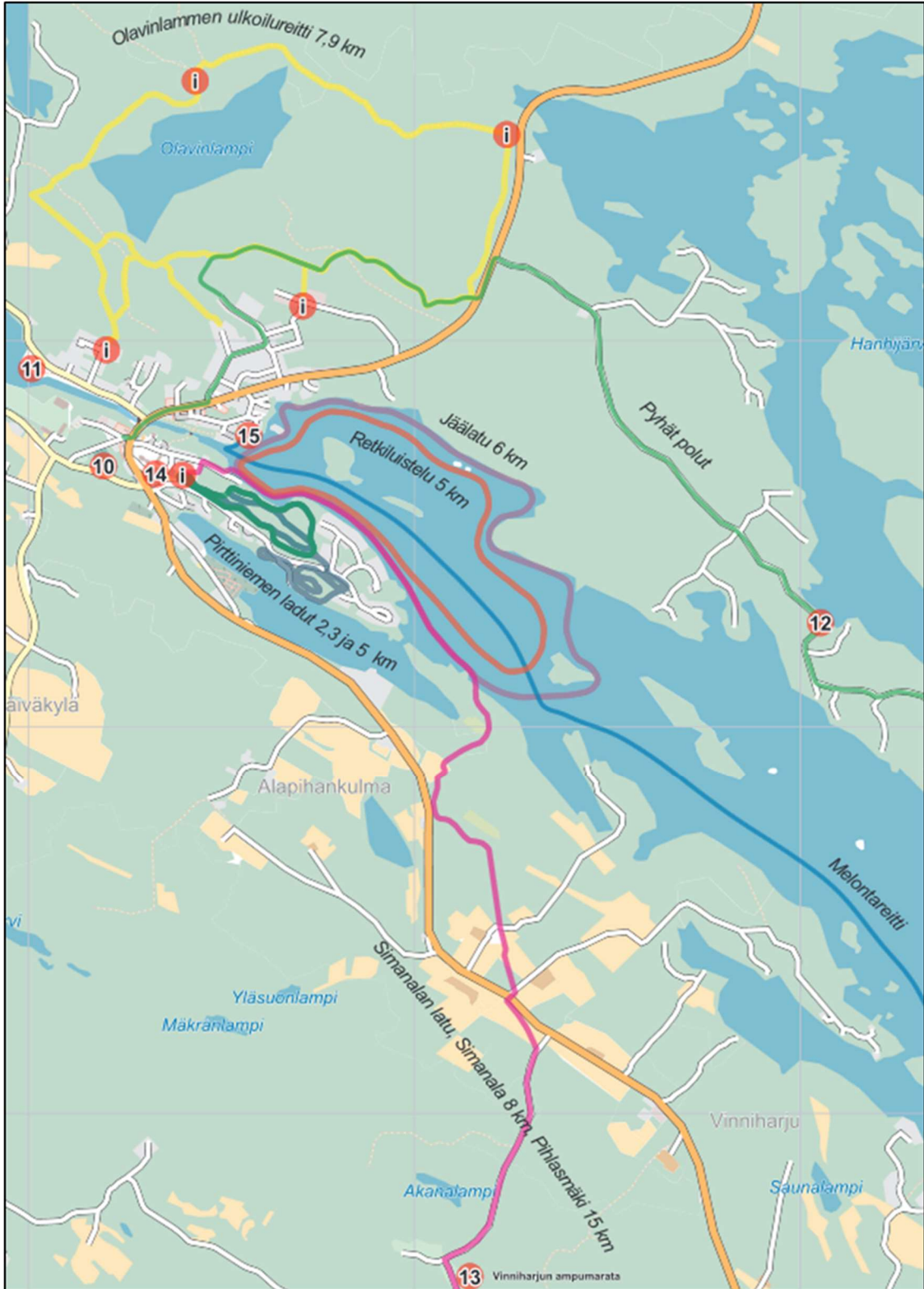
Rivitalopainotteista asuinalueita on pääosin Enonkoskentien ja Olavinlammen ulkoilun alueen välisellä asuinalueella kirkonkylän keskustan pohjois-koillispuolella sekä myös Enonkoskentien ja Ylä-Enonveden välisellä alueella uimarannan pohjoispuolella. Kerrostaloja on keskustassa vain muutamia.

Leirimajan uudella asuinalueella on vain yksi toteutunut tontti. Soidinniemen asuinalue on vielä toteutumaton.

3.5 Virkistysalueet

Enonkosken kunnan virkistysalueet ovat kirkonkylälle ominaisia. Enonkoskella on hyvät liikunnamahdollisuudet lähellä: liikuntasali, kuntorata, urheilukenttä, tenniskenttä, hiihtoladut, luis-tinkenttä ja kirkonkylän viheralueet. Lisäksi metsäretkille on lähellä hyvät metsäpaikat.

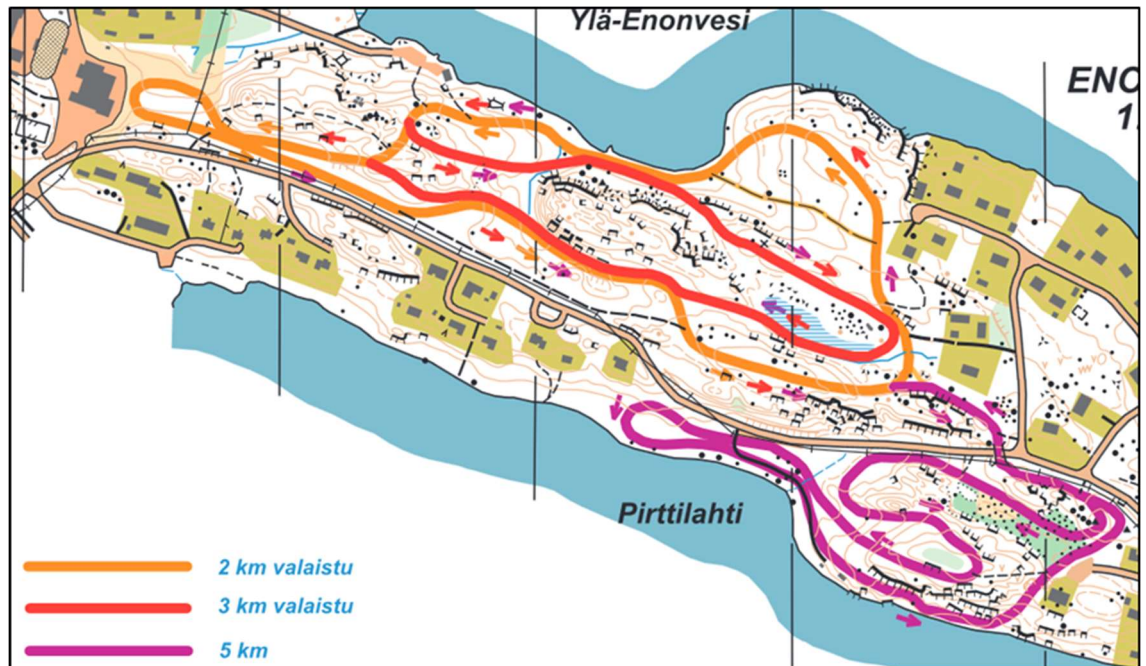
Enonkosken tasokas liikuntatalo sijaitsee aivan kirkonkylän tuntumassa ja on kuntalaisten vapaassa käytössä ympäri vuoden avainkortilla. Liikuntatalolta löytyvät sauna- ja pesutilat. Liikuntatalon laajennus valmistui loppuvuodesta 2016 ja uusi kuntosali on otettu käyttöön vuoden 2017 alusta. Liikuntatalon maastossa sekä eri puolilla Enonkosken kylää on kattavia hiihto-, retkeily- ja pyöräilyreitistöjä (ks. seuraava liikuntapaikkakarttakuva).

KUVA 13: Enonkosken kirkonkylän ja lähialueen liikuntareitistöjä. (Ote Enonkosken liikuntapaikkakartasta 2011, Enonkosken kunta)

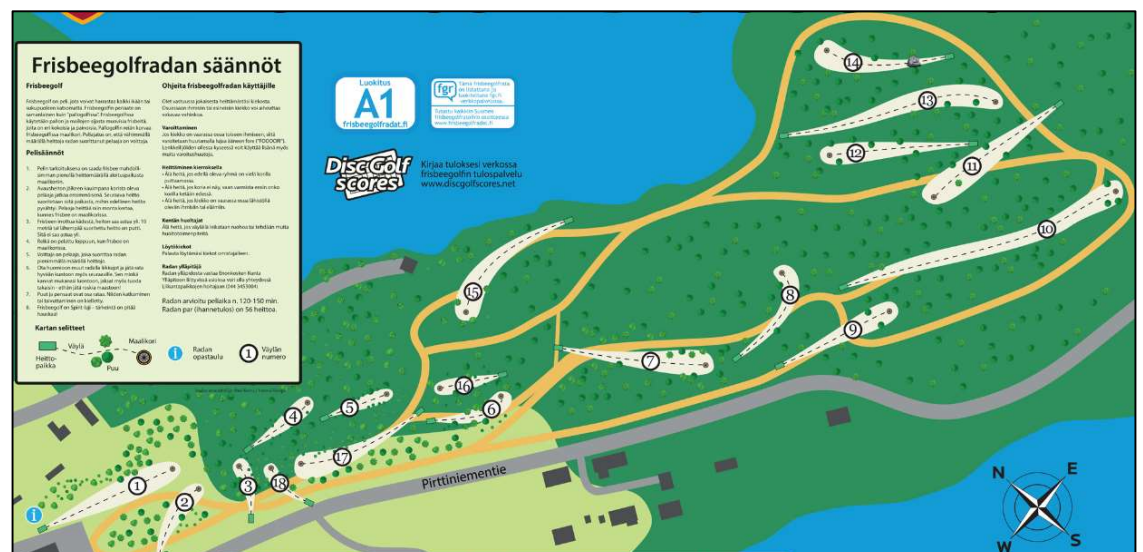
Enonkosken koululla on lähiliikuntapaikka luistelu/jääkiekkokaukaloineen (ks. liikuntapaikkakartta yllä, kohde 14). Urheilukenttätien urheilukentällä on myös rantalentopallokenttä (kohde 10). Toivonniemen leirintäpaikan läheisyydessä Hyypiäntiellä on myös kaksi rantalentopallokenttää (kohde 11). Kirkonkylän tenniskenttä liikuntatalon luona on käytössä ilman ennakkovarausta. Uimapaikkoja suunnittelualueella on vain yksi, kirkonkylässä Enonkosken uimalaitos Pohtaanniemessä, Ylä-Enonveden rannalla (kohde 15, kuva yllä). Latuja on 2, 3 ja 5 km pituisina. Lisäksi Enonkosken kirkonkylältä lähtee kaakkois-eteläsuuntaan Simanalan latu, Simanala 8 km ja Pihlasmäki 15 km. Kirkonkylältä lähtee talvisin jäälatu (6 km) ja retkiluistelureitit (5 km). Reitit kiertävät lenkin Ylä-Enonveden jäällä kirkonkylän lähialueella. (Ks. liikuntapaikkakarttakuva yllä).

Pirttiniemessä kirkonkylältä kaakkoon sijaitsee kuntorata ja latuverkosto (kuva alla).

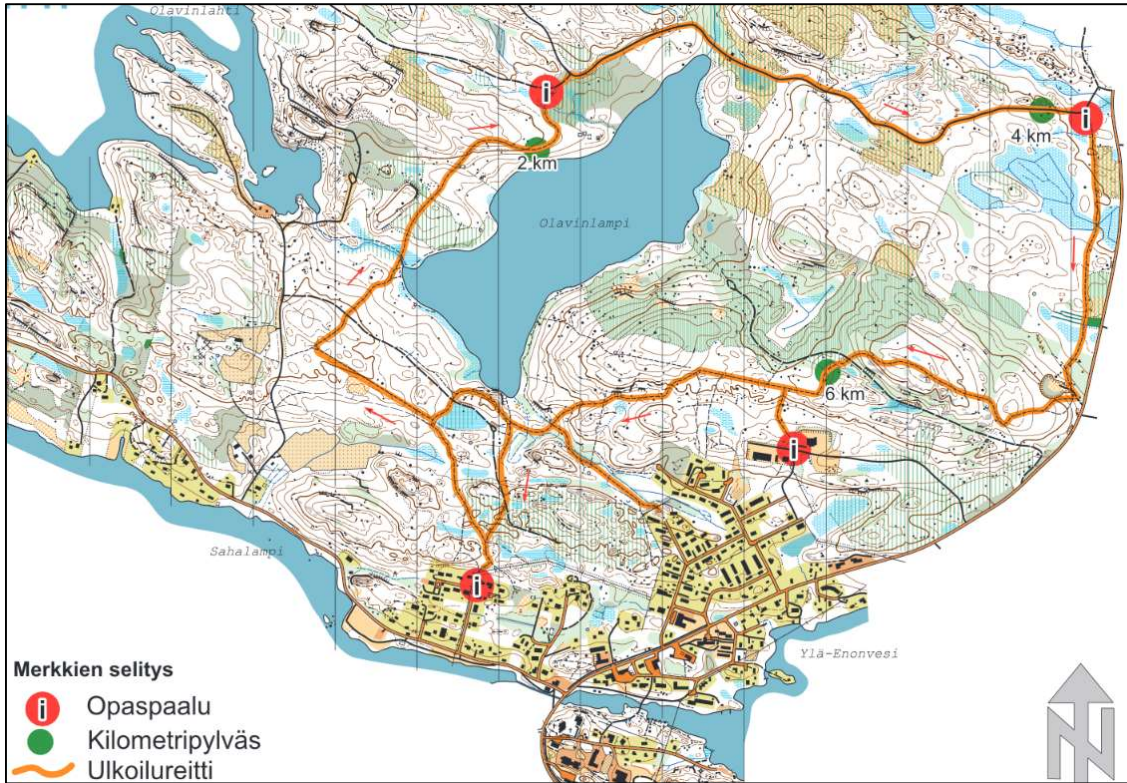
KUVA 14: Pirttiniemen kuntorata ja latuverkosto (Pirttiniemen latukartta, Enonkosken kunta)

18 väyläinen frisbeegolfrata sijaitsee pururadan maastossa, jossa suurin osa väylistä on metsäväyliä. Korkeuserot ovat vaihtelevia ja rata on teknisesti vaativa. Lähtö ja opastaulu löytyvät liikuntatalon takaa.

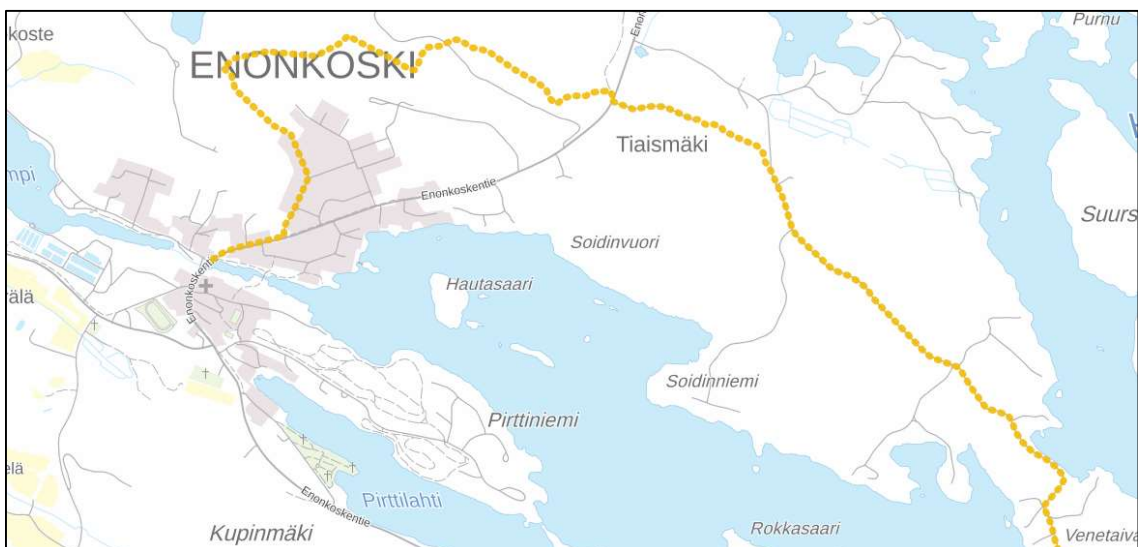
KUVA 15: Enonkosken Frisbeegolfrata (Enonkosken kunta)

Olavinlammen opastettu ulkoilureitti ja luontopolku sijaitsee kirkonkylän pohjoispuolella (kuva alla). Reitin pituus on 7,9 km. Reitille on keskustaajamasta kolme liittymäyhteyttä: Laiduntien päästä, Korpikuusentien liittymä ja paloaseman liittymä. Reitillä sijaitsee neljä i -opaspaalua. Lisäksi reitin saavuttaa Pyhät polut -reitin kautta.

KUVA 16: Olavinlammen ulkoilureitti (Enonkosken kunta)

Pyhät polut -reitin Enonkoski-Imatra alku-/päätepiste on kaarisilta Enonkosken kirkonkylällä. Reitti yhtyy Olavinlammen ulkoilureittiin Kuusitien päästä, jatkuen Olavinlammen reittiä pitkin Enonkoskentielle (471) saakka. Siinä Pyhät polut -reitti siirtyy Enonkoskentien ylitse jatkuen Venetaipaleentietä kaakkoon. Reitti kulkee Polvikosken, Kerimäen, Tuunaansalmen ja Putikon kautta aina Imatralla saakka. Reitin pituus on noin 200 km. Reitillä sijaitsee joitain laavuja, muuten on käytettävissä reitinvarren kauppa- ja majoituspalvelut. Reitin on merkinnyt maastoon Pyhät Polut ry, joka on Suomen Latu ry:n jäsen.

KUVA 17: Pyhät polut -reitti Enonkoski-Imatra, Enonkosken kirkonkylällä. Reitti kuvassa keltaisella. (lipas.fi)

Enonveden ja Ylä-Enonveden vesialueet vesireitteineen tarjoavat hyvin veneilyyn, melomiseen ja kalastukseen liittyviä virkistysmahdollisuuksia. Lähin satama on suunnittelualueelta luoteeseen sijaitseva Hyypiänniemen satama.

Enonkosken kirkonkylän halki kulkeva Ulpukkareitti on noin 37 kilometrin melontareitti välillä Savonlinna-Enonkoski. Kirkonkylän kaupat ja majoituspaikat ovat retkeilijöiden käytettävissä. Vesille pääsee kätevästi rantautumispaikoilta. Ulpukkareitin varrella neljällä rantautumispaikalla on erityinen melontalaituri ja muutamilla tavallinen laituri. Ulpukkareitti päättyy Hyypiänniemeen.

17. Kirkkotien laituri, veneenlaskupaikka
18. Uimaranta
19. Laituri
20. Laituri, kanoottien laskupaikka
21. Veneenlaskuluiska
22. Lussin sillan alitus
23. Hyypiänniemi, laituri ja veneluiska,
Ulpukkareitti päättyy

KUVA 18: Ulpukkareitin sijainti ja rantautumispaikat kirkonkylällä (Enonkosken kunta)

Ainutlaatuinen Koloveden kansallispuisto sijaitsee Enonkosken alueella (suunnittelualueelta pohjoiseen), joka tarjoaa miellyttävän ympäristön, vaikka melontaan tai soutuun luonnonrauhan keskellä. Linnansaaren kansallispuisto on myös lähellä. Koloveden kansallispuiston opastuskeskus sijaitsee kirkonkylässä.

Enonkosken alue tarjoaa myös pyöräilyreittejä. Kirkonkylästä luoteis-kaakkoissuunnassa sijaitsevat Varparannan-Haapalan -reitti 57 km ja Juvola-Karvila -reitti 36 km sekä koillis-kaakkoissuunnassa Hanhijärven reitti 30 km (kuva alla).

KUVA 19: Enonkosken pyöräilyreitit (Ote Enonkosken liikuntapaikkakartasta 2011, Enonkosken kunta)

3.6 Liikenneverkosto

Tieverkosto

Seuraavassa listassa on esitetty suunnittelualueen tärkeimmät yleiset maantiet. Tiet on luokiteltu Liikenneviraston käyttämän toiminnallisen luokituksen mukaan. Tiehallinnon tienimen jäljessä on esitetty myös tien nimi kunnan osoitekartalla.

- Seututie 471 Savonlinna-Enonkoski-Sappu Enonkoskentie
- Yhdystie 15386 Laasala Laasalantie
- Yhdystie 15387 Hyypiänniemi Hyypiännientie

KUVA 20: Ote tienumerokartasta kaava-alueen kohdalta (Väylävirasto 2022)

Suunnittelualueen päätieverkoston muodostavat Enonkosken kirkonkylälle kaakosta saapuva ja kirkonkylän läpi koilliseen jatkuva seututie 471 Savonlinna-Enonkoski-Sappu (Enonkoskentie) ja luoteesta saapuva seututiehen 471 yhtyvä yhdystie 15386 Laasala (Laasalantie).

Kirkonkylän kohdalla seututieltä 471 kääntyy kohti luodetta yhdystie 15387 Hyypiänniemi (Hyypiännientie) päättyen Hyypiänniemen kärkeen.

Lisäksi alueella on kattava yksityistie- ja katuverkosto.

Alueen liikennemäärät on esitetty oheisessa kuvassa 21. Luvut ovat keskimääräinen vuorokausiliikenne ajoneuvoa/vrk vuonna 2021.

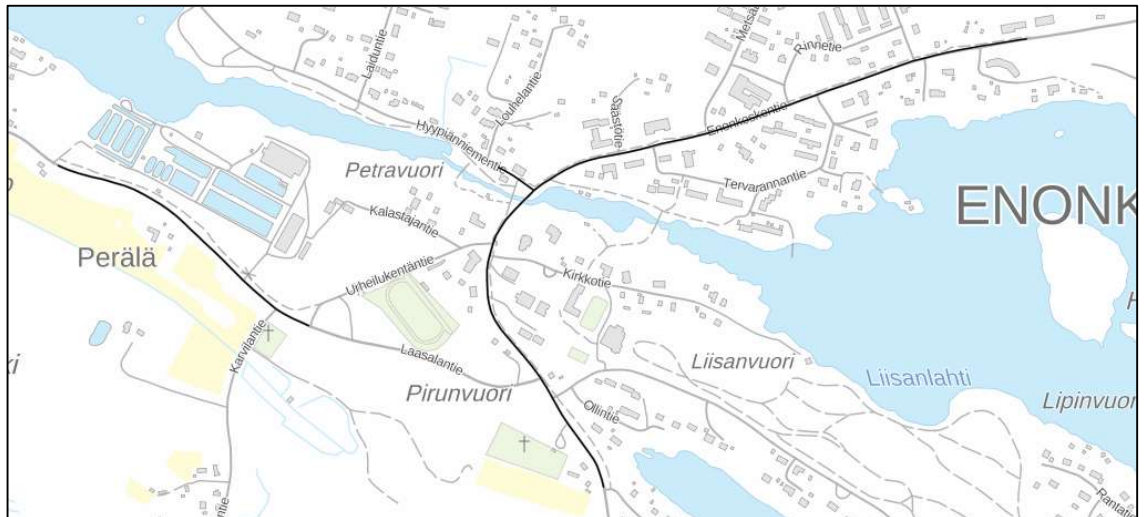

KUVA 21: Liikennemäärät vuonna 2021 kaava-alueen kohdalla ja lähialueilla (ote liikennemääräkartasta, Väylävirasto 2022)

Seututien 471 varrella on kevyenliikenteen väylä alkaen kaakosta Pirttilahdentien risteyksestä, jatkuen kirkonkylän läpi koilliseen, päättyen Puusepänpolun jälkeen.

Lisäksi pieni pätkä kevyenliikenteen väylää on yhdystien 15387, Hyypiänniementie, varrella tien alkupäässä käännyttäessä Enonkoskentieltä, väylä päättyy ennen Louhelantietä.

Yhdystien 15386, Laasalantie, varrella kevyenliikenteenväylää sijaitsee välillä Urheilukentäntien risteyksestä päättyen hieman ennen Sahalammintien risteystä.

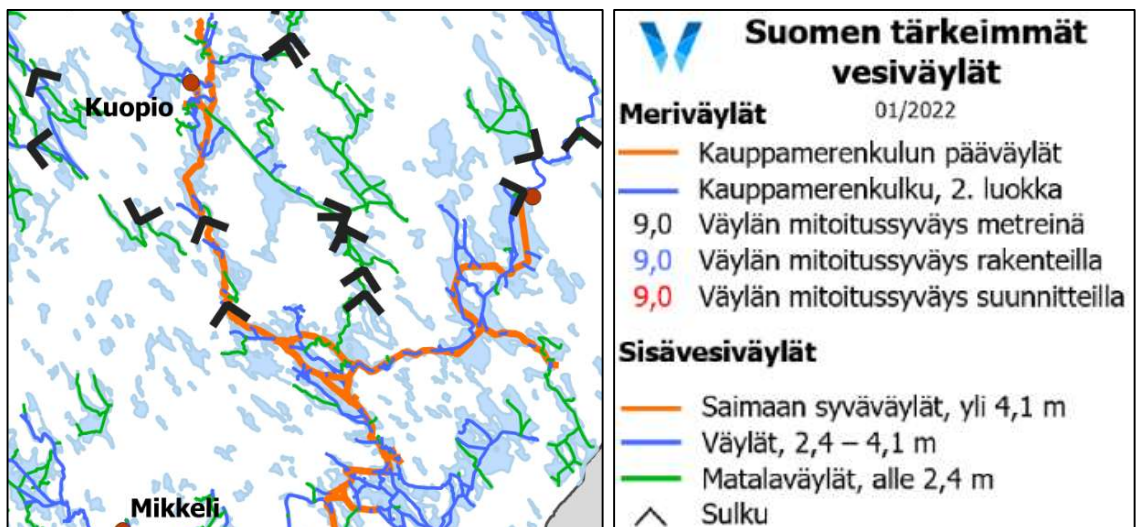
KUVA 22: Kaava-alueella sijaitsevien kevyenliikenteenväylien (musta viiva) sijainnit (Väylävirasto 2022)

Rataverkko- ja lentoliikenneyhteydet

Enonkosken alueella ei sijaitse rataverkkoa. Lähin henkilöliikenteen rataliikenneasema on Savonlinnassa, jonne on matkaa Enonkosken kirkonkylältä etelään noin 33 km. Seuraavaksi lähin junayhteys on Enonkoskelta pohjoiseen, Vihtarissa, Heinävedellä, jonne on matkaa noin 47 km. Lähin reittiliikennelentokenttä on Savonlinnan lentoasema, jonne on matkaa kirkonkylältä noin 20 km. Toiseksi lähin on Joensuun lentokenttä Enonkoskelta koilliseen noin 98 km.

Vesireitit

Enonkoski on saaristokunta, joka sijaitsee Saimaan rannalla. Saimaaseen kuuluva Enonvesi eli Ala-Enonvesi on pääosin Enonkoskella sijaitseva, iso järvi Haukiveden ja Pyyveden välillä. Kirkonkylän kaakkoispuolella sijaitseva Ylä-Enonvesi laskee Enonveteen Enonkosken kautta. Enonveden pohjoisin osa on Koivuselkä-Ruokovesi, johon Kermajärven vedet laskevat. Enonkoskelta on vesireittiyhteys mm. Kuopioon, Varkauteen, Joensuuhun, Savonlinnaan, Mikkeliin, Lappeenrantaan sekä aina Suomenlahteen saakka. Saimaa on Vuoksen vesistön pääjärvi, jonka laskujoki Vuoksi virtaa Laatokkaan, josta Saimaan vedet laskevat edelleen Nevajokea pitkin Suomenlahteen.

KUVA 23: Ote kartasta Suomen tärkeimmät vesiväylät ja merkintöjen selitykset (Väylävirasto 2022).

Saimaan syväväylä Haukivesi-Joensuu kulkee Hyypiänniemen ja Kangassaaren sivuitse, kunnan alueen halki. Syväväylän ja venereitin ansiosta Enonkoski on veneilijöiden suosima. Saimaan syväväylän syväys on >4,1.

KUVA 24: Saimaan syväväylän ja veneilyn runkoväylän sijainti Hyypiänniemen ja Kangassaaren läheisyydessä (Väylävirasto 2022).

Ulpukkareitti on noin 37 kilometrin melontareitti välillä Savonlinna-Enonkoski. Melontareitti kulkee Enonkosken kirkonkylän halki. Enonkosken kirkonkylässä kanoottin kantomatkaa noin 200 metriä. Vesille pääsee kätevästi rantautumispaikoilta. Ulpukkareitin varrella neljällä niistä on erityinen melontalaituri ja muutamilla tavallinen laiturit.

Suunnittelualueen kohdalla sijaitsevat rantautumispaikat ja laiturit:

- Kirkkotien laiturit, veneenlaskupaikka. Laivalaituri, veneenlaskuluiska.
- Potaattiniemi, yleinen uimaranta, laiturit.
- Kirkonkylä, asiointilaituri, yleisessä käytössä.
- Kirkonkylä, kanoottien rantautumispaikka, ei laituria.
- Kirkonkylä, yleinen laiturit kosken alapuolella. Laituri, kanoottienlaskupaikka.
- Tonttonniemi, veneenlaskuluiska.

Ulpukkareitti päättyy suunnittelualueelta luoteeseen, Hyypiänniemeeseen. Hyypiänniemessä on laivalaituri, veneenlaskuluiska ja vierasvenesatama.

3.6.1 Liikenneturvallisuussuunnitelma

Enonkosken liikenneturvallisuussuunnitelma 2012. Liikenneturvallisuustyön ja liikenneympäristön kehittämissuunnitelmat

Savonlinnan seudulle laadittiin samanaikaisesti liikenneturvallisuussuunnitelmat Savonlinnan kaupungin ja Kerimäen, Punkaharjun, Sulkavan ja Enonkosken kuntien alueelle Suunnitelmat laadittiin kuntien ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen yhteistyönä. Liikenneturvallisuussuunnitelma Enonkoskelle valmistui vuonna 2012. (Enonkosken liikenneturvallisuussuunnitelma, Liikenneturvallisuustyön ja liikenneympäristön kehittämissuunnitelmat, P-S ely-keskus, raportteja 126/2012). Suunnitelma koskee kuntien alueella sijaitsevia maanteitä ja katuverkkoa sekä kevyen liikenteen väyliä ja yksityisteitä.

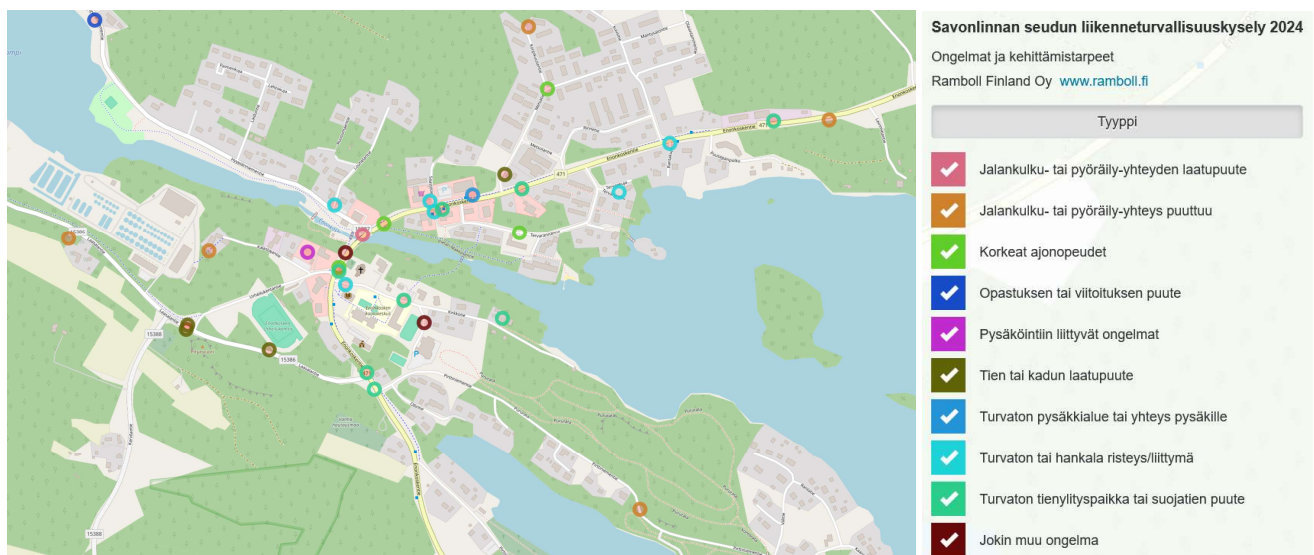
Samanaikaisesti tämän työn kanssa Savonlinnan seudulle laadittiin liikennejärjestelmäsuunnitelma ja aluerakennemalli. Enonkoski on mukana molemmissa.

Enonkosken kunnan liikenneturvallisuussuunnitelman päivitykset vuosina 2018 ja 2024

Enonkosken liikenneturvallisuussuunnitelmaa 2012 päivitettiin vuonna 2018 tehdyllä asukaskyselyllä. Tuolloin kartalle osoitettuja vaaranpaikkoja merkittiin noin 90 kpl.

Keväällä 2024 Savonlinnan seudun kunnissa käynnistettiin liikenneturvallisuussuunnitelmien päivittäminen, josta vastaavat yhteistyössä alueen kunnat (Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava), Pohjois-Savon ELY-keskus, Liikenneturva, Itä-Suomen poliisilaitos ja Etelä-Savon pelastuslaitos. Myös kunnissa toimivat liikenneturvallisuustyöryhmät osallistuvat suunnitelmien laadintaan. (www.sttinfo.fi)

Seudulla asuvien ja liikkuvien mielipiteitä liikenteestä ja liikenneturvallisuudesta selvitettiin huhti-toukokuun 2024 aikana karttapohjaisella liikenneturvallisuuskyselyllä. Enonkosken kunnan osalta vastauksia kyselyyn antoi noin 50 henkilöä ja kartalle kertyi 108 merkintää. Kaikista karttapisteistä taajama-alueelle kohdentui 33 %. Huolta asukaskyselyyn vastanneissa herättävät erityisesti teiden ja katujen laatu puutteet. Nämä ongelmat korostuvat vastauksissa selvästi enemmän kuin Savonlinnan seudulla keskimäärin. Kohteina esille nousevat erityisesti Laasalan tie ja Ihamaniementie. Seuraavaksi eniten turvattomuutta aiheutuu korkeista ajonopeuksista, tienylityksistä ja jalankulku- /pyörätieyhetyden puuttumisesta. (<https://enonkoski.fi/tiedote-liikenne-ja-liikenneturvallisuuskyselyn-tulokset-nyt-julki/>)

KUVA 25: Savonlinnan seudun liikenneturvallisuuskysely 2024, ongelmat ja kehittämistarpeet – kohteet kartalla Enonkosken asemakaava-alueella ja merkintöjen selitys (liikenneturvallisuussuunnitelman päivitystyö 2024, <https://mobilityanalytics.ramboll.com/karpalo/savonlinna/ongelmat/>)

Liikenneturvallisuussuunnitelmassa tai sen päivityksissä ei ole esitetty sellaisia toimenpide-esityksiä, jotka vaikuttaisivat asemakaavan sisältöön, koska toimenpide-esitykset ovat luonteeltaan sellaisia, joita ei asemakaavalla voida ratkaista.

3.7 Yhdyskuntatekninen huolto

Vesihuolto

Kunnalla on oma vedenottamo Pahlajärvellä kaava-alueen länsipuolella. Vedenottamon antoisuus on noin 250 m³/vrk. Vesi pumpataan järvestä viereisen hiekkakankaan läpi ja johdetaan Kupinmäellä olevaan ylävesisäiliöön.

Enonkosken kunnan vesi- ja jätevesihuollosta vastaa Enonkosken kunnallinen vesilaitos. Kunnan alueella toimii 2 vedenottamoa, vesilaitos, 5 jätevedenpumppaamoja ja jätevedenpuhdistamo.

Kunnallinen vesilaitos vastaa vesi- ja jätevesihuollon laitosten päivittäisestä toiminnasta sekä yläpito- ja korjaustöistä.

Lähes koko asemakaavoitettu alue on liitetty viemäriin. Taajama-alueen viemärointi on suurelta osin toteutettu viettoviemärinä. Taajamaan on rakennettu vain muutama pumppaamo. Vesi-johto ja viemäriin kulkevat pääosin samassa käytävässä. Enonkosken taajama kuuluu kunnan vesi- ja viemärihuollon piiriin. Vesi- ja viemäriverkkoon on liittynyt myös Pirttiniemen asuinalue. Kunnallistekniikka on mahdollista rakentaa esim. Pirttiniemestä Soidinniemeen.

Riista- ja kalatalouden tutkimuskeskuksen Saimaan kalantutkimus ja vesiviljelylaitoksen rakennukset on liitetty viemäriin ja jätevedet käsitellään asianmukaisesti.

Verkostojen toiminta-alueiden ulkopuolisilla alueilla talousvedenhankinta on järjestetty pääsääntöisesti kiinteistökohtaisin ratkaisuin. Haja-asutusalueilla jätevesien käsittely on järjestetty kiinteistökohtaisesti.

Jätehuolto

Enonkosken kunta on Tilinpäätös 2016 -tietojen mukaan osaomistajana Savonlinnan Seudun Jätehuolto Oy:ssä, joka osaltaan vastaa jätelain vaatimien vastaanottopisteiden ja jätteenkäsittelyn hoidosta kunnan osalta. Jäteyhtiö vastaa muun muassa sekajätteen vastaanotosta ja käsittelystä. Kunta on jäsenenä Savonlinnan seudun jätehuollon yhteislautakunnassa, joka aloitti virallisesti toimintansa kesällä 2012. Yhteislautakunta on kunnan jätehuoltoviranomainen ja se vastaa yhdessä kunnan kanssa jätehuollon asioista kunnan alueella.

Savonlinnan Seudun Jätehuolto Oy on neljän osakaskunnan (Savonlinna, Enonkoski, Sulkava ja Rantasalmi) omistama yhtiö. Kunnat ovat yhtiösopimuksella siirtäneet Savonlinnan Seudun Jätehuolto Oy:lle kunnan vastuulle kuuluvien jätehuollon palvelutehtävien hoitamisen toimialueellaan (Enonkoski, Rantasalmi ja Savonlinna). Jäteyhtiö huolehtii siten mm. seuraavista: jätteen vastaanoton, kuljetuksen ja käsittelyn järjestäminen, jätemaksujen laskutus, jäteneuvonta sekä edellisiin välittömästi liittyvistä hallinnollisista tehtävistä, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä. Jäteasemilla (Nousiala, Rantasalmi ja Kerimäki) otetaan kotitalouksilta vastaan mm. seka-, puutarha- ja ongelmajätettä. (www.savonlinna.fi)

Haitalliset jätteet ja Ser-kierrätyspiste Keskusvarasto sijaitsee Enonkoskella osoitteessa Kalastajatie 7. Lisäksi kotitalouksien pakkausjätteille on Rinki-ekopiste, Säästötie 2.

4 Selvitykset

Enonkosken kirkonkylän uudistettavan asemakaavan laadinnassa tukeudutaan Etelä-Savon maakuntakaavan, kirkonkylän strategisen yleiskaavan ja voimassa olevan asemakaavan yhteydessä tehtyihin selvityksiin ja oleviin tietoihin alueen luonnonympäristöstä ja kulttuuriarvoista.

Suunnittelualuetta keskeisimmin koskevia selvityksiä ja inventointeja ovat:

- Etelä-Savon maakuntakaavan liittyvät selvitykset
- Liikenneturvallisuussuunnitelma 2012
- Liikenneturvallisuussuunnitelman päivitys, asukaskyselyt 2018 ja 2024

Tehdyt selvitykset

- Luontoselvitys 2014-2015
- Rakennuskulttuuriselvitys 2016, päivitetty 2024

Kaavaselostukseen on sisällytetty keskeiset tiedot yleiskaava-alueen rakennuskulttuuriin, kulttuuriympäristöön, muinaismuistoihin ja luontoarvoihin liittyen.

Luokittelutunnus II

Kohteet tai alueet, joiden säilymisen turvaaminen ei ole välttämätöntä. Kohde on kuitenkin rakentamisaikansa tyyppin hyvä esimerkki ja hyvin tai melko hyvin säilynyt. Luokittelun mukainen väritunnus myös kohdenumerossa, esim. **12**.

Luokittelutunnus III

Muut inventoidut kohteet tai alueet, joihin ei kohdistuisi erityisiä suojeluintressejä. Kohde on mainitsemisen arvoisen, vaikkakin tavanomainen rakennusaikansa edustaja, tai on voinut olla aiemmin tyylikkäämpi, mutta muutosten tai kunnan huonontumisen myötä menettänyt aiempaa edustavuuttaan. Voi olla aluekokonaisuuden osana. Voi myös olla esimerkinomaisena kohteena mukana, vaikka muitakin vastaavan tasoisia, mutta kohteiksi ottamattomia on inventointialueella tai kunnan muissa osissa. Luokittelun mukainen väritunnus myös kohdenumerossa (näitä kohteita ei ole tässä raportissa).

Suojeltava rakennus **Sr**, (srk kirkkolaililla suojeltu)
Rakennus historiallinen **rh**
Muinaismuistoalue tai -kohde **sm**

P M V | HI RH MA | III II I

Seuraavassa on kooste ko. inventoinnista Enonkosken kirkonkylän uudistettavan asemakaava-alueen osalta ja I ja II -osan -kohteiden osalta kirkonkylän alueella:

MERKITTÄVIÄ ALUEITA:

Enonkosken keskustaajama, kirkonkylä

Maakunnallisesti merkittävä kulttuurialuekokonaisuus, **mky**

P M V | HI RH MA | III II I

Enonkosken kirkonkylän ilmeessä on yhä säilynyt kulkuväylien luonteva polveilu maastomuotojen mukaan, rakennusten sijoittuminen vaihtelevasti ja väliin jäävä kasvillisuus. Uudempi rakentaminen on melko hyvin sopeutettu taajaman tyyliin.

Enonkosken mäenkumpareiden ja jokilaakson luonnonelementtien sekä rakennusten rytmittämää taajamaa kunnanviraston mäeltä nähtynä. Kirkko lähes keskellä, kirjaston takana. Koulut oikealla.

Näkymä vanhan kivisillan ja uudemman betonisillan yli kohti kirkonmäkeä. Oikealla on entinen osuiskaupan varastomakasiini, alkujaan vesisahan varastona ollut. Sen takaa pilkistää Hovinmäen talo.

Kirkonkylän alue kivisillan ympäristöä laajemmalti rajattuna on ollut valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 1993 -luetteloinnissa mukana, mutta RKY 2009:ssä on enää vain kivisilta lähiympäristöineen. Tähän Enonkosken kivisillan RKY-alue-rajaukseen on otettu myös kosken varrella sijainneen sahan jäänteiden aluetta. (kartalla: RKY 09-alue-merkintä).

Kivisilta on yksi valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009 -kohteiden museosilloista, maV 1.552. Kivisilta on myös Tiemuseokohde, ja myös rakennussuojelukohde SR 1.619 Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa, jossa kirkonkylän alue on kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävä alue ma 1.550, johon kuuluvina erilliskohteina on luetteloitu: Kirkko merkinnällä SR 1.618 (kirkkolaki) ja maakunnallisesti merkittävät Museo (ent. viljamakasiini) ja Koskela.

Enonkosken sahan jäänteet ("Vesisaha")

osoite: Hyypiänniementie 4
tunnus kartalla: **sm -aluerajaus (muinaismuistoalue)**
kiinteistötunnus: 046-420-17-247 ja 046-876-11-0

☞ **M** **v** | **HI RH MA** | **III II I**

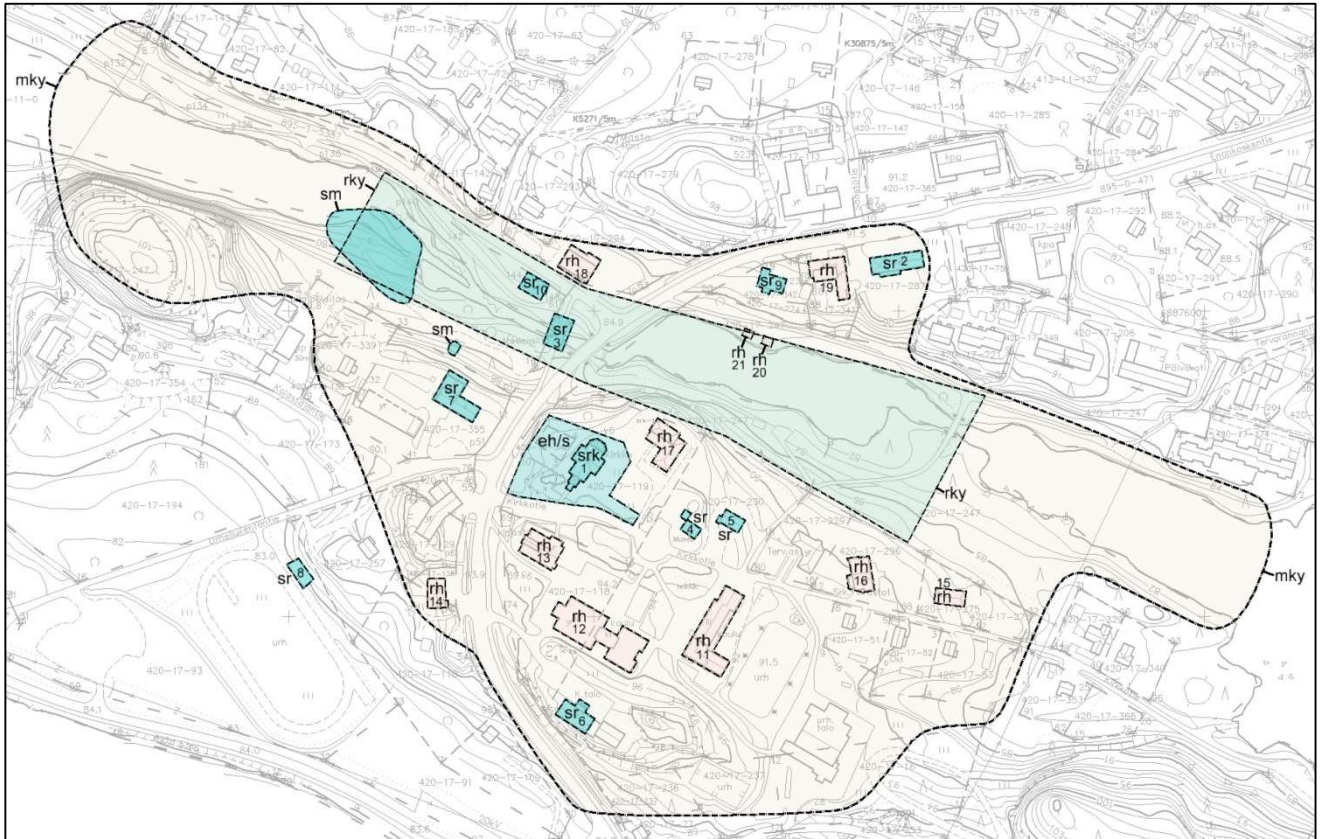
Enonkosken vesivoiman avulla toiminut sahalaitos rakennettiin vuonna 1774. Usealla omistajalla ollut saha oli toiminnassa vuodesta 1778 vuoteen 1904. Saharakennus ja sen yhteydessä olleet mylly ja varistorakennus paloivat vuonna 1910.

Rakennuksista jäljellä on makasiinirakennus (kuvassa punainen rakennus), joka on sahatoiminnan lakattua toiminut viereisen osuuskaupan varastona. Makasiini on nykyään näyttelytilana. Muut sahasta säilyneet osat ovat lähinnä perustuksia, vesikanavia ja patorakenteita, nekin jo eriasteisesti vaurioituneina.

Arvot ja erityispiirteet :

Sahateollisuushistoria, vaikka ei ole enää selkeästi havaittavissa.

Alue on osa kirkonkylän maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä

Kuva 26: Kartassa Enonkosken inventointikohteiden sijainti ja rajaus.

RAKENNUSHISTORIAN, KULTTUURIHISTORIAN, HENKILÖHISTORIAN TAI KULTTUURIMAISEMAN KANNALTA PAIKKAKUNNAN MERKITTÄVIMMÄT RAKENNUKSET, JOIDEN SÄILYMINEN ON EM. KULTTUURIARVOILLA PERUSTELTUA ESIM. YLEIS- TAI ASEMAKAAVALLA:

Luokittelutunnus I -kohteet:

1. Kirkko

osoite: Kirkkotie 2, **Kirkko**
tunnus kartalla: **1**
kiinteistötunnus: 046-420-17-19
omistaja: Savonlinnan seurakunta
E-S maakuntakaava; SR1.618 Kirkko, kirkkolaiilla suojeltu

P M v | HI RH MA | III II I
Srk

Enonkosken puukirkko vuodelta 1886 on arkkitehti Magnus Schjerfbeckin suunnittelema ns. katkaistu ristikirkko; päätytornillinen pitkäkirkko, jossa on leveä poikkilaiva. Näkyvällä paikalla pääraitin varrella sijaitseva kirkko on tärkeä osa enonkoskelaista taajamamiljöötä.

Kirkkopiha, kivaita, sankarihautausmaa ym. rajattu kirkkoon liittyvänä omana eh/s alueenosana.

Arvot ja erityispiirteet :

on osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä

2. Koskela

osoite: Enonkoskentie 9T,
Koskela
tunnus kartalla: **2**
kiinteistötunnus:
046-420-17-287
omistaja:

P M v | HI RH MA | III II I
Sr

Maamiesseuran taloksi talkoovoimin vuosina 1915-1916 tehty rakennus. Laajennettu ja muutettu klassismin tyyliinsä 1930-luvulla. Ollut suojeluskuntatalona, sitten siinä toimi Säästöpankki ja kahvila.

Arvot ja erityispiirteet:

Merkittävä tapahtuma- ja kohtauspaikka, jolla laajennettunakin on selkeä klassisistinen rakennushahmo. Rakennushistoriallisten arvojensa takia Koskelan tulisi olla osana kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä, mutta jää nyt tämän alueen koillispuolelle.

3. Kivisilta

osoite: Hyypiänniementie 2 / Enonkosken-
tie noin 16T ?, **kivisilta**

tunnus kartalla: **3**

kiinteistötunnus: 46-895-0-471

omistaja: Enonkosken kunta

RKY 2009 -kohde 4845

RKY 1993 -kohde 53:n osana

E-S maakuntakaava; SR1.619 kivisilta

P **M** v | **HI RH MA** | III II I

Sr

Enonkosken kivisilta. Tämä valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009 -kohteisiin kuuluva yksiaukkoinen kiviholvisilta vuodelta 1903 tai 1904 on nykyään museosiltana ja kevyen liikenteen käytössä. Tämä Enonkosken ylittävä silta on rakennettu luonnon lohkarekivistä holvaamalla. Matalat kaiteet on ladottu kivistä.

Arvot ja erityispiirteet:

Ikäisekseen yhä hyväkuntoinen, lohkarekivistä rakennettu ja jo harvinaiseksi käynyt silta on osa kirkonkylän maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

4. Museo, entinen viljamakasiini ja aitta

osoite: Kirkkotie 4, **Museo**

tunnus kartalla: **4**

kiinteistötunnus: 046-420-17-230

omistaja: maapohja: Enonkosken kunta, rakennukset: Enonkoski-seura

Yleiskaava, suojeltu

P **M** v | HI **RH MA** | III II I

Sr

Entinen lainajvästön viljamakasiini vuodelta 1880 on toiminut Enonkosken kotiseutumuseona vuodesta 1973. Se on siirretty joen toiselta rannalta nykyisjaintiinsa vuonna 1917. Vieressä oleva entinen vaate- ja naisväen aitta 1890-luvulta on tuotu kunnan omistamalta Suur-Mikkolan maatilalta, jossa sitä käytettiin palvelusväen aittana.

Arvot ja erityispiirteet:

Viljamakasiini käyttötarkoitushistoriansa vuoksi ja 1800-luvulla tehty aitta hyvin säilyneen ulkoasunsa takia ovat osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä .

5. Entinen neuvola-lääkäritalo

osoite: Kirkkotie 4
tunnus kartalla: **5**
kiinteistötunnus: 046-420-17-230
omistaja:
Enonkosken Vuokratalot Oy

P **M** v | **HI RH MA** | III II **I**

Sr

Mannerheimin Lastensuojeluliiton terveystalovaliokunnalta tilattuja tyyppipiirustuksia käyttäen rakennettu TT3-tyypin neuvola-lääkäritalo 1950-luvulta, silloinen kunnan terveyspalvelujen keskittymä, on säilytetty hyvin vanhassa ulkoasussaan tiilikattoineen. Erkki Linnasalmen suunnitteleman rakennuksen asunto on käytössä, muuten se on tyhjillään.

Arvot ja erityispiirteet:

Kohde on hyvä esimerkki sotien jälkeisen ajan terveydenhuollon rakennuksesta ja on osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

6. Kunnanvirasto

osoite: Enonkoskentie 3T, kunnanvirasto
tunnus kartalla: **6**
kiinteistötunnus: 046-420-17-230
omistaja: Enonkosken kunta

P **M** v | **HI RH MA** | III II **I**

Sr

Enonkosken kunnanviraston alkuperäinen rakennus on valmistunut vuonna 1917, silloin nimellä kunnanhuone. Jugend-vaikutteista rakennusta on laajennettu kaakkoispäähän vuosina 1975-1976 tehdyllä jatko-osalla (kuvassa vasemmalla).

Arvot ja erityispiirteet:

On hyvä esimerkki kunnan hallintorakennuksesta, jota on melko onnistuneesti muutettu ja laajennettu käytön vaatimusten ja tarpeiden mukaan. On osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä

7. Hovinmäki, entinen Enonhovi, Korpi Bistro

osoite: Urheilukentäntie 1

tunnus kartalla: 7

kiinteistötunnus: 046-420-17-355

omistaja:

P **M** v | **HI** RH **MA** | III II **I**

Sr

Monessa käyttötarkoituksessa ollut rakennus on rakennettu v. 1854 Michail Tichanoffin vesisahan toimistoksi ja asiakkaiden majoitustiloiksi. Silloinen koristeellinen ns. nikkarityylin ulkoasu ei ole enää tallella, sillä rakennusta on muutettu mm. vuoden 1954 aikoihin, jolloin kunta osti rakennuksen ja muutti sen vanhainkodiksi.

Tämä entinen Hovinmäen kartano on toiminut ennen sitä myös puutavarayhtiön talona, jolta ajalta runsaslajinen puisto on peräisin. 1980-luvulta alkaen rakennus on ollut ravintolana yläkeran majoitustiloineen. Kosken puoleiselle sivulle tehty epäsuhtainen ravintolasalin laajennus ja terassi onneksi kätkeytyvät viereisen tiheän rinnemetsän katveeseen.

Urheilukentäntien puoleiseen rinteeseen on osaksi upotettu kivijalkamainen rakennus, joka on ollut mm. palokunnan kalustotallina ja aikoinaan Pulkkinen maatilan navettana, sitten metsäyhtiö Oy Kaukas Ab:n hevostallina. Silloinen puurakenteinen yläosa on purettu.

Arvot ja erityispiirteet:

Kirkonkylän, ehkä kunnan vanhin asuin- ja toimistorakennus monine muutoksineen omaa merkittävän elinkeino- ja sosiaalishistorian. Rakennus on osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

8. Urheilukentän katsomorakennus

osoite: Urheilukentäntie 6

tunnus kartalla: 8

kiinteistötunnus: 046-420-17-93

omistaja: Enonkosken kunta

P **M** v | **HI** RH **MA** | III II **I**

Sr

Urheilukentän katsomorakennus on valmistunut v. 1955. Ensivaikutelmaltaan pelkistyneen oloisessa katsomossa onkin hienovaraisia yksityiskohtia, esimerkiksi kattorakenteen alapinnan paneeloinnit, päädyistä viistetty aumakatto ja räystään ulkokulman pyöritys. Entiselle Hovinmäen viljapellolle tehty urheilukenttä 300 m tiilimurskaratoineen on samalta ajalta.

Arvot ja erityispiirteet:

Urheilukenttä ja vasta äsken alkuperäisyys säilyttäen kunnostettu urheilukentän katsomo ovat hieno näyte sotien jälkeisen ajan yleisurheilun suorituspaikkojen rakentamisesta.

9. Kuokkasen entisistä liikerakennuksista vanhempi

osoite: Enonkoskentie 5T
tunnus kartalla: **9**
kiinteistötunnus: 046-420-17-342

P **M** V | **HI** RH **MA** | III II **I**

Sr

Entinen Kuokkasen kauppiastalo on tehty 1910-luvulla, osassa ikkunoista on kansallisromanttisen tyyliuuntauksen piirteitä.

Arvot ja erityispiirteet:

Tyypiltään ja iältään harvinaistunut 1900-luvun alun kauppa- ja asuintilat sisältävä rakennus on kulttuurihistoriallisesti merkittävä osa kirkonkylän maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä

10. Makasiinirakennus

osoite: Hyypiänniementie 4
tunnus kartalla: **10**
kiinteistötunnus:
046-420-17-247 ja 046-876-11-0

P **M** V | **HI** RH **MA** | III II **I**

Sr

Ainut sahatoiminnasta säilynyt rakennus on Makasiinirakennus. Sahatoiminnan lakattua toiminnut viereisen osuuskaupan varastona. Makasiini on nykyään näyttelytilana. Muut sahasta säilyneet osat ovat lähinnä perustuksia, vesikanavia ja patorakenteita, nekin jo eriasteisesti vaurioituneina.

Enonkosken vesivoiman avulla toiminut sahalaite rakennettiin vuonna 1774. Usealla omistajalla ollut saha oli toiminnassa vuodesta 1778 vuoteen 1904. Saharakennus ja sen yhteydessä olleet mylly ja varastorakennus paloivat vuonna 1910.

Arvot ja erityispiirteet:

Sahateollisuushistoria, vaikka ei ole enää selkeästi havaittavissa. Alue on osa kirkonkylän maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä

KOhteet tai alueet, joiden säilymisen turvaaminen ei ole välttämätöntä. Kohde on kuitenkin rakentamisaikansa tyyppin hyvä esimerkki ja hyvin tai melko hyvin säilynyt:

Luokittelutunnus II -kohteet:

11. Koulu

osoite: Kirkkotie 3
tunnus kartalla: **11**
kiinteistötunnus: 046-420-17-230
omistaja: Enonkosken kunta

P **M** V | HI **RH MA** | III **II** I
rh

Keskustaajaman koulurakennuksista vanhempi koulu 1950-luvulta edustaa tyyppillistä aikansa kouluarkkitehtuuria.

Arvot ja erityispiirteet:

Tyyppillinen suurten ikäluokkien tilatarpeisiin rakennettu koulurakennus. Mm. pääsisäänkäynnin lippakatos on hyvä esimerkki aikansa rakennusten yksityiskohdasta, vaikka siihen on lisätty invaluiska.

12. Koulu

osoite: Kirkkotie 3
tunnus kartalla: **12**
kiinteistötunnus: 046-420-17-230
omistaja: Enonkosken kunta

P **M** V | HI **RH MA** | III **II** I

r

Keskustaajaman koulurakennuksista nuorempi koulu, 1970-luvulta, edustaa tyyppillistä aikansa tasakattoista kouluarkkitehtuuria.

Arvot ja erityispiirteet

Melko tyyppillinen 1970-luvun kouluarkkitehtuurin edustaja.

13. Kirjasto

osoite: Kirkkotie 1
tunnus kartalla: **13**
kiinteistötunnus: 046-420-17-118
omistaja: Enonkosken kunta

P M V | HI **RH MA** | III II I
rh

Enonkosken pääraitin varrelle, näkyvälle paikalle vuonna 1992 valmistuneessa, arkkitehti Irma Valjuksen suunnittelemassa Enonkosken kirjastossa on 1980-luvun postmodernismin vaikutteita.

Arvot ja erityispiirteet:

Sijoittuminen taajaman pääraitin varrelle, mutta etäämmälle, jättää Enonkoskentien miljööön muidenkin rakennusten tavoin väljyyttä.

On osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

14. Entinen pankkirakennus

osoite: Hyypiänniementie 3
tunnus kartalla: **14**
kiinteistötunnus: 046-420-17-128
omistaja: As Oy Enonkosken kassatalo

P M V | HI **RH MA** | III II I
rh

Vuonna 1955 Osuuspankin toimitaloksi asuntoineen valmistunut rakennus on julkisivultaan rappattu.

Arvot ja erityispiirteet:

Esimerkki 1950-luvun maaseututaajaman yhdistetystä liike- ja asuinrakentamisesta.

On osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

15. Entinen kanttorila

osoite: Kirkkotie 10
tunnus kartalla: **15**
kiinteistötunnus: 046-420-17-275
omistaja:

P M V | HI RH MA | III II I

rh

Seurakunnan entinen kanttorila, rappauspintainen paritalo ja entinen seurakunnan toimistotalo on valmistunut vuonna 1965 arkkitehti Ilmo Suonisen suunnittelemana. Aumakaton päätyosiin tehdyt sisäänvedetyt kolmioikkunat / ikkunalyhdyt ovat melko harvinaisella tavalla toteutetut, antaen rakennukselle oman persoonallisen ilmeen

Arvot ja erityispiirteet:

Kanttorila persoonallisen kattonsa kera ja rapattuine julkisivuineen on osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä, jossa Kirkkotiellä on ikäkerroksellisesti seurakunnan rakennuksia

16. Uusi pappila

osoite: Kirkkotie 8
tunnus kartalla: **16**
kiinteistötunnus: 046-420-17-277
omistaja: Savonlinnan seurakunta

P M V | HI RH MA | III II I

rh

Seurakunnan uusi pappila kanslioineen, arkkitehti J. Kaikkosen suunnittelema, on valmistunut vuonna 1962 aikajärjestyksessä Enonkosken kolmanneksi pappilaksi, suunnittelijana arkkitehti J. Kaikkonen. Julkisivuiltaan slammatun, tyyliltään modernistisen rakennuksen autotalliosa on tehty vuonna 1977.

Arvot ja erityispiirteet: Kirkkotiellä muidenkin seurakunnallisten rakennusten kanssa oleva moderni asuinrakennus on merkittävä osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

17. Seurakuntatalo

osoite: Kirkkotie 2
tunnus kartalla: **17**
kiinteistötunnus: 046-420-17-119
omistaja: Savonlinnan seurakunta

P M V | HI RH MA | III II I
rh

Arkkitehti Irma Valjuksen suunnittelema seurakuntatalo vuodelta 1978 on tehty kirkon viereen, jokeen jyrkästi viettävän puustoisin rintein ja avoimen, melko tasaisen nurmikentän taitteeseen. Ajalleen tyyppillisesti tummasävyisessä seurakuntatalossa on tyylinä moni-ilmeistä modernismia.

Arvot ja erityispiirteet:

Tyyppillinen 1970-luvun lopun tumma ja matala kokoontumiskäytös on osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä

18. Entinen osuuskaupparakennus

osoite: Hyypiänniementie 3
tunnus kartalla: **18**
kiinteistötunnus: 046-420-17-294
omistaja: Enonkosken kunta

P M V | HI RH MA | III II I
rh

Esimerkki maaseututaajaman liikerakentamisesta. Vanha kaupparakennus vuodelta 1910, tuolloin toiminnalla Gustaf Cederberg & Co, laajennettiin nykyolemuksensa 1950-luvun alkuvuosina, ollessaan kirkonkylän osuuskauppa. On nyt käsityöasemana ja nuorisotiloina. Kaupan lounaispuolella, yläkuvassa vasemmalla oleva 1800-luvulla rakennettu entinen sahan makasiini, sittemmin osuuskaupan varasto, on nykyään Koloveden kansallispuiston näyttelytilana ja kesäkahviona (Koloveden luontotupa).

Arvot ja erityispiirteet:

Esimerkki 1900-luvun alun kaupparakennuksesta 1950-luvun laajennuksineen ja muutoksineen. On osa kirkonkylän maakunnallisesti ja kivistä sekä entisen saha-alueen valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

19. Kuokkasen entisistä liikerakennuksista nuorempi

osoite: Enonkoskentie 7T
tunnus kartalla: **19**
kiinteistötunnus: 046-420-17-343
omistaja: Kukka- ja sekatarvapuoti Kodinhelmi Oy

P M V | HI RH MA | III II I

rh

Kauppias Arne Kuokkasen v. 1952 rakennuttama liikerakennus varasto- ja asuintiloineen on ollut aikanaan moderni ilmestys. Sen suunnitellut arkkitehti J. Kaikkonen on ollut Alvar Aallon arkkitehtitoimistossa töissä; josta johtuen rakennuksessa on tyyllisiä vaikutteita Aallon tuotannosta. Rakennuksessa on nykyään kukka- ja sekatarvakauppa.

Arvot ja erityispiirteet:

1950-luvun yksilöllisen moderni kaupparakennus on osa kirkonkylän maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

20. Kuokkasen sauna

osoite: Pietari Makkosen polku
(Enonkoskentie 5T:n ranta)

tunnus kartalla: **20**

kiinteistötunnus: 046-420-17-247

omistaja:

P M V | HI RH MA | III II I

rh

Kuokkasen saunarakennus, jossa on saunan lisäksi pyykkitupa.

Arvot ja erityispiirteet:

On edustava esimerkki 1900-luvun puolivälin kookkaasta ja hyvin varustetusta rakennuksesta peseytymiseen ja vaatehuoltoon ja on osa kirkonkylän maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

21. Osuuskaupan sauna

osoite: Pietari Makkosen polku
(Enonkoskentie 7T:n ranta)

tunnus kartalla: **21**

kiinteistötunnus: 046-420-17-247

omistaja: Enonkosken kunta

P M V | HI RH MA | III II I

rh

Entinen osuuskaupan saunarakennus sijaitsee toisella puolella Enonkoskientietä kuin kauppa. On viereisen saunan kanssa hyvä näyte 1900-luvun puolivälin tyyppillisestä erillissaunasta, joka yleensä, kuten tämäkin, tehtiin pelkkahirrestä.

Arvot ja erityispiirteet:

Tyyppillinen 1900-luvun puolivälin saunarakennus on osa kirkonkylän maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä.

4.2 Arkeologinen kulttuuriperintö

Alueella ainoa tiedossa oleva kiinteä muinaisjäänös on Museoviraston rekisterin mukaan:

Enonkosken saha, 1000031590

Tyyppi: teollisuuskohteet, vesisahat

Ajoitus: historiallinen, 1800-luku

Kuvaus: Enonkoskessa on toiminut saha vuodesta 1777 alkaen 1900-luvun alkuun saakka. Sen rakennuskannasta on nykyisin jäljellä ainoastaan uoman pohjoisrannalla oleva puurakenteinen makasiini, joka toimii näyttely- ja opastustilana. Koskiuoman ja sen rannan rakennuskanta on hävinnyt 1900-luvun jälkipuolella. Kosken uoma on varsin keinotekoinen: sitä on luultavasti perattu ja muokattu moneen kertaan 1700-luvulta 1900-luvulle

Kartta- ja maastohavaintojen perusteella viimeisin paikalla ollut rakennuskanta on suurimmaksi osaksi hävittänyt jäännökset aiemmista rakenteista. Viimeistä 1900-luvun alun käyttövaihetta iäkkäämpiä saattavat olla luonnonkiviset rakenteet: pohjapato, kylmämuurattu uoman reuna sekä pengerrytetty tieura. Myös kiviäitä ja kosken eteläpuolella olevat rakennuksen pohjat voivat olla iäkkäämpiä – niitä ei ole merkitty käytettävissä oleviin historiallisiin karttoihin.

Muinaisjäänösalueeksi on rajattu alueet, joilla sahan ja siihen liittyneiden rakennusten ja rakenteiden jäännöksiä on todennäköisesti säilynyt parhaiten.

Alakohteet: rakennuksen kivijalka, tyyppi: teollisuuskohteet, vesisahat.

KUVA 27: Enonkosken sahan jäänteet (www.kyppi.fi)

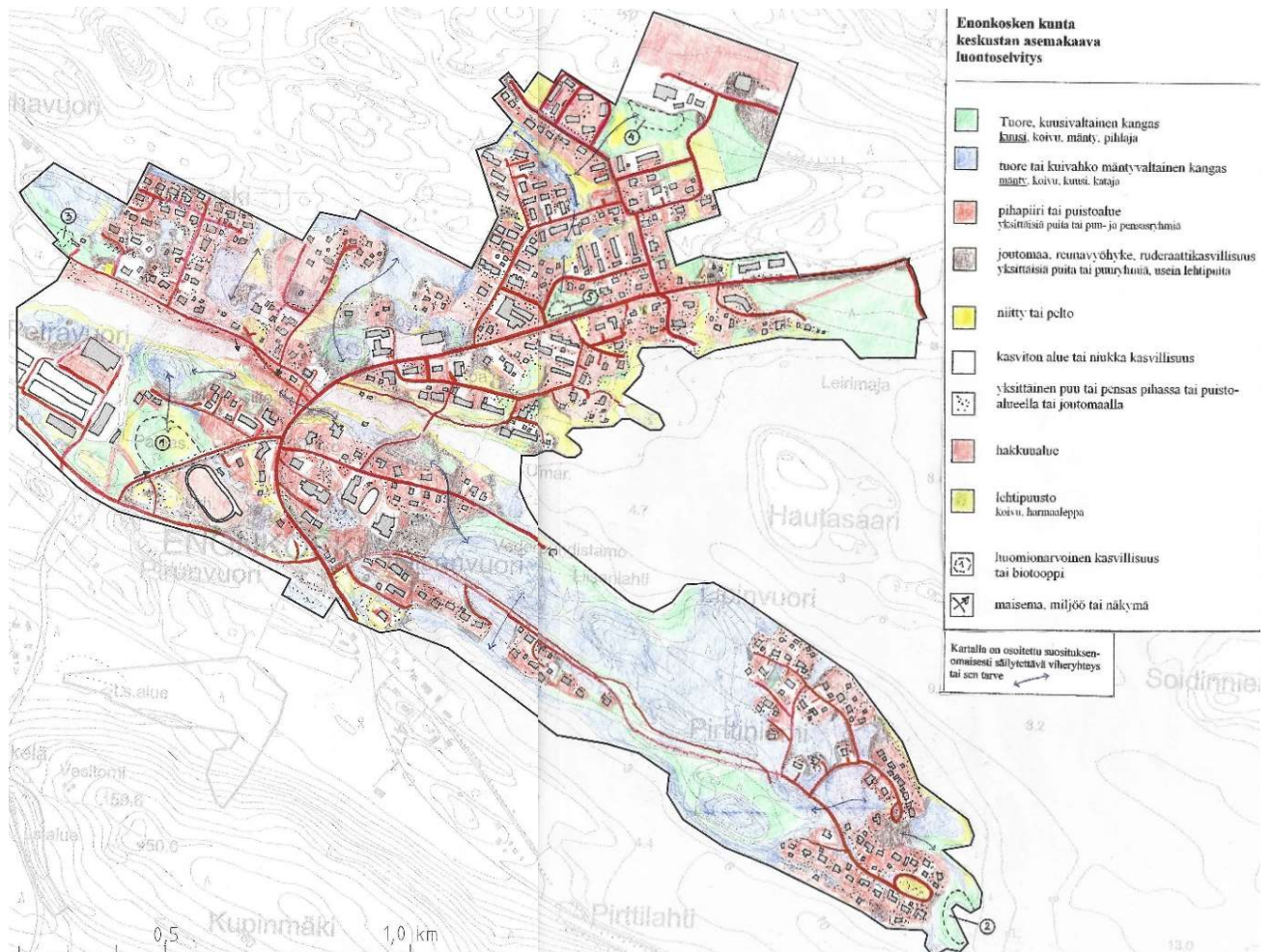
4.3 Luontoselvitys

4.3.1 Yleistä

Enonkosken kirkonkylän uudistettavan asemakaavan suunnittelualuetta koskevat seuraavat vuosien 2014-2015 aikana laaditut luontoselvitykset (Ekotoni Ky, Jari Hietaranta):

- Keskustan asemakaava ja laajennusalueet, luontoselvitys, 2014-2015

Luontoselvityksen tarkoituksena on selvittää Enonkosken keskustan asemakaava-alueen ja tähän liitettyjen kolmen pienen laajennusalueen (Laasalan yhdystien ympäristö, teollisuusalue sekä Hyypiänniemen suunta) luonnonympäristön perustekijät sekä määritellä luonnonarvoiltaan edustavimmat, suojelua tarvitsevat alueet sekä muut kaavoituksessa huomioitavat kohteet sekä esittää suosituksia maankäytön suunnittelun tarpeisiin. Lähtökohtana on, että asemakaavassa voidaan huomioida luonnonsuojelun kannalta arvokkaat luontotyypit ja elinympäristöt sekä edistää kasvillisuudeltaan merkittävien alueiden sekä eläimistölle ja kasvistolle tärkeiden alueiden ominaispiirteiden säilymistä kaava-alueella. Edellisten lisäksi kunnan strategisen yleiskaavan (Ramboll 2012) tavoitteena tulee olla mm rakennetun kulttuuriympäristön ja toteutuneen hyvän elinympäristön arvojen vaaliminen.

KUVA 28: Keskustan asemakaava ja laajennusalueet -luontoselvitysaluetta kartta merkintöineen.

Enonkoski kuuluu Savonlinnan seutukuntaan sekä Etelä-Savon maakuntaan. Taajama sijaitsee Ylä-Enonvesi -järven pohjoisrannalla. Kyseinen järvi kuuluu Vuoksen vesistöön, josta vesi virtaa Enonkosken kautta Saimaan Ala - Enonveteen. Ylä - Enonveden vedenkorkeutta säännöstellään.

Ihmisten vapaa-ajan lisääntyessä on viimeisten vuosikymmenien aikana alettu panna yhä enemmän painoa elinympäristön viihtyvyys- ja esteettisyyden näkökohdille. Tämä on vähitellen heijastunut myös suunnitteluun, jossa pyritään aikaisempaa enemmän ottamaan huomioon paikkakunnan ominaispiirteet: sen luontoon, kulttuurihistoriaan ja maisemiin liittyvät arvot. Tämänkin työn toisena tavoitteena on tuoda esiin kirkonkylän kauniita näkymäsuuntia tai näkymäalueita. Vaikka taajamarakenteen tiivistymistä sinällään on pidettävä työnteisenä kehityssuuntana, tulee kuitenkin maankäytön suunnittelussa kiinnittää huomiota myös taajamarakenteen sisälle ja reunoilla sijaisevien rakentamattomien alueiden merkitykseen osana asuinviihtyvyyttä.

4.3.2 Tavoitteet ja tutkimusmenetelmät

Luontoselvitys toteutettiin maastotöiden osalta kesäkuun 3. päivänä 2014.

Maastoinventoinnissa huomio kiinnitettiin asemakaava-alueen kasvillisuuteen, geomorfologiaan ja maisemakuvaan. Päähuomio maastossa kiinnitettiin ns. lakikohteiden esiintymiseen ja myös muiden, huomioarvoisten luontotyyppien ja lajiston, esiintymiseen suunnittelualueella. Selvityksen perusteella on arvioitu hankkeen vaikutuksia ja annettu suosituksia tulevan uudisrakentamisen sijoitteluun. Luontoselvitys toteutettiin käytännössä siten, että asemakaava-alue käveltiin kokonaisuudessaan; ensiksi alueen eteläosa, sitten keskusta-alue ja viimeiseksi itäosa. Inventoinnissa käytettiin apuna sanelukonetta, muistikirjaa, kasviopasta, kiikaria, karttoja ja ilmakuvia. Inventoinnin tulokset on kerätty sanalliseksi raportiksi ja kartalliseksi esitykseksi.

Tunnetut ja maastotyössä löydetyt arvokkaat ja huomionarvoiset kohteet arvoitettiin luontoarvojen perusteella. Kaikkiaan luontoselvityksessä nostettiin esiin neljä huomionarvoista kohdetta. Kohteiden arvotuskriteereinä käytetään kohteen edustavuutta, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta ja uhanalaisuutta, luonnon monimuotoisuutta lajitasolla sekä kohteen toiminnallista merkitystä keskusta-alueella.

Kartoitusalueesta on laadittu joitain kasvilajikuvauksia, jotta saatiin yksityiskohtaisempi käsitys ko. alueen lajistosta ja sen vaihtelusta. Metsien luonnontilaisuutta arvioitaessa huomioitiin metsän metsähoidollinen tila, lahoppuujatkuvuus ja lahoppuun määrä sekä elävän puuston rakenne ja puulajisuhteet. Erityisesti huomioitiin lehtipuuston määrää.

Kasvilajien yleisyyttä arvioitiin eräillä alueilla seuraavasti kuusiportaisella asteikolla, jossa:

- 1 = yksittäinen havainto kasvilajista
- 2 = kasvia kasvaa niukasti siellä täällä
- 3 = kasvia niukasti jokseenkin koko näytealalla
- 4 = kasvia on runsaasti koko alalla, mutta ei laajaa, yhtenäistä kasvustoa (peittävyys 10–50 %)
- 5 = kasvilaji esiintyy massalajina (peittävyys 50–75 %)
- 6 = kasvilaji esiintyy erittäin runsaana massalajina (peittävyys yli 75 %)

Vesikasvien, heinien ja sarojen kohdalla saattaa esiintyä puutteita. Maastossa ei systemaattisesti havainnointi nilviäis-, hyönteis-, sieni – tai jäkälälajistoa. Myöskään alueen eläimistöä ei inventoitu systemaattisesti.

4.3.3 Geologia ja geomorfologia

Enonkosken taajama-alueen topografia on korkeussuhteiltaan melko tasainen. Suurimmat relatiiviset korkeuserot ovat Pirttiniemellä, jossa Lipinvuori, Liisanvuori ja Pirttilahden puolen kallio-
selänne aikaansaavat melko suuria relatiivisia korkeuseroja. Suurimmat korkeuserot Ylä-Enonveden pintaan ovat 30 m luokkaa, ja täten Pirttiniemeä voidaan kutsua jyrkäksi mäkimäaksi.

Muulla asemakaava-alueella korkeuserot ovat vähäisempiä; ne jäävät noin 10 - 15 m tasolle ja täten relativisilta korkeuseroiltaan muuta aluetta voidaan kutsua kankaremaaksi tai loivaksi mäkimäiksi. Sahavuoren rinnealueet ulottuvat suunnittelualueen luoteisreunaan ja täällä on myös paikoin jyrkäksi mäkimäiksi luokiteltavaa aluetta (korkeuserot jopa 30 m luokkaa).

Kuvat 29 ja 30. Vasemmalla selännealuetta Pirttiniemen Pirttilahden puolella. Korkeuserot ovat melko isoja. Oikealla Hyypiänniemeen johtavan tien pohjoispuolen mäntyvaltaista rinnealuetta (kuva laajennusalueelta), jossa myös korkeuserot ovat 10-15 m luokkaa.

Varsinaisia geomorfologisia muodostumia ei alueella esiinny. Mainitut kallioselänteet ovat kallioselänteitä, joiden rinnealueet ovat moreenia, ja ne voitaneen luokitella drumliineiksi. Alueella vallitsee selvä kaakko-luode suuntaus, mikä indikoi samalla viimeisimmän jäätiköitymisen suuntaan. Glasifluviaalista ainesta ei suunnittelualueella esiinny - ei ainakaan laajasti. Pirttiniemellä kyllä lienee myös glasifluviaalista aineista (ks. kuva 29). Sahalammen ja Ylä - Enonveden välisen uoman varrella lienee jokitoiminnan myötä syntyneitä fluviaalisia kerrostumia, mutta varmuutta niistä ei ole. On myös mahdollista, että RCTL:n kalanviljelylaitoksen ja sen eteläpuolisella alueella on ainakin osittain lajittuneita aineksia.

Soistunutta maaperää eli eloperäisiä aineksia ei suunnittelualueella esiinny. Keskustan ydinalueilla on laajoja alueita, joilla on täyttömaata ja täyttömaan ja alkuperäisen maalajin (moreeni) yhdistelmiä (ks. kuva 31).

Kuva 31. Urheilutalolta kohti Liisanvuorta. Keskustassa on runsaasti täyttömaata. Talon takana on pieniä jäänteitä alueen aikaisemmista metsistä.

4.3.4 Vesistöt ja vesialueet

Keskustan lähialueella on kaksi isoa vesialuetta: Sahalampi ja Ylä - Enonvesi ja niitä yhdistävä uoma. Järven pinta-ala on 11,86 neliökilometriä, ja se on pinta-alaltaan Suomen 268. suurin järvi. Ylä-Enonvesi on noin +81 mpy, sen lasku-uomana toimiva taajaman halki virtaava koski ja Sahalampi, jotka laskevat Lato-selän kautta Suur-Saimaan Enonveteen noin +75 mpy. Ylä-Enonvedestä otetaan vettä Saimaan kalantutkimus- ja vesiviljelylaitoksen tarpeisiin 750 l/s. Järven vedenkorkeutta säännöstellään padolla kalanviljelyn tarpeisiin, ja vesi johdetaan laitokselle tätä

tarkoitusta varten rakennettua tunnelia pitkin. Sahalampi on paikoin selvästi rehevöitynyt. Sahalammessa veden vaihtuvuus on suhteellisen huonoa. Ylä-Enonveden säätelyportti mahdollistaa tarvittaessa veden juoksutuksen Sahalampeen. Juoksutusta ei nykyisin juuri tehdä vesiviljelylaitoksen runsaan veden oton takia. Yleisesti voidaan kuitenkin sanoa, että keskustaa ympäröivien vesialueiden vedenlaatu on hyvä. Keskustan alueella ei ole ainakaan käytössä olevia pohjavesialueita.

Kuvat 32 ja 33. Vasemmalla näkymä Kirkkotieltä kohti rantaa. Rannan kasvillisuutta on harvennettu. Oikealla Vanhan myllyn aluetta opastuskeskuksen tuntumassa. Miljöö on kauniisti hoidettua puistomaista aluetta.

4.3.5 Kasvillisuus

Enonkosken taajama kuuluu eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen. Alueelle on tyypillistä vaihteleva topografia ja mosaikkimainen metsäkuva. Metsät pyrkivät peittämään maan kautaltaan. Kallioisilla paikoilla kasvaa valoisia männiköitä, ja kallioiden välisissä notkelmissa tuoreita ja lehtomaisia kankaita sekä reheviä korpia. Mänty ja kuusi ovat vallitsevia puulajeja, mutta sekapuuna on runsaasti myös lehtipuita. Kuivahkoilla kankailla kasvaa vallitsevien lajien mustikan ja puolukan lisäksi kanervaa, variksenmarjaa ja riidenliekoa. Kuivahkoilta kankailla löytyy myös valkohedokkia, maariankämmekkää, kirkiruohoa ja talvikkia.

Taajaman metsäalueille tavanomaisin metsätyyppi on mustikkatyyppi (MT). Toiseksi yleisin metsätyyppi on puolukkatyyppin kuivahkot kangasmetsät (VT). Yleisimmät puulajit ovat mänty, kuusi, koivu ja harmaaleppä. Karuimpia alueita (Pirttiniemi) ja harjujen kenttäkerroksen lajit ovat kanerva ja puolukka. Metsät ovat pääasiassa nuoria, ja niitä on vuosisatojen kuluessa hakattu runsaasti ja taajama-alueella ihmistoiminnan vaikutuksen myötä kasvillisuus on voimakkaasti muuntunut ja laajasti hävinnyt asutuksen leviämisen myötä ja metsätuotannosta johtuen paikoin kyseenalainen. Taajama-alue ja Sahalammen rannat ovat lehtipuuvaltaista aluetta. Asutuksen ja pihapiirien vaikutuksesta kulttuuriperäinen kasvillisuus on yleistä ja sekoittuu tavanomaiseen mänty-kuusi kankaaseen. Taajamassa kasvaa mm. runsaasti mm. vaahteroita, puutarhojen erilaisia pensaita ja muita kulttuurikasveja (ks. esim. kuva 34). Luonnontilaisia metsiä on keskustan asemakaavan laajennusalueilla ja mm Leirimajan alueella.

4.3.6 Luontoselvityksen tulokset

Keskusta-alueen asemakaava-alueen inventointi aloitettiin etelästä Pirttiniementien ja maantien 471 (Enonkoskentien) risteyksestä. Tien lähellä on pieni moreenikumpare, jossa mustikka-puolukkatyyppin tuoreehkoa kangasta (Ollintie). Maapuita tai pystypötkelöitä ei esiinny lainkaan. Kenttäkerros on heinittynyttä: kenttäkerroksen lajistossa esiintyvät mm nurmirölli, timotei, met-

säkastikka, siniheinä ja punanata. lisäksi kumpareen reunavyöhykkeessä esiintyy kulttuurisuosioita kuten niittyleinikki, poimulehti (sp.), piharatamo, koiranputki, syysmaitiainen jne. (ks. kuva 34).

Kuva 34. Rehevää sekapuuta kasvava kumpare Pirttiniementien alussa. Kenttäkerros on heinittänyt. Puusto on verraten nuorta.

Kun siirrytään edelleen kohti niemen kärkeä urheilutalon ohitse, ilmaantuu kulkusuuntaan nähdän oikealle puolelle tien läheisyyteen rivitaloja. Vielä pohjoisempana tullaan alueelle, jossa olemassa oleva asutus ulottuu rantaan asti. Kasvillisuus on tällä osalla rantaa hyvin tavanomaista ihmistoiminnan vaikutuksen alaista talousmetsää ja puolikulttuurilajistoa. Säilynyt metsäkasvillisuus talojen välissä ja reunoilla on lähinnä yksittäisiä mäntyjä ja kenttäkerros on heinittänyt. Pihapiirit ovat nurmikolla. Ylimmät alueet ovat harvaa männikköä.

Liisanvuoren rinnealueen yläosat ovat karukkomännikköä. Liisanvuoren rinteillä kulkee kuntopolkuja. Vuoren alaosassa on metsäkasvillisuus luokiteltavissa tuoreemmaksi. Ihmistoiminnan vaikutus ilmenee myös täällä. Alempana Pirttilahden puolella tien ja asutuksen välissä on mustikka – puolukka tyyppin tuoreehkoa kangasta. Lisäksi kenttäkerroksessa esiintyy mm. metsätähteä, metsäalvejuurta, vadellaa, oravanmarjaa ja käenkaalta. Paikoin on lajisto vähän edellistä karumpaakin. Maapuita tai pystypökkelöitä ei esiinny lainkaan.

Kuvat 35 ja 36. Vasemmalla kuva kohti Liisanvuorta. Puusto on harvennettua mäntyvaltaista kangasta. Oikealla samoilta kohdista Pirttilahden puolesta rantaa.

Liisanvuoren puolella on rinteessä kuusta, pihlajaa ja koivua (ks. kuva 38). Oikealla puolella (Pirttilahden puoli niemeä) on hoidettuja pihapiirejä ja lajisto on kulttuurivaikutteista lajistoa. Oikealla puolella Pirttilahden tietä on pieniä painanteita, joissa on kuusivaltaista puustoa ja kenttäkerros on mustikan dominoivaa. Kun kuljetaan Pirttilahden rantaa pitkin, on rannassa veneiden säilytyspaikka ja sen ympäristössä on joutomaata ja täten kulttuurivaikutteista lajistoa; mesiangervo, nurmiröllä, timotei, koiranheinä, kissankello, hiirenvirna, niittyhumala, poimulehti (sp.), lemmikki, koiranputki, maitohorsma ja eri apilalajit (ks. kuva 37).

Kuvat 37 ja 38. Vasemmalla Pirttilahden puolesta niittyaista lajistoa läheltä veneiden säilytyspaikka. Oikealla Liisanvuoren rinnealuetta. Kuvan kohdassa Pirttilahdentie tekee loivan mutkan.

Kun edelleen kuljetaan kohti Pirttiniemen kärkeä, komea mäntyvaltainen ympäristöstään erottuva kallioselänne ilmaantuu tien oikealle puolelle asutuksen jälkeen. Kasvillisuus on tien lähellä sekapuustoista tuoretta kangasta ja kenttäkerroksessa esiintyy mm lillukkaa, mustikkaa, metsätähtiä, vadelmaa, metsäalvejuurta, käenkaalta jne.

Kun nouseaan mainittua rinnettä ylöspäin, ilmaantuu lisäksi em. lajistoon kielo ja metsäkastikka ja myös mäntyä tulee jonkin verran korvaten kuusta. Selänteen yläosat ovat tasaikäistä kuivahkoa mäntykangasta. Lajistossa esiintyy mm mustikka, metsäalvejuuri, lillukka, metsätähti, käenkaali, vanamo jne. Maapuita tai pystypötkelöitä ei esiinny lainkaan. Alemmat rinnealueet ovat kuusivaltaista tuoretta kangasta, jossa mustikka on ehdoton kenttäkerroksen valtalaji.

Tien vasemmalla puolella (Liisanvuoren puoli) on rakentamatonta, jossa kasvaa kuusi-koivu sekapuustoa, joka ylempänä topografiaa muuntuu mäntyvaltaiseksi (kun ylitetään pururata, ks. kuva 39). Samalla mustikka vaihtuu puolukkaan kenttäkerroksen valtalajina. Maapuita tai pystypötkelöitä ei esiinny vaan puusto on melko tasaikäistä talousmetsää. Aluetta on kasvatettu ulkoilumetsänä.

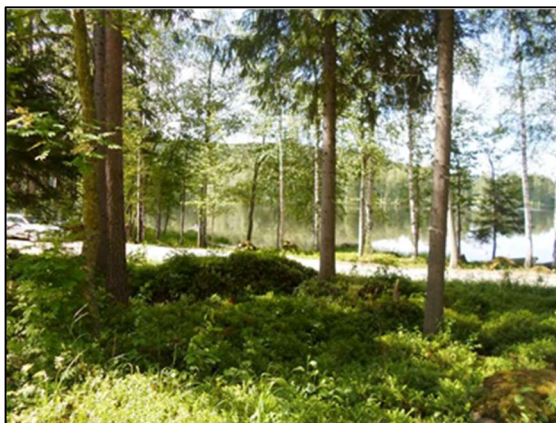
Kuvat 39 ja 40. Vasemmalla Liisanvuoren ulkoilualueen lakialueen tasaikäistä männikköä. Oikealla ylikulkusillan eteläpuolista aluetta.

Kuvat 41 ja 42. Vasemmalla tasaikäistä nuorta mäntyvaltaista kangasta Välitien pohjoispuolelta. Oikealla Välitie Pirttiniementien ylikululta nähtynä. Säilynyt puusto on tasaikäistä mäntykangasta. Tonteilla lajisto on usein monipuolisempaa.

Koluvuorella on niemen kärkeen tien reunaan kasattu isoja siirtolohkareita (ks. kuva). Kun edelleen kuljetaan kohti Pirttiniemen kärkeä, on eteläpuolella tietä kasvillisuus kuusi - mänty sekakangasta. Vasemmalle tiestä ilmaantuu laaja omakotitaloalue katuverkostoineen (Välitie-Kaartie-Rantatie; ks. kuva), jossa on hoidettuja pihapiirejä. Rakentamattomilla alueilla kasvillisuus on mäntyvaltaista tuoretta tai pienialaisesti myös tuoreehkoa kangasta ja jos kalliopinta on lähellä, on pohjakerroksessa jopa jäkälää ja tällöin mänty dominoi puustossa. Muuten mustikka ja puolukka dominoivat kenttäkerroksessa. Näiden ohella esiintyy puolikulttuuri heinälajistoa tonttien rajavyöhykkeillä. Lisäksi esiintyy mm rätvänää, lillukkaa, sananjalkaa, poimulehteä, nurmirölliä, timoteitä, hietakastikkaa jne.

Kaartien alussa on uutta asutusta ja säilynyt puusto on tasaikäistä männikköä. Säilynyt ja raivaamaton puusto tonttien reunoilla on mänty- tai - kuusi sekapuustoa. Puusto on kauttaaltaan talousmetsää; iältään tasaikäistä ja maapuita tai pystypökkelöitä ei esiinny lainkaan. Välitien alueella säilynyt metsäkasvillisuus on edellä kuvatun kaltaista tasaikäistä kuivahkoa mäntykangasta. Mustikka ja puolukka, paikoin jopa kanerva vallitsevat kenttäkerroksessa. Maapuita tai pystypökkelöitä ei ole.

Kuva 43. Rantatien säilynyttä harvennettua kuusivaltaista kangasta.

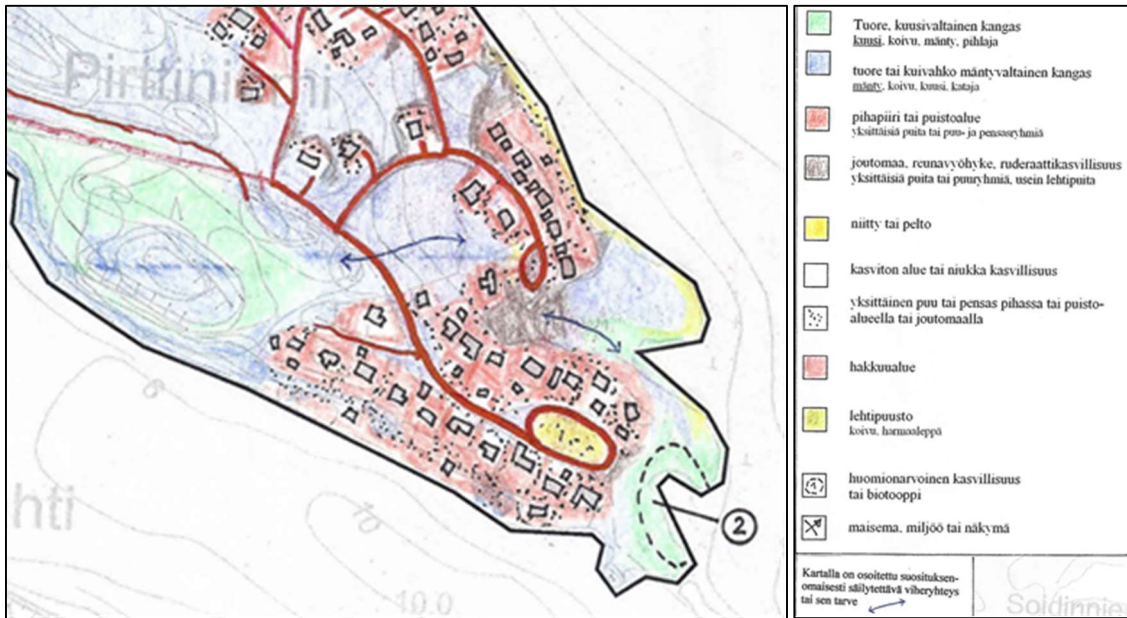
Kevyenliikenteen ylikulun kohdalla, Pirttilahden puolella, on rinnealue hieman kuusivaltaista tuoretta kangasta. Puusto on tasaikäistä kuusta. Maapuita tai pystypökkelöitä ei esiinny. Jonkin verran esiintyy nuorta (käsivarren vahvuista) pihlajaa ja paikoin myös koivua. Kun nousee ylemmäs kohti Pirttilahtea ja kartallakin näkyvää kallioselännettä, kuusi vaihtuu männynksi ja kenttä- ja pohjakerroksen lajisto viittaa kuivaan kangasmetsään. Puusto on harvennettua. Kuntopolku kulkee rannan suuntaisesti (ks. kuva 40).

Selänneeltä avautuvat komeat näkymät lahdelle. Mustikka, kanerva, puolukka ja jäkälät muodostavat kenttä- ja pohjakerroksen valtalajiston. Kuntopolkuja kulkee useita rannan tuntumassa.

PIRTTINIEMEN KÄRKIALUE (LUONTOKOHDE 2), käänntöpaikan itä-kaakkoispuolella, on jo aika lailla rakennettua omakotitaloaluetta. Niemen rakentamaton kärkialue on kapealti verraten rehevää, rantalehtomaista kasvillisuutta. Vyöhykkeen takana se muuntuu tuoreeksi kankaaksi, jossa esiintyy mäntyä ja kuusta sekapuuna. Ihmistoiminnan vaikutus ilmenee mm. vadelman ja mesiangervon sekä maitohorsman runsautena mainitulla vyöhykkeellä. Etäämpänä rantaviivasta on lajisto selvemmin tuoretta kuusikangasta, jossa kuusi dominoi ja mäntyä ja koivua on sekapuuna. Niemen kärjessä olevien käänntöpaikkojen välissä on myös säilynyt alkuperäistä kuusivaltaista sekapuustoa (ks. kuvat 44 ja 45).

Kuvat 44 ja 45 Vasemmalla ja oikealla Pirttiniemen kärkialueen rehevää lehtipuuvalltaista rantalehtoa.

Kuva 46. Luontokohde 2, Pirttiniemen kärkialue. Luontokohdekarttakuvien merkintöjen selitykset.

Kaaritien ympäristössä on asutusta, ja reunapuusto on mänty-koivukangasta siltä osin kuin se on säilynyt rakentamisen jälkeen. Hieman on myös kuusta sekapuuna etenkin Pirttiniemen päässä. Lähemmäksi Lipinvuorta kuljettaessa, mänty on käytännössä muodostaa puukerroksen. Maapuita tai pökölöitä ei esiinny. Heinittyminen on edennyt aika pitkälle säilyneissä metsä-

löissä. Kaaritien päässä on kasvillisuus jo voimakkaasti muuntunutta. Pirttiniemen pohjoisrantaa, kun siirrytään pohjoiseen Rantatietä pitkin, on asutusta molemmin puolin tietä ja kasvillisuus on tasaikäistä mänty-koivu sekapuustoa.

Urheilutalon jälkeen inventoitiin koulun terveyskeskuksen, puhdistamon ja kirkon aluetta. Koulun kohdalla on jääkiekkokenttä. Alueen säilynyt puusto ja muu kasvillisuus ovat lähinnä yksittäisiä puita ja keto- tai nurmikkoalueiden kulttuurilajistoa. Pihapiirien lajisto on kuitenkin melko monimuotoista. Tonttien reunapuusto on kookastakin mäntyä kasvavaa. Paikoin on myös koivua ja kuusta kapeina kaistaleina. Kun kuljetaan puhdistamon suuntaan Liisanlahdelle, on lähellä uimaranta. Sen ympäristössä rannassa on komeaa harmaa- ja tervaleppää, jota on harvennettu ja kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti mesiangervoa (ks. kuva 33 edellä). Liisanvuori nousee jyrkästi tieltä ja puusto on verraten järeää.

Kunnan virastojen ja terveyskeskuksen alue (Kirkkotien miljöö) on maisemakavaltaan aika kaunis. Terveystalon ympäristössä (koulu vasemmalla) on pitäjän museo (vanha aitta) ja kirkko, jonka kirkkomaalla on komeita kuusia. Kirjaston ympäristö muodostaa edellä mainittujen rakennusten kanssa kauniin kokonaisuuden. Luonnontilaista kasvillisuutta ei ole ja aluetta on hoidettu puistomaisesti. Muutamia komeita Lehmuksia ja vaahteraa kasvaa kirkonmäen alueella ja paikoin on kenttäkerros hieman ketomainen, mikä sopii hyvin kirkon ympäristöön.

Kuvat 47 ja 48. Kirkkotien miljöötä. Pitäjän museo ja kirjastorakennus. Kirkon ympäristö on maisemakavaltaan kaunis, joskin kasvillisuutta on verraten niukalti.

Seuraavaksi inventoitiin kunnanviraston alueen ympäristö (mäntyä kasvava rinne lähellä). Viraston takana on harvaa mäntyä kasvava rinne, jossa kenttäkerros on voimakkaasti heinittynyttä. Edelleen kun kuljetaan ohi UPM:n ja OP:n talon, jonka takana oleva parkkipaikalta alkava rinne on (kohti urheilukenttää) melkoisen reheväkasvuista kulttuurilajistoa. Parkkialueen takana rinneessä on runsaasti puutarhakarkulaisia; pihasyreeniä (sp), angervoa (sp.) ja kookasta tavallista lehtipuustoa (vaahteraa, koivua, pihlajaa, harmaaleppää, tuomea). Muutama omenapuukinattaa olla (ks. kuva 49).

Kuva 49. Rehevää rinnealuetta urheilukentän ja OP:n talon välissä (Enonkoskentie).

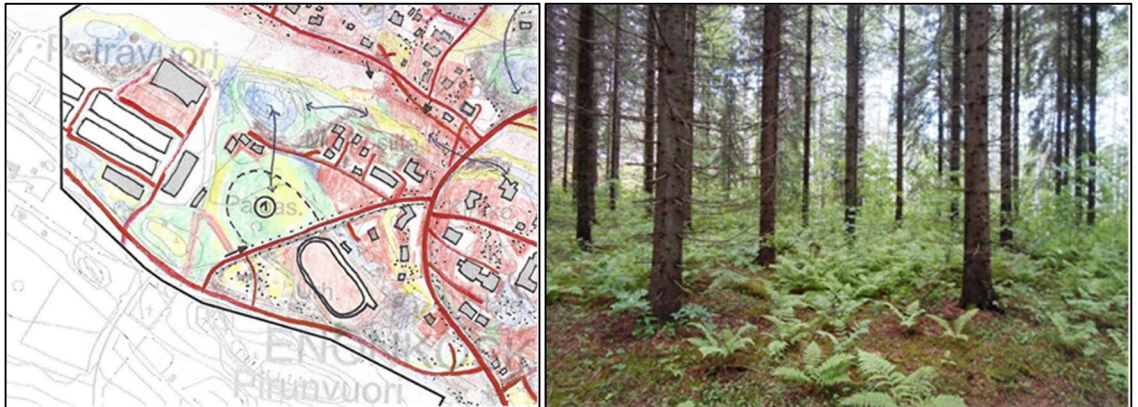
Laasalantien vieressä kulkee sähkölinja ja keskustan **laajennusalue** on harvaa kuusta kasvavaa aluetta. Ennen tierakentamista se on ollut yhteydessä Laasalantien eteläpuolen rinnekuusikkoon. Mustikka dominoi täällä kenttäkerrosta. Urheilukentän kohdalla on puustoa voimakkaasti harvennettu. Tien ja urheilukentän välissä on laajasti mesiangervoa ja jonkin verran puitakin kasvavaa idästä katsoen ensin kuusta ja nuorta lehtipuuta ja sitten harvaa koivikkoa. Se päättyy laajaan joutomaa-alueeseen urheilukentän länsipuolelle. Kasvillisuus on ennen joutomaata rehevää: puna-ailakkia, niittyleinikkiä, karhunputkea, suoputkea, mesiangervoa jne. on tien ja urheilukentän välissä. Mainittu laajennusalue (urheilukentän pohjoispään länsipuoli) on ilmeisesti vanha varastokenttä (ks. kuvat 50 ja 51) ja kasvillisuus on kauttaaltaan ihmistoiminnan muovaamaa. Maassa on paikoin öljyläikkiä.

Kuvat 50 ja 51. Vasemmalla kuva urheilukentän pohjoispäästä ja oikealla urheilukentän eteläpäästä. Kasvillisuus on voimakkaasti ihmistoiminnan muovaamaa kulttuurilajistoa.

Kasvillisuudeltaan kiintoisampi alue sijaitsee urheilukentän pohjoispään vieritse kulkevan kevyenliikenteen väylän pohjoispuolella sijaitseva rakentamaton alue, jossa Urheilukentäntien reunassa kasvaa kookkaita ja maisemallisesti edustavia lehtikuusia (**LUONTOKOHDE 1**). Alueen kasvillisuus (aluetta rajoittaa etelässä mainittu väylä, lännessä ja luoteessa RKTL ja idässä ja koillisessa olemassa oleva asutus ja paloasema) on muutenkin huomioimisen arvoista. Lajistossa on mm särmäkuismaa, rätvänää, metsälauhaa, viinimarjaa (sp.), puna-ailakkia, poimulehteä (sp.), lillukkaa ja metsätähteä. Lehtikuusen ohella on alueella joitain pihtoja (Abies), joiden tarkempi määräyty ei oikein onnistunut. Kuitenkin runsaimmin esiintyy tavanomaista metsäkuusta. Puusto on kauttaaltaan aika järeää. Lehtipuuston määrä on vähäinen, ainoastaan metsäalueen reunoilla sitä esiintyy jonkin verran.

Kuva 52. Luontokohde numero 1, urheilukentän pohjoispuolinen alue, (vasen kuva, luontokohde kuvassa melko keskellä). Kuva 53. Urheilukentätien pohjoispuolen komeaa kuusikkoa. Joukossa on myös Abies -lajeja.

Karvilantien risteyksessä (lienee suunnittelualueen ulkopuolella) on rinnealueen kasvillisuus melko kookasta sekapuustoa. Kun tätä Laasalantietä jatketaan kohti suunnittelualueen luoteisreunaa, on tien pohjoispuolella RKTL:n tutkimusasema, jonka alueelle ei inventoinnin yhteydessä menty.

Seuraavaksi inventoitiin ekopisteen aluetta (hoitokoti Iltasadun takana) ja Kalastajantien ympäristöä: alue on aika rujon näköinen; edellä mainittu RKTL:n metsäalueen reunaa on jonkin verran vaurioitettu. Sen sijaan Museosillan ympäristö on maisemakuvallisesti kaunista kylämaisemaa, jossa olemassa oleva kasvillisuus on puistomaista ja hoidettua (mm. isoja vaahteroita).

Kuva 54. Kalastajantien reunaa. Taustalla edellä mainittu kuusikko (ks. kuva 53).

Kun kuljetaan Museosillan jälkeen vasemmalle ohi opastuskeskuksen, säilyy maisemakuva Sahalammen ja Ylä-Enonveden välisellä alueella kauniina puistomaisesti hoidettuna alueena. Louhelantien risteyksen alueella on uudehkoa asutusta, ja asutuksen ulkopuolinen säilynyt puusto ja muu kasvillisuus ovat kulttuurivaikutteista. Mänty-koivu muodostavat puukerroksen valtalajit. Tonttien väliin on jäänyt melko paljon metsäkasvillisuutta. Se on lähinnä mäntyvaltaista tuoretta tai kuivahkoa kangasta. Metsäalueet ovat käsiteltyjä ja maapuita tai pystypökkelöitä tahi lehti-puustoa ei esiinny juuri laisinkaan.

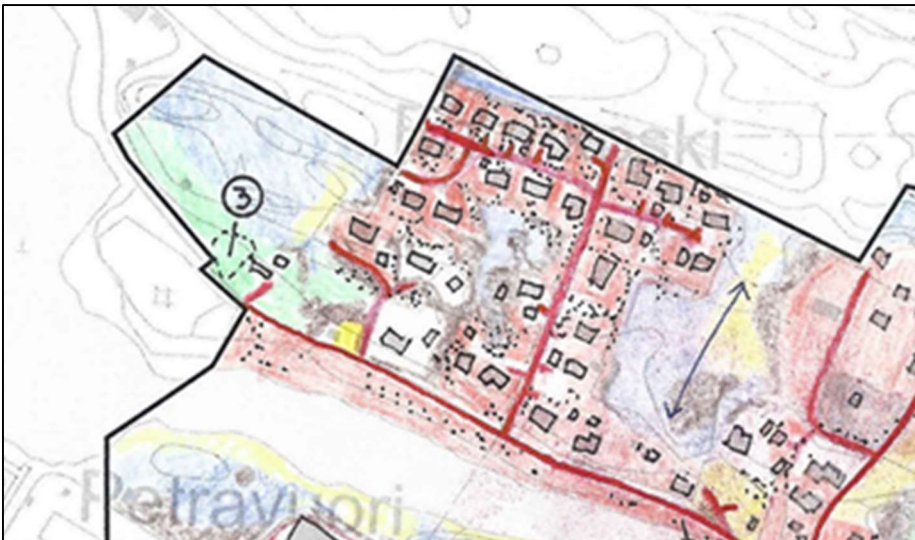
Opastuskeskuksen luoteispuolella Sahalammin puolella on alue puistomaista. Pientaloasutusta on Hyypiänniemeen johtavan tien pohjoispuolella. Nahkurinkujan kohdalla on säilynyt puusto edellä kuvatun kaltaista. Kujan länsipuolella on pieni niittymäinen alue (vastapäätä Sahalammin matonpesualueetta), jossa on monipuolisesti rehevää niittymäistä lajistoa. Myös muutamia vaahteroita esiintyy. Niityn takana on harvahkoa mäntyvaltaista sekapuustoa ja vielä pohjoisempaa pihapiirejä.

Kuvat 55 ja 56. Opastuskeskuksen ja vanhan myllyn lähialuetta.

Kuvat 57 ja 58. Vasemmalla kaunis niittymäinen alue Nahkurinkujan alussa. Oikealla kuva laajennusalueen kaava-alueita. Rinteen kasvillisuus on mänty-kuusi sekapuustoa. Taustalla näkyvän talon lähellä on muusta ympäristöstä erottuva rehevä painanne.

Kuva 59. Luontokohde numero 3, pieni rehevä painanne.

Mainitun niityn länsipuolella on pihapiiri, jonka takana ylempänä rinteessä on kookasta mäntyä ja koivua. Näiden ohella on nuorempa sekapuuna harmaaleppää ja pihlajaa ja hieman ylempänä rinteessä myös kuusta. Maapuita tai pystykeloja ei ole (ks. kuva 57 ja 58). Mainitun talon lähellä on kasvillisuus hieman muuta rehevää (**LUONTOKOHDE 3**), erityisesti tässä mielessä

voidaan mainita vanhan hylätyn näköisen talon lähiympäristö. Vaikuttaa, että alueelta on joskus otettu maa-aineksia.

Hyypiänniemeeseen johtavan tien pohjoisen puolen rinteeseen alaosaan on puustossa paikoin melko kookkaista kuusia iso kuusi. Kenttäkerroksessa mustikka ja vanamo dominoivat. Ylempänä rinteessä esiintyy myös puolukka ja metsälauhaa ja kanervaakin. Kuusi harvenee ja mänty ja koivu runsastuvat. Kenttäkerroksessa esiintyy mustikan ohella kiolo, vanamo, metsämitikka ja lilukka.

Seuraavassa vaiheessa inventoitiin Tervarannantien ympäristöä. Jäljelle jäänyt kasvillisuus on harvaa mänty- tai sekapuustoa. Kenttäkerros on alueella heinittynyttä puolikulttuurilajistoa (kuvat) ja Niemikujaa pitkin. Alueella on runsaasti rivitaloja ja alkuperäisestä kasvillisuudesta ei ole paljoa jäljellä. Kaupan lähellä on rehevä ryteikköinen alue (Niemikujan kohdalla).

Rinnetien alussa on rehevä rinne (**LUONTOKOHDE 5**), joka on kooltaan noin 40 x 40 m. Alueella on suoputkea, metsälvejuurta, karhunputkea, lilukkaa, metsälauhaa, kioloa, metsätähteä, hii-renvirnaa, mansikkaa jne. Maapuita on muutamia ja puusto on aika järeää. Kun edetään rinnettä ylemmäs (ks. kuva 62) muuntuu se vähän tavanomaisempaan suuntaan.

Kuva 60. Luontokohde numero 5, rehevä painanne. Kuvassa keskellä.

Kuvat 61 ja 62. Vasemmalla rehevää lehtomaista kangasta Rinnetien alussa. Oikealla tyypillistä uutta asuinalueita Metsätien ja Kuusitien risteyksestä. Luonnollinen kasvillisuus rajoittuu tonttien reuna-alueille.

Metsätien varrella on uudehkoa asutusta ja samoin Mäntysalontien ympäristössä. Näiden teiden läheisyydessä kasvillisuus on lähinnä pihapiirien kulttuurilajistoa ja luonnollinen mäntyvaltainen kangas on säilynyt vain pieninä rippeinä tonttien reunoilla tai välialueilla (ks. kuva 62).

Kun asutus päättyy, on Mäntysalontien molemmin puolin nuorta koivikkoa. Kun edelleen edetään kohti pohjoista, muuntuu kasvillisuus tuoreeksi kuusikankaaksi ja edelleen se muuntuu teollisuusalueen joutomaaksi, jolta puusto on raivattu. Alueen eteläosassa on tiheä verraten kookasta kuusta kasvava alue. Puusto on niin tiheää, että kenttäkerros uupuu paikka paikoin kokonaan. Missä se on säilynyt, niin lajistossa esiintyy mm. lillukka, käenkaali, oravanmarja ja metsälauha sekä mustikka. Kuusikon itäpuolella pohjoisessa tiehen rajoittuen näyttäisi olevan maa-aineksen täyttöalue, jolla puustoa ei ole ja kasvillisuus on täytöille tyypillistä heinälajistoa, maitohorsmaa ja mesiangervoa jne. Täytön itä- ja eteläpuolella on kasvillisuus kuusivaltaista sekakangasta. Kenttäkerros on tyypillinen tuoreelle kankaalle; mustikka, puolukka, lillukka, metsälauha, metsäalvejuuri, metsäimarre, metsätähti jne. Maapuita tai pystypökelöitä ei esiinny. Nuorta lehtipuustoa esiintyy vähäisessä määrin. Kasvillisuus jatkuu samanlaisena aina sähkölinjalle asti ja olemassa olevaan asutukseen ja tiestöön asti.

Viimeiseksi tällä alueella inventoitiin laajennusalueen länsireuna (sinisen hallin länsipuolella) on aika järeää harvennettua kuusikkoa. Lehtipuustoa on aika vähän. Kenttäkerros on mustikan dominoivaa. Alueella tarkastettiin muutamia kuusia liito-oravan jälkien löytämiseksi, mutta merkkejä liito-oravasta ei löydetty.

Inventointia jatkettiin olemassa olevan teollisuusalueen eteläpuolella olevalta metsäalueelta. Alue on rinnettä, jolla on aika järeää kuusikkoa (**LUONTOKOHDE 4**). Kenttäkerroksessa esiintyy mm. mustikka, lillukka, metsätähti, metsäalvejuuri, käenkaali, metsäkastikka ja jopa näsiää löydettiin. Puusto on aika järeää etenkin lähellä halleja (erityisesti sinisen hallin takana). Kasvillisuus on paikoin jo lehtomaista. Alempana rinteessä, lähellä olemassa olevaa asutusta, on kasvillisuus edelleen kuusivaltaista tuoretta kangasta, joskaan ei enää lehtomaista ja heinälajistoa alkaa ilmaantua kenttäkerroksen lajivalikoimaan. Maapuita tai pystykeloja ei esiinny.

Kuvat 63 ja 64. Vasemmalla teollisuusaluetta kohti itää ja keskellä teollisuusalueen länsireunaa, josta alkaa järeää tuore kuusikangas. Alueelta etsittiin liito-oravan jätöksiä, mutta niitä ei löytynyt. Kuva 65. Oikealla, teollisuusalueen ja olemassa olevan pientaloalueen välissä on tuoretta kuusikangasta kasvava alue, jossa puusto on paikoin järeää.

Kuva 66. Luontokohde numero 4, teollisuusalueen kuusikko. Kuvan yläosassa.

Viimeisessä vaiheessa inventoitiin Leirimajantien, MT 471 ja olemassa olevan asutuksen rajaama sekä Ylä-Enonveden rajaama alue. Aluetta on aikaisemmin inventoitu Jaakko Pöyry Finlandin toimesta (2010). Kasvillisuus on pääosin kuusivaltaista tuoretta kuusi-sekapuustoa, jossa kuusen ohella esiintyy koivua, harmaaleppää ja pihlajaa. Maapuita tai pystykeloja ei esiinny, ainoastaan vesialueen läheisyydessä on niitä muutamia. Puusto erityisesti leirikeskuksen pihapiirin länsi- ja itäpuolella puolella on melko järeää varttunutta puustoa. Kenttäkerroksen lajisto on tavanomaista; mustikka on kenttäkerroksen valtalaji. Sen ohella esiintyy puolukkaa, metsälauhaa, nuokkukelmikkää, karhunputkea, kevätpiippoa, kultapiiskua, käenkaalta, vanamoja ja oravanmarjaa sekä kangasmaitikkaa ja jokunen lillukkakin. Mänty yleistyy, kun palataan pohjoisemmaksi kohti maantietä. Puustossa on joitain järeitä mäntyjä ja koivuja. Aivan rannassa kasvaa mäntyä, koivua ja tervaleppää. Ruovikko on rannassa noin 6-8 m leveä.

Linnusto

Metsälinnuston osalta lajisto vaikutti olevan aika tavanomaista taajamien lajistoa: punatulkku, sinitäinen, västäräkki, hömötiäinen, laulurastas, peippo, töyhtötiäinen, räkättirastas sekä varis. Kaikkiaan havaittiin yhdeksän lajia. Ranta-alueiden linnusto oli vähäinen, johtuen todennäköisesti myös osaksi epäedullisesta inventointiajankohdasta. Pirttiniemen kärjessä tehtiin havainnot telkämästä ja tavista sekä sinisorsasta. Sahalammin ja Ylä-Enonveden välisessä uomassa havaittiin lisäksi kalastelevia nauru- ja harmaalokkeja.

4.3.7 Suojelualueet, suojeluohjelmat ja Natura 2000-verkosto

Suunnittelualueella ei ole perustettuja suojelualueita, valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvia tai alueellisissa luontoinventoinneissa mainittuja alueita.

4.3.8 Luonnonsuojelu-, vesi- ja metsälain mukaiset kohteet

Luonnonsuojelulain 29 §:ssä on lueteltu 9 luontotyyppiä, joiden luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia kohteita ei saa muuttaa niin, että niiden ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Suojeltuja luontotyyppejä ovat:

- Luontaisesti syntyneet, merkittäviltä osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
- Pähkinäpensaslehdot

- Tervaleppäkorvet
- Luonnontilaiset hiekkarannat
- Merenrantaniityt
- Puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset dyynit
- Katajakedot
- Lehdesniityt
- Avointa maisemaa hallitsevat suuret puut ja puuryhmät

Suunnittelualueella ei ole LSL tarkoittamia elinympäristöjä.

Metsälain 10 § velvoittaa säilyttämään arvokkaita elinympäristöjä, jos ne ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia sekä ympäristöstään selvästi erottuvia. Niitä koskevat hoito- ja käyttötoimenpiteet tulee tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Tällaiset elinympäristöt ovat yleensä pienialaisia. Metsälain tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

- lähteet ja niiden lähiympäristöt
- purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen lähiympäristöt
- pienten lampien välittömät lähiympäristöt
- rehevät ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet
- metsäkortekorvet
- letot
- rehevät lehtolaikut
- pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla
- jyrkänteet, rotkot ja kurut
- hietikot
- kalliot, kivikot, louhikot
- vähäpuustoiset suot
- rantaluhdat

Suunnittelualueella ei ole luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia metsälain mukaisia kohteita

Vesilain muutoksen mukaan (1105/1996, 15a ja 17a §)

- alle hehtaarin suuruiset fladat
- kluuvijärvet ja lähteet
- muualla kuin Lapin läänissä enintään yhden hehtaarin suuruiset lammet, järvet ja vesistöä pienemmät uomat tulee säilyttää luonnontilaisena.

Alueella ei esiinny vesilain mukaisia kohteita.

METSO -ohjelmaan otetaan erityisesti seuraavia LUMO -elinympäristöjä:

- lehdot
- runsaslahopuustoiset kangasmetsät
- pienvesien lähimetsät
- puustoiset suot
- metsäluhdat ja tulvametsät
- harjujen paahdeympäristöt
- maankohoamisrannikon metsät
- puustoiset perinneympäristöt
- kalkkikallioiden metsät
- metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot

Suunnittelualueella ei ole Metso-ohjelman tarkoittamia elinympäristöjä.

Muut metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt mm Meriluoto ja Soinisen (1998) mukaan:

- vanhat havu- ja sekametsiköt
- vanhat lehtimetsiköt
- paisterinteet
- supat
- ruohoiset suot
- metsäniityt
- hakamaat

Suunnittelualueelta ei ole mainittuja huomionarvoisia metsäluonnon elinympäristöjä, mutta Nahkurinkujan pieni niitty (vanha pihapiiri) ansaitsee maininnan.

Uhanalaiset kasvillisuustyypit Raunio ja muut (2008) mukaan

Suunnittelualueelta ei löydetty uhanalaisuusarvioinnissa (Raunio ja muut 2008) mainittuja luontotyyppisiä.

4.3.9 Direktiivi- ja uhanalaislajisto

Maastokäynnillä pyrittiin kiinnittämään myös huomiota luonnonsuojelulaissa mainittujen eläinlajien esiintymiseen alueella sekä luontodirektiivin liitteiden II, IV ja V mahdollisen esiintymiseen alueella

- Uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien kasvilajien (LSL 46 § ja 47 §)
- esiintymät
- Uhanalaisten- ja erityisesti suojeltavien eliölajien (LSL 46 § ja 47 §) esiintymät
- Luontodirektiivin IV (a) tarkoittaminen eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikat (LSL 49 §)

Uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi luokitelluista lajeista on ilmaistu tekstissä myös vuoden 2000 uhanalaisluokituksen mukainen luokitus:

- CR = äärimmäisen uhanalaiset
- EN = erittäin uhanalaiset
- VU = vaarantuneet
- NT = silmälläpidettävät
- LC = runsaana esiintyvät

Taulukko 1: Maastossa havaitut suojelullisesti merkittävät lajit. DIR = Euroopan Unionin lintudirektiivin liitteessä I mainittu laji, UHEX = Suomen uhanalaisuusluokituksessa mainittu laji, EVA = Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji

	DIR	UHEX	EVA
ei lajeja			
Yhteensä			

Suunnittelualueelta ei löydetty uhanalaisuusluokituksen tai direktiivien mukaista lajistoa.

4.3.10 Suositukset

Luontoselvityksen perusteella on annettu joitain suosituksia alueella havaituista kohteista.

Kohde	Huomioitavaa maankäytössä
1. urheilukentän pohjoispuolinen metsäalue	Osin säilytettävää metsää
2. Pirttinimen kärkialue	Osin rehevää rantalehtomaista kasvillisuutta
3. laajennusalueen pieni rehevä painanne	Ei rakentamista
4. teollisuusalueen kuusikko	paikoin lehtomaista, ei rakentamista
5. rehevä painanne	VL-aluetta

Luontoselvityksessä ei tullut esiin sellaisia ympäristöön liittyviä arvoja, jotka edellyttäisivät luonnonsuojelualueen perustamista. Ihmistoiminnan vaikutus ilmenee lähes kauttaaltaan voimakkaana laajojen harvennushakkuiden kautta ja rakentamisen seurauksena. Esitetyt huomionarvoiset kohteet omaavat paikallista merkitystä ja niiden huomioimisessa on painotettu niiden merkitystä osana taajamarakennetta.

Rakentamisen voimakkaaseen rajoittamiseen ympäristösyistä ei ole tarvetta. Huomioitavana asiana rakennusten sijoittelussa tulisi kuitenkin huomioida, että pieniä, muutamankin puun muodostumaa aluetta ei tulisi isoloida muusta rakentamattomasta alueesta. Pienillä taajamametsälöillä ja puuryhmillä on virkistyksellistä merkitystä erityisesti erityisryhmille.

Suunnittelualueiden luokittelussa olemme käyttäneet jakoa viiteen luokkaan luontoarvojen perusteella. Luokkajako on jossain määrin subjektiivinen, mutta pyrkimyksenä on ollut huomioida luonnontilaisuutta, puuston ikärakennetta ja lajivalikoimaa, geomorfologiaa ja maisemakuvaa ja näiden yhteisvaikutusta.

Käytetyt luokat ovat:

arvoluokka 0: ympäristövaurioalueet, kasvillisuus tuhoutunut ainakin osittain

arvoluokka 1: tavanomainen maisema ja luonnonympäristö

arvoluokka 2: huomioitavia tai jokseenkin merkittäviä luontoarvoja (paikallinen taso)

arvoluokka 3: jokseenkin merkittäviä /merkittäviä luonto- tai maisema-arvoja (paikallinen-seudullinen taso)

arvoluokka 4: hyvin merkittäviä luontoarvoja (seudullinen – valtakunnallinen taso)

Mainitut viisi (5) aluetta voidaan sijoittaa arvoluokkaan 2 (paikallisesti huomioitavia luontoarvoja). Lisäksi tekstissä on mainittu kaksi maisemallista kokonaisuutta, joilla, kulttuurihistoriallisen merkityksen ohella on myös kaupunkiluontoon liittyviä arvoja (ks. teksti Maisema edellä). Muilta osin suunnittelualue sisältyy arvoluokkaan 1; (tavanomainen taajamanympäristö). Myöskään pysyviä maisema- tai luontovaurioalueita ei esiinny.

Ympäristövaikutukset

Alueen lähiympäristössä on nykyisellään runsaasti loma- ja pysyvää asutusta ja ihmistoiminnan vaikutus näkyy kauttaaltaan alueen luonnossa. Kaavassa osoitettava lisärakentaminen ei nykytilanteeseen nähden aiheuta haitallisia ympäristövaikutuksia, mikäli tekstissä mainituille alueille kyetään rakentamista välttämään.

5 Asemakaavan tavoitteet

5.1 Yleistä

Asemakaavaa tarvitaan yleiskaavassa määriteltyjen taajama-alueiden maankäytön yksityiskoh-
taiseen järjestämiseen, rakentamiseen ja kehittämiseen.

Suunnittelussa on tärkeää vuorovaikutteisuus ja avoimuus kuntalaisten ja eri sidosryhmien
kanssa. Kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluratkaisuihin ennen kuin lopul-
liset ratkaisut ja päätökset on tehty.

Kirkonkylän asemakaavasuunnittelulle tavoitteita asettavat mm.

- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet
- Maakunnalliset suunnitelmat kuten maakuntakaava
- Paikallistason (kunnan ja maanomistajien) kuten yleiskaavan tavoitteet
- Asemakaavan laadinnan aikana pidettävät neuvottelutilaisuudet
- Luonto- ja kulttuuriympäristö / taajamakuva

5.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT)

Valtioneuvosto päätti uusista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Päätös
on tullut voimaan 1.4.2018. Päätöksellä valtioneuvosto korvaa valtioneuvoston vuonna 2000 te-
kemän ja 2008 tarkistaman päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.

Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valta-
kunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden to-
teuttamista (alueidenkäyttölaki 24 §).

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat Enonhovin asemakaavoitusta erityisesti seu-
raavilta osin:

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

- Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluera-
kennettä, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edelly-
tykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riit-
tävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.
- Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne
ovat joukko liikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

- Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi raken-
taminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan
muutoin.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

- Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön ar-
vojen turvaamisesta.
- Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yh-
teyksien säilymistä.
- Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston
jatkuvuudesta.

Nyt laadittava asemakaavamuutos ei ole ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoittei-
den kanssa.

5.2.1 Maakuntakaavan tavoitteet

Enonkosken kirkonkylän alue sijoittuu maakuntakaavassa matkailun kansainvälistämisen painopistealueeseen.

Maakuntakaavan paikalliskeskuksen aluetta (a) koskee suunnittelumääräys:

Aluevarausmerkinnällä osoitetaan maakuntakeskuksen ja seutukeskusten taajamatoimintojen alueet. Kohdemarkinnällä osoitetaan maakunnan keskusverkon perusrakenteen kannalta tärkeät paikalliskeskkukset.

Merkintä sisältää asumisen, kaupan, matkailun, palvelujen, hallinnon, teollisuus- ja muiden työpaikka- ym. taajamatoimintojen alueita. Samoin siihen sisältyy virkistys-, puisto- ja erityisalueilta sekä pääväyliä pienempiä liikennealueita. Lisäksi merkintä sisältää erikseen luetellut arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristökohteet. Merkintä ei estä maa- ja metsätalouskäytössä olevien alueiden säilyttämistä nykyisessä käytössään. Alueen maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia.

Suunnittelumääräys

Maakuntakaavan keskusverkon (maakuntakeskus, seutukeskukset ja paikalliskeskkukset) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin:

- *kilpailukykyisen tonttitarjonnan varmistamiseen hyödyntämällä ja eheyttämällä olemassa olevaa kaupunki- ja yhdyskuntarakennetta*
- *seudullisten asiointi- ja palvelualueiden toiminnallisen vuorovaikutuksen kehittämiseen ja tukemiseen*
- *seudullisten ja paikallisten palvelu-, työpaikka-, teollisuus- ja matkailualueiden mitoittamiseen ja toimintojen yhteensovittamiseen kestävän kehityksen periaatteet huomioiden.*
- *palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuuteen julkisella kulkuvälineellä ja kevyen liikenteen avulla*
- *vapaa-ajan asumisen ja matkailun kytkemiseen kiinteäksi osaksi muuta palvelu- ja yhdyskuntarakennetta*
- *riittävien virkistysalueiden varaamiseen, virkistysalueiden ja ulkoilureittien seudulliseen jatkuvuuteen sekä yhteyksiin taajamakeskkukseen ja palveluihin*
- *taajamien rakentamattomiin ranta-alueisiin, yhteyksiin luontoon, rantaan ja veteen*
- *alkutuotannon ja maiseman kannalta merkittävien yhtenäisten peltoalueiden säilyttämiseen tuotannossa*
- *luonnon, erityisesti järvi- ja rantaluonnon sekä alueella sijaitsevien kulttuuriympäristön ja/tai maiseman kannalta tärkeiden alueiden ja kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen vaalimiseen ja säilymiseen sekä kestäväan aluetaloudelliseen hyödyntämiseen*
- *Ilmastonmuutoksen ehkäisyyn ja ilmastonmuutoksesta aiheutuvien haittojen, kuten tulvavaaran lisääntymisen, huomioimiseen.*

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava maakuntakaavan kohdeluettelossa yksilöidyt valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristön kohteet ja alueet sekä muinaisjäännökset.

Vaarallisia kemikaaleja käyttävää tai varastoivaa laitosta ympäröivän konsultointivyohtyksen yksityiskohtaiseen suunnitteluun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen, kuten asuinalueiden, vilkkaiden liikenneväylien, yleisölle tarkoitettujen koontumistilojen ja sairaaloiden sijoittumista vyöhykkeen sisälle on kaavaa laadittaessa pyydetävä kunnan palo- ja pelastusviranomaisen ja tarvittaessa TUKES:n lausunto.

5.2.2 Paikalliset tavoitteet

Kirkonkylän strateginen yleiskaava 2013

Yleiskaavan kirkonkylän asemakaavan ajantasaistamista koskettavat erityisesti seuraavat määräykset ja merkinnät:

- Kaava-alueella on huomioitava elinympäristön hyvän laadun ja monipuolisen ja turvallisen toimintaympäristön kehittäminen, luonnon monimuotoisuus ja kulttuuriympäristön arvot sekä virkistysalueiden ja -yhteyksien riittävyys.
- Vesistöalueella ja rannoilla on erityisesti otettava huomioon rantamaisema, vapaan rannan riittävyys, tulvavaara.
- Rakennettujen alueiden väljä rakenne ja kylämäinen luonne tulee säilyttää. Alueella tulee säilyttää rakennuksia ja rakenteita, katuja, puistoja ja muita tiloja eri vuosikymmeniltä.
- Tarkemman suunnittelun yhteydessä on selvitettävä erityisesti vaikutukset muinais-
muistoihin, rakennettuun kulttuuriympäristöön, maisemaan, luonnonympäristöön, ole-
massa olevan rakenteen hyödyntämiseen ja kehittämiseen.

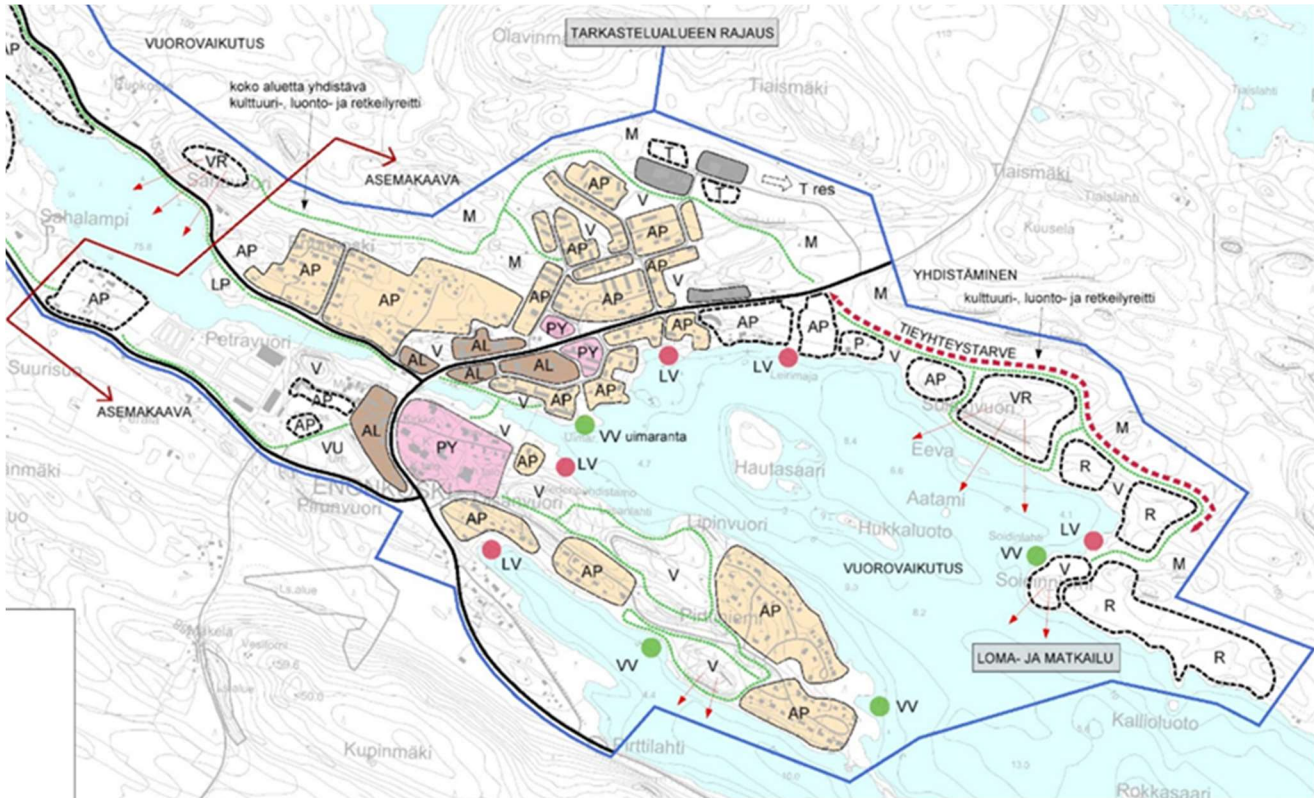
- Rakennetun kulttuuriympäristön kannalta valtakunnallisesti arvokas kohdemerkinnällä osoitetaan Enonkosken vanha kivisilta, joka on RKY 2009 inventoinnin mukainen suojelukohde. Lisäksi ympäristössä sijaitsee vanha saha, Museo (ent. viljamakasiini) sekä Koskelan seurantalot. Suunnittelumääräys: Kohteen ja sen ympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kulttuurihistoriallisesti arvokas kokonaisuus ja erityispiirteet.
- Rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta arvokas aluemerkinällä osoitetaan taajaman keskusta: Kirkko, museo (ent. Viljamakasiini), kivisilta, Koskela Enonkosken sahan jäänteet.
- Edellä mainittujen arvokkaiden kohteiden ja rakennusten purkaminen tai oleellinen muuttaminen on luvanvaraista (MRL 127.1 §), museoviranomaiselle on varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen lupamenettelyn yhteydessä.

Kaavateknisiä tavoitteita

Kirkonkylän taajama-alueen asemakaava ajantasaistetaan ja täydennetään joiltakin toistaiseksi ilman asemakaava olevien (mm. teollisuusalueen) alueiden osilta. Asemakaavan ajantasaistamisen mahdollistamiseksi on vuonna 2016 laadittu uusi 1:2 000 -mittakaavainen asemakaavan pohjakartta.

Laadittavan asemakaavan tarkoituksena on ohjata rakentamista ja muuta maankäyttöä. Asemakaava toimii perusteena mm. erityyppisille asuinalueille. Ajantasaisella asemakaavalla edistetään myös kirkonkylän maisema-, luonto- ja kulttuuriarvojen säilymistä sekä alueen elinkeinojen harjoittamista.

Soidinniemen voimassa olevan, mutta ei ajantasalla olevan, asuinalueen asemakaavan vaihtoehtona tarkastellaan mahdollisuutta loma- ja matkailurakentamiseen. Tässä yhteydessä selvitetään myös Soidinniemen kytkeytymismahdollisuudet rantaa mukaillen nykyiseen taajama-alueeseen (Näistä Soidinniemen kohdentuvista asemakaavan päivittämistarkasteluista luovuttiin kunnanhallituksen 28.6.2022 tekemän kaava-alueen rajauspäätöksen perusteella).

KUVA 67: Ajatuksia kirkonkylän kokonaisrakenteen ja maankäytön kehittämiseksi Kirkonkylä – Soidinniemi -alueella.

6 Asemakaava ja sen perustelut

6.1 Yleisperustelut

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaavan ja paikallisen tason tavoitteet huomioidaan asemakaavassa mm. seuraavasti:

- Enonkosken kirkonkylän ja sen lähiympäristön maankäytön kehittäminen, sille ominaisten mahdollisuuksien pohjalta toteuttaa niin valtakunnan kuin maakuntatasonkin tavoitteita.
- Asemakaava tukee kirkonkylän taajamarakenteen eheytymistä; mahdollistaa täydennysrakentamista kirkonkylään soveltuvasti mm. liikerakentamisen, asuinrakentamisen sekä yritys- ja teollisuusrakentamisen osalta.
- Asemakaava osoittaa riittävästi tonttimaata asunto- ja työpaikkarakentamiseen.
- Aluevaraukset tarjoavat asumiseen, yritystoimintaan uusia maankäytöllisiä mahdollisuuksia niille hyvin soveltuvilla ja otollisilla alueilla.
- Kaavaratkaisun perusteet eivät ensisijaisesti ole määrällisissä tarpeissa vaan ennen kaikkea laadukkaan ja kysyntää vastaavan maankäytön mahdollistamisessa.
- Asemakaavan aluevaraukset tukeutuvat nykyiseen yhdyskuntarakenteeseen, päätieverkkoon ja kunnallisteknisiin verkostoihin.
- Kaavassa on huomioitu viheralueet ja niiden jatkuvuuteen liittyvät yhteystarpeet ulkoilureitteineen.
- Enonkosken kirkonkylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat kokonaisuudet ja rakennuskohteet on tunnistettu kaavaratkaisussa ja edistetty niiden säilymistä.

- Kirkonkylän ja sen lähialueiden yhtenä mahdollisuutena / vetovoimana nähdään mm. maaseutumainen väljä miljö ja rakentaminen vesistöjen äärelle. Sijainti vesireittien (esim. Ulpukkareitin) äärellä tarjoaa myös matkailullisia mahdollisuuksia.
- Kirkonkylää ja lähiympäristöä yhdistää varsin moninainen kulttuuri-, luonto- ja retkeilykokonaisuus, jota on mahdollisuus kehittää erillishankkein.
- Kirkonkylän ja sen lähiympäristön ollessa kehittyvä ja vetovoimainen, mahdollistaa se puitteet myös palvelurakenteen säilymiselle, ja kehittämiseksi myös matkailun osalta.

6.2 Kokonaisrakenne

Enonkosken kirkonkylän tiivein keskustamainen rakentaminen, kuten julkiset palvelut ja kaupalliset toiminnot, sijaitsevat kirkonkylän pääväylän Enonkoskentien molemmin puolin noin 1 km pituisesti tien varsialueilla.

Suurin osa julkisista palveluista, kuten kirkko, koulu, kirjasto, kunnantalo, pappila, museo, urheilutalo sijaitsevat laajahkolla ja yhtenäisellä eriluonteisten julkisten palvelujen korttelialueilla Enonkoskentieltä itään suuntautuvan Kirkkotien varsialueilla.

Välittömästi em. julkisten palvelujen keskittymäalueen itäpuolelta alkaa taajaman laajin ja merkittävin Pirttiniemen virkistys- ja ulkoilualue ulkoilureitteineen. Alueen pinta-ala on noin 20 ha. Alueella on mm. noin 4 km pituudelta rakennettua ulkoilu- ja talvisin latuverkostoa.

Edellä kuvattua Enonkoskentien varsialueiden keskustamaista rakennetta reunustaa sen pohjois- ja eteläpuolilla pientalovaltaiset asuinalueet. Viimeisimmät asuinalueet ovat rakentuneet Pirttiniemen kaakkoiselle ranta-alueille 1990-luvulla laaditun asemakaavan pohjalta sekä taajaman itäosaan ns. Leirimajan alueelle (rakentumassa) v. 2012 laaditun asemakaavan mukaisesti.

Nyt päivitettävällä asemakaava-alueella on noin 20 erillispientalon (AO) sekä noin 10 asuinpienalojen tai rivitalojen rakentamatonta asuintonttia (**katso kuva 10: Asemakaava-alueen rakentamattomat tonttialueet vuonna 2024**).

Tähän asemakaavapäivitykseen sisällyttämällä Soidinniemen alueella on voimassa asemakaava, johon sisältyy noin 30 erillispientalon rakentamatonta asuintonttia. Kyseinen asemakaava ei nyky muodossaan ole enää toteuttamiskelpoinen. Alueelle johtava tieyhteys on rakennettu vastoin voimassa olevaa asemakaavaa.

Taajaman koillisreunalle on rakentunut pienimuotoinen teollisuusalue. Alueella ei aikaisemmin ole ollut asemakaavaa. Nyt alueen asemakaavoituksen myötä mahdollistetaan olevien teollisuustonttien ohella alueen täydennysrakentaminen alueelle johtavan Teollisuustien varsialueilla.

Kirkonkylän ja matkailullisten toimintojen kytkeytymisen kannalta merkityksellisiä ovat venesatama-alue, Enonhovin/Sahalammen lahdenpohjukan alue sekä tarvittaessa em. Soidinniemen alue, jos alueen voimassa olevaa vanhentunutta asemakaavaa halutaan kunnassa uudistaa.

Edellä jo mainitun Pirttiniemen laaja-alaisen virkistys- ja ulkoilualueen ohella asemakaavassa korostetaan myös viherväylästä jatkuvuutta taajamarakenteen sisällä. Viherverkoston on perusteltua olla sellainen, että esim. ulkoilureiteistä voidaan muodostaa katkeamaton kokonaisuus. Nykyinen taajamarakenne on mahdollistanut viherverkoston toteuttamisen ”kustannustehokkaasti” siten, että se voi palvella yhteisesti kaikkia taajamaympäristössä toimijoita – koululaiset ja asukkaat mukaan lukien. Väylästä palvelee osin myös kulttuurin ja matkailun tarpeita.

Kirkonkylän tieverkoston osalta huomioon otettavaa on se, että ELY-keskus on luopumassa kuntien keskustaajamissa kulkevien tiettyjen teiden kunnossapitovastuista ja niiden kunnossapito siirtyy näissä yhteyksissä kuntien vastuulle. Enonkosken kirkonkylän osalta asemakaavan päivityksen yhteydessä muutetaan Hyypiänniemeen johtavan maantien 15387 (Hyypiänniementie) alkuosa asemakaavassa katualueeksi, jotta maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kadunpito päätös tulee mahdolliseksi tehdä. Kadunpito päätöksellä maantie lakkaa ja kunnossapito siirtyy kunnan vastuulle. Kadunpito päätöksestä, sen ehdoista ja sen voimaantulosta sovitaan erikseen kunnan ja ELY-keskuksen välillä. Liikenneturvallisuussuunnitelmassa ei ole esitetty sellaisia toimenpide-esityksiä, jotka vaikuttaisivat asemakaavan sisältöön kuten aluevarauksien muuttamiseen.

Taajamakuvallisesti asemakaava mahdollistaa merkittävimpien tunnistettujen kulttuuriarvojen säilyttämisen, osin rakennusten ja muinaismuistojen suojelun / suojelusuositusten muodossa ja osin maisemallisesti arvokkaiden miljöiden säilymisen muodossa. Luonnonsuojellisesti merkittäviä alueita tällä asemakaava-alueella ei ole.

6.2.1 Vaihtoehtotarkastelu

Tämän asemakaavan päätarkoitus on päivittää voimassa oleva asemakaava uudelle asemakaavan pohjakartalle. Kirkonkylän taajaman maankäytön kokonaisrakenne on jo aikaisemmin hyvin pitkälle muotoutunut. Vaihtoehtoisia maankäyttöratkaisuja ja esim. laajojen uusien asuinalueiden osoittamista ei siten ole ollut tarve tarkastella tämän kaavahankkeen yhteydessä.

Toisaalta Enonkosken kirkonkylän taajama-alueilla ei ole viime vuosien rakentamismäärien perusteella mitoituksellisia / määrällisiä väestöennusteisiin pohjautuvia tarpeita esim. laajoille uusille asuinalueille.

Yleisesti Enonkosken kunnassa on viime vuosina rakennettu vain yksittäisiä asuinrakennuksia ja pääosa niistä ranta-alueille. Onkin perusteltua jatkossa tarkastella erityisesti rannan läheiseen rakentamiseen liittyviä mahdollisuuksia voimakkaammin, jotta voidaan tukea taajamarakenteen / kunnan vetovoimaisuutta tulevana vuosina ja vuosikymmeninä.

Uusien alueiden toteuttaminen tapahtuu kulloisten tarpeiden mukaan vaihteittain. Tällaisia alueita voivat olla kirkonkylän läheisyydessä esim. Soidinniemen alue, Kangassaari ja osin Hyypiänniemi. Nämä alueet eivät sisälly nyt päivitettävänä olevaan asemakaava-alueeseen.

Yritys-, palvelu-, teollisuus- ja asuinalueiden osalta esitetyt pienialaiset uudet aluevaraukset ovat lähtökohtaisesti yksiselitteisiä ja uutta mahdollistavia olevan rakenteen yhteydessä. Vaihtoehtoilta näiden osalta ei ole mitään asemakaavallisia tarpeita eikä mielekkäitä vaihtoehtoja.

Kaikki uudet pienialaiset asemakaavan laajennusalueet ovat kytkettävissä kohtuullisin kustannuksin taajaman nykyisiin vesihuoltoverkostoihin.

Nykyisen asemakaavan rakentamattomat tontit ovat pääasiassa yksittäisiä eri puolilla taajamaa (**katso kuva 10**: Asemakaava-alueen rakentamattomat tonttialueet vuonna 2024). Tontit ovat olevien vesihuoltoverkostojen välittömässä yhteydessä. Näin ollen on perusteltua ylläpitää ko. tonttivarantoa olevan taajaman täydennysrakentamisen reservinä.

Kuvassa 68 on havaittavissa kirkonkylän ja lähialueen korkeussuhteita. Itäpuoleiset alueet ovat pääsääntöisesti mäkisempiä alueita, Sahalahden ja keskustan alueilla alavampia ja loivapiirteisempiä alueita. Jyrkimpiä rinnealueita on mm. Pirttiniemen, Soidinvuoren ja Tiäismäen alueilla.

KUVA 68: Enonkosken kirkonkylän ja lähialueiden korkeussuhteita (Maanmittauslaitos 2022)

6.3 Asuinalueet

Asemakaavassa on asuinalueiden osalta käytetty seuraavia kaavamerkintöjä.

Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue (ALK)

Merkinnällä on osoitettu Enonkosken keskusta-alueella sijaitsevat asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialueet.

Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue (AL-1)

Teollisuus- ja varistorakennusten osuus saa olla enintään 40 % alueen kokonaisrakennusoikeudesta.

Merkinnällä on osoitettu Enonkosken keskusta-alueen lounaispuolella Enonkoskentien varrella sekä Pirttilahden pohjukassa ja Pirttiniemen eteläisellä asuinalueella jo entuudestaan olevat asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialueet. Urheilukentäntien pohjoispuoliselle metsäalueelle on osoitettu uusi korttelialue tällä aluevarausmerkinnällä. Kyseinen alue on liikenteellisesti sijainniltaan otollinen ko. toiminnoille.

Asuinpientalojen korttelialue (AP)

Alueelle saa rakentaa rivitaloja, kytkettyjä ja erillisiä pientaloja asumistarkoitukseen.

Tällä merkinnällä on nykytilanteen mukaisesti osoitettu asuinpientalojen korttelialueita eri puolilla kirkonkylän taajama-alueella. Osa niistä on vielä rakentumattomia, varsinkin Enonkoskentien pohjoispuolisilla asuinalueilla. Pienialainen uusi aluevaraus on osoitettu Enonhovin länsipuolella ja rakennetun AP-alueen läheisyyteen.

Rivitalojen ja muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialue (AR)

Alueelle on ja/tai sille voidaan rakentaa rivitaloja ja esimerkiksi autokatoksin tai varastoin toisiinsa kytkettyjä pientaloja asumistarkoituksiin.

Merkinnällä on osoitettu Enonkosken kirkonkylän alueella jo entuudestaan rakennetut rivitalojen ja muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialueet. Leirikeskuksen alueella on yksi rakentamaton AR-korttelialue. Keskusta-alueen yhteydessä Tervarannantien varrella sijaitsevan päiväkodin läheisyyteen on osoitettu uusi AR-korttelialuevaraus.

Erillispientalojen korttelialue (AO)

Alueelle saa rakentaa yksi- tai kaksiasuntoisia pientaloja (omakotitaloja) asumistarkoituksiin. Kullekin rakennuspaikalle saa rakentaa yhden asuinrakennuksen ja rantaan rajautuvilla rakennuspaikoilla erillisen enintään 30 k-m² suuruisen saunarakennuksen.

Uusimpia asuinalueita on Leirimajan alue, joka on osittain rakentunut. Asemakaava-alueen lounaisreunalla, Hyypiänniementien pohjoispuolelle Paimenkujan jatkeelle on osoitettu uusi kolmen tontin erillispientalojen (AO) korttelialue. Rakentamattomia yksittäisiä AO-tontteja on eri puolilla taajamarakennetta.

KUVA 69: Leirimajan asuinalueen asemakaavan havainnekuva 2012

Loma-asuntojen korttelialuealue (RA)

Merkinnällä on osoitettu taajaman kaakkoisrannan Tervaniemen edustalla sijaitsevassa saarella oleva loma-asunnon rakennuspaikka.

6.4 Palvelu-, yritys- ja teollisuusalueet

Asemakaavassa on osoitettu alueita palvelu- ja yritystoimintoja mahdollistavilla aluemerkinnoillä. Aluevaraukset pääsääntöisesti noudattelevat nykytilannetta. Uudet aluevaraukset mahdollistavat yritystoiminnan monipuolistumisen.

Yleisten rakennusten korttelialue (Y)

Alueelle voidaan rakentaa julkisen hallinnon ja julkisten palvelujen rakennuksia.

Merkinnällä on osoitettu kirkonkylän yleisten rakennusten korttelialue, jossa sijaitsee mm. kunnantalo, kirjasto, koulu ja urheilutalo urheilukenttineen.

Julkisten lähipalvelurakennusten korttelialue (YL-1), jolle voidaan rakentaa lasten päiväkodi.

Merkinnällä on osoitettu päiväkodin alue Tervarannantien varrella.

Sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialue (YS)

Alueelle voidaan rakentaa sairaaloita, vanhainkoteja ja muita sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevia rakennuksia.

Merkinnällä on osoitettu terveystaloksen alue Enonkoskentien varrella.

Sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialue (YS-1)

Alueelle voidaan rakentaa vanhusten palveluasuntoja.

Merkinnällä on osoitettu vanhusten palveluasuntoalue Enonkoskentien varrella.

Museorakennusten korttelialue (YM)

Merkinnällä on osoitettu Enonkosken museo.

Kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialue (YK)

Alueelle voidaan rakentaa seurakunnan ja uskonnollisen yhteisön toimintaa varten tarkoitettuja rakennuksia.

Merkinnällä on osoitettu Enonkosken kirkon, seurakuntatalon ja seurakuntatoimiston alueet.

Majoitus- ja ravintolarakennusten korttelialue (KL-1)

Alueen uudisrakentamisessa tulee ottaa huomioon kulttuuriympäristölliset ja maisemalliset arvot. Aluetta koskevista rakentamisista ja muista toimenpiteistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

Merkinnällä on osoitettu entisen Enonhovin (nyk. Korpi Bistro Enonkoski) majoitus- ja ravintolarakennuksen alue.

Liikerakennusten korttelialue (KL-s), jolle saa rakentaa majoitusrakennusten korttelialuetta palvelevan saunarakennuksen

Alueen uudisrakentamisessa tulee ottaa huomioon kulttuuriympäristölliset ja maisemalliset arvot. Aluetta koskevista rakentamisista ja muista toimenpiteistä tulee pyytää alueellisen vastuumuseon lausunto.

Merkinnällä on osoitettu Korpi Bistron alueen majoitus- ja ravintolarakennusten korttelialuetta palvelevan uuden saunarakennuksen paikka.

Toimitilarakennusten korttelialue (KL-2)

Alueelle saa rakentaa toimisto- ja liikerakennuksia sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia teollisuus- ja varastorakennuksia. Teollisuus- ja varastorakennusten osuus saa olla enintään 40 % alueen kokonaisrakennusoikeudesta.

Merkinnällä on osoitettu Laasalantien ja Urheilukentäntien risteyksen pohjoispuolelle toimitilarakennusten korttelialue. Aluevaraus on uusi.

Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue (T)

Alueella on tai sille voidaan rakentaa teollisuustiloja kuten tehtaita, teollisuus- halleja ja korjaamoja niihin liittyvine varasto- ja muine aputiloineen sekä varastorakennuksia. Toimipaikan omaa tarvetta palvelevien toimistotilojen ja työpaikkaruokailua varten tarpeellisten tilojen rakentaminen sallitaan.

Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue (T-1)

Alueelle saa rakentaa laitoksen toiminnan vaatimia tiloja sekä sen henkilökunnan asuntoja. Asuntoja saa alueelle rakentaa enintään 1000 kerrosneliömetriä.

Teollisuusaluemerkinnällä T on osoitettu teollisuusalueet Laasalantien varrella sekä osittain Teollisuustien teollisuusalue laajennusalueineen. T-1 -merkinnällä on osoitettu kalanviljelysalue.

Teollisuusrakennusten korttelialue, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia (TY-1)

Alueelle voidaan rakentaa rakennuksia sellaiselle teollisuudelle, joka ei aiheuta melua, ilman, veden tai maaperän saastumista, raskasta liikennettä tai muita merkityksellisiä ympäristöhäiriöitä läheiselle asuinalueelle. Teollisuushaitallista rakentamisen ohella voidaan rakentaa asuintiloja enintään 100 k-m².

TY-1 -aluevarausmerkinnällä on osoitettu Enonkoskentien varren oleva teollisuusalue ja Teollisuustien päähän sijoittuvat uudet teollisuusaluevaraukset.

6.5 Virkistys- ja ulkoilualueet

Asemakaavassa on käytetty seuraavia virkistysaluemerkintöjä.

Puisto (VP)

Merkinnällä osoitetaan sellaiset virkistysalueet, jotka on rakennettu tai on tarkoitus rakentaa puistomaisiksi.

Merkinnällä on osoitettu useita rannoille ja asuinalueiden yhteyteen osoitettuja puistoalueita.

Lähivirkistysalue (VL)

Merkinnällä on osoitettu taajamarakenteen eri maankäyttöalueita toisistaan jaottelevia ja viherkäytävinä toimivia lähivirkistysalueita.

Lähivirkistysalue (VL/s), jolla ympäristöarvoja tulee säilyttää.

Taajamakuvallisesti ja kulttuuriympäristöllisesti merkittävä lähivirkistysalue. Alueelle saa rakentaa puistomaisia rakennelmia ja ulkoilureittejä. Rakentamisessa ja muissa toimenpiteissä tulee ottaa huomioon alueelle sijoittuvat kulttuuriympäristölliset ja maisemalliset arvot. Toimenpiteistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

Enonhovin kohdalla rakentamiselta vapaana säilyvä laaja-alainen ranta-alue on osoitettu tällä merkinnällä. Alueella kulkee kevyenliikenteen väyliä ja kävelysilta yli kosken. Ajatuksena on myös mahdollistaa ulkoilureitin jatkuminen länteen suuntautuen Petravuoren alueelle. Mäen lakialuetta voidaan kehittää myös retkeilykohteena ja näköalapaikkana. Ajourat ja reitit voidaan toteuttaa siten, ettei niistä aiheudu haittaa vanhan sahan jäänteille, jotka on kaavassa osoitettu muinaismuistoalueena.

Leikkipuisto, pienehkö pallokenttä (VK)

Merkinnällä osoitetaan leikkikentät, leikkipuistot, pienehköt pallokentät ja muut vastaavat alueet.

Merkinnällä on osoitettu Kalastajantien VK-alue (Padelkenttä) sekä taajaman luoteisosan asuinalueella Laiduntien ja pohjoisella asuinalueella Kuusitien leikkipuistot.

Urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU)

Merkinnällä on osoitettu Urheilukentäntien urheilukenttä.

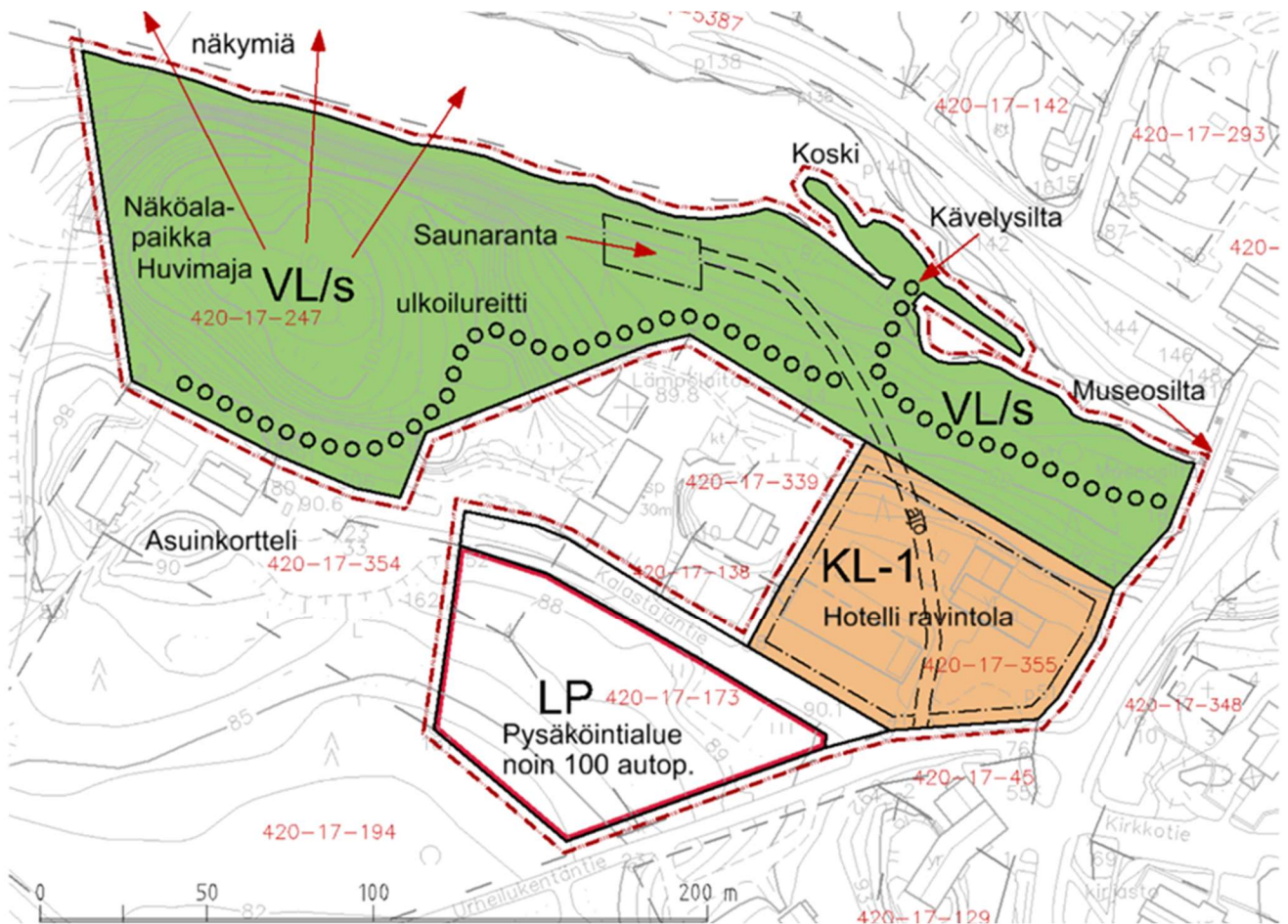
Retkeily- ja ulkoilualue (VR)

Merkinnällä on osoitettu mm. valaistun hiihtoladun sisältävä Pirttiniemen laaja-alainen (noin 20 ha) retkeily- ja virkistysalue taajaman kaakkoisosassa.

Uimaranta-alue (VV-1)

Alueelle saa rakentaa uimarantaan liittyviä rakennelmia ja enintään 40 k-m² suuruisen saunarakennuksen.

Kirkonkylän uimaranta Ylä-Enonveden rannalla on osoitettu tällä merkinnällä.

KUVA 70: Enonhovin (Korpi Bistron) asemakaavan mahdollistamia ranta-alueen kehittämisajatuksia.

6.6 Liikenneverkosto

Maantien alue (LT)

Merkinnällä on osoitettu yleisten teiden alueet.

Koska ELY-keskus on luopumassa kuntien keskustaajamissa kulkevien tiettyjen teiden kunnossapitovastuista ja niiden kunnossapito siirtyy näissä yhteyksissä kuntien vastuulle, muutetaan Enonkosken kirkonkylän osalta asemakaavamuutoksella ja -laajennuksella Hyypiänniemeeseen johtavan maantien 15387 (Hyypiänniementie) asemakaava-alueeseen sisältyvä alkuosa asemakaavassa katualueeksi, jotta maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kadunpitopäätös tulee mahdolliseksi tehdä. Kadunpitopäätöksellä maantie lakkaa ja kunnossapito siirtyy kunnan vastuulle.

Kadunpitopäätöksestä, sen ehdoista ja sen voimaantulosta sovitaan erikseen kunnan ja ELY-keskuksen välillä.

Kirkonkylän taajaman yhteydessä kulkevien maanteiden teoreettiset melualueet (raja > 55 dB) rajoittuvat kokonaisuudessaan maanteiden liikennealueille tai teihin rajautuvien korttelialueiden rakennusalojen ulkopuolelle. Näin ollen melualueita ei ole tarvetta osoittaa kaavakartalle.

Venevalkama-alue (LV)

Merkinnöillä on osoitettu kirkonkylän venevalkama-alueet.

Yleinen pysäköintialue (LP)

Merkinnällä osoitetaan yleinen pysäköintialue laajennusalueineen Kalastajantien eteläpuolella. Laajennettuna noin 80-100 autopaikan alueena se palvelee tarvittaessa hotelli/ravintola korttelin aluetta ja toisaalta kosken rannan viheralueilla pidettäviä yleisiä tapahtumia.

Merkinnällä on osoitettu myös olevat pysäköintialueet Pirttilahdentien länsipuolella ja urheilukentän viereinen pysäköintialue.

Pysäköintialue (LP-1)

Alueella sallitaan tilapäinen pysäköinti ja erikseen osoitetuilla alueen osilla huoltorakennuksen (h) rakentaminen.

Merkinnällä on osoitettu Sahalammen (Toivonniemi) rannalle osoitettu aluevaraus.

Huoltoaseman korttelialue (LH)

Merkinnällä on osoitettu keskusta-alueella Enonkoskentien varrella sijaitseva huoltoaseman korttelialue.

6.7 Erityisalueet

Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue (ET)

Merkinnällä on osoitettu nykyisiä kunnallisteknisiä alueita, vedenpuhdistamo ja kunnanvarasto / jätteiden kierrätyspiste.

Hautausmaa-alue (EH)

Merkinnällä on osoitettu hautausmaa Pirttilahden alueella.

6.8 Kulttuuriarvot

Kaavanlaadinnassa on otettu huomioon lähtötiedoissa ja selvityksissä mainitut rakennuskulttuuriarvot.

Rakennuskulttuurin ja muinaismuistojen osalta merkittävät kohteet ja alueet on osoitettu kaavakartalla sm-, srk-, eh/s-, sr-, rky-, mky-, ja /s- merkinnöin.

Kunnanhallitus teki 13.8.2024 kokouksessaan päätöksen palauttaa Enonkosken asemakaavan kaavaehdotuksen uudelleen valmisteltavaksi rakennuskulttuurikohteiden osalta siten, että:

- Asemakaavaehdotuksesta poistetaan kaikki **rh**-merkinnät.
- Asemakaavaehdotuksesta poistetaan kaikki **sr**-merkinnät, pois lukien:
- Kirkko, Kivisilta, Museo, entinen viljamakasiini ja aitta, Hovinmäki, entinen Enonhovi (nykyinen Enonkosken Kartano), Makasiinirakennus.

Muinaismuistolaila (295/63) rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös (sm) (kohdenumero viittaa kaavakarttaan)

Kohteen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Kohdetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Merkinnällä on osoitettu alueella ainoa tiedossa oleva kiinteä muinaisjäänöskohde (Museoviraston rekisterin mukaan):

- sm Enonkosken saha, Enonkosken sahan jäänteet; teollisuuskohteet, vesisahat, historiallinen, 1800-luku. Alakohteet: rakennuksen kivijalka.

Kirkkolain (652/2023) 3 luvun 22 § nojalla suojeltu rakennus tai rakennelma (srk)

Rakennukseen tai rakennelmaan kohdistuvissa toimenpiteissä on kuultava museoviranomaista.

Merkinnällä on osoitettu seuraava kohde:

- Kirkko, Kirkkotie 2 (kohdenumero 1 kaavakartalla)

Alueen osa, jonka kulttuurihistorialliset ominaispiirteet tulee säilyttää (eh/s)

Kirkkoon liittyvät kirkkopiha, hautausmaa, kiviaita, portti.

Rakennussuojelukohde, jolla on maakunnallista ja/tai paikallista merkitystä (sr)

Kohdemerkinnän yhteydessä oleva indeksimerkintä viittaa kaavaselostuksen kohdeluetteloon.

Suunnittelumääräys: Alueen tai kohteen suunnittelussa ja tulee edistää kohteen kulttuuriympäristöarvojen säilymistä. Maan käyttö- ja rakennuslain 57 §:n nojalla määrätään, että alueella olevia rakennuksia tai rakennelmia ei saa purkaa eikä niiden ulkoasua saa muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas luonne turmeltuu. Kohteisiin merkittävästi vaikuttavista hankkeista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.

Merkinnällä on osoitettu seuraavat kohteet:

- kivisilta, Enonkoski, V, rky, tiemuseokohde, Hyypiänniementie 2 / Enonkoskentie n. 16T (kohdenumero 3 kaavakartalla)
- Museo, Entinen lainajvästön viljamakasiini ja aitta, Kirkkotie 4 (kohdenumero 4 kaavakartalla)
- Hovinmäki, entinen Enonhovi, Korpi Bistro, Urheilukentäntie 1 (kohdenumero 7 kaavakartalla)
- Makasiinirakennus, Hyypiänniementie 4 (kohdenumero 10 kaavakartalla).

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY-2009 -kohde (rky)

- Enonkosken kivisilta ja sahan jäänteiden alue. Rakentamisessa ja muissa toimenpiteissä tulee ottaa huomioon alueelle sijoittuvat kulttuuriympäristölliset ja maisemalliset arvot. Toimenpiteistä tulee pyytää museoviranomaisen ja alueellisen ympäristöviranomaisen lausunnot.

Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (mky, aluerajaus)

Rakentamisessa ja muissa toimenpiteissä tulee ottaa huomioon alueelle sijoittuvat kulttuuriympäristölliset ja maisemalliset arvot. Toimenpiteistä tulee pyytää museoviranomaisen ja alueellisen ympäristöviranomaisen lausunnot.

mky -aluerajausmerkinnällä on osoitettu:

- Kirkonkylän maakunnallisesti merkittävä kulttuurialuekokonaisuus

Alue, jolla ympäristö säilytetään (/s)

Merkinnällä on osoitettu kirkon kirkkopiha, hautausmaa, kiviaita, portti (eh/s) ja Enonhovin suojellun rakennuksen ja Sahalammen välinen maisemallisesti ja kulttuuriarvoiltaan merkittävä virkistysalue (VL/s).

6.9 Luontoarvot

Kaavanlaadinnassa on otettu huomioon alueen luontoarvot, jotka perustuvat kaavan laadinnan aikana tehtyihin selvityksiin. Alueella ei ole erityisiä luontoarvoja sisältäviä alueita tai kohteita.

6.10 Maa- ja metsätalousalueet

Maa- ja metsätalousalue (M)

Metsätalousalue, jolla on maisema-arvoja ja ulkoilun ohjaamistarvetta (MU)

M- ja MU- aluevarausmerkinnöillä on osoitettu joitakin pienialaisia metsäalueita taajaman sisällä tai reunamilla, joita ei ole ollut perusteltua esittää esim. virkistysaluemerkinnöillä.

Alueita on Hyypiänniementien pohjoispuolella olevien asuinpientaloalueiden välissä rakentamiseen soveltumattomalla alueella (MU) sekä asemakaavan laajennusalueella Pirttilahden hautausmaan ja Enonkoskentien välisellä alueella (M).

6.11 Asemakaavan yleiset määräykset

Erillispientalojen tonteille tulee osoittaa vähintään kaksi (2) autopaikkaa, asuinkeuhkalo-, rivi- ja muille kytketyille asuinpientalotonteille vähintään 1.5 autopaikkaa asuntoa kohden, joista vähintään kaksi (2) vierasautopaikkaa ja 1 autopaikka liikuntarajoitteisille.

Liike-, toimisto-, palvelu-, kokoontumis- ja ravintolatiloihin tulee osoittaa vähintään yksi autopaikka kerrosalan 40 k-m² kohti.

Rakennukset tulee rakentaa kortteleittain yhtenevää rakennustapaa noudattaen. Erillisten rantasaunojen julkisivujen tulee olla puuverhoiltuja ja väreiltään luonnonmaisemaan sulautuvia.

Ranta-alueilla rakennuspaikkojen rakentaminen tulee sovitaa ranta-alueiden maisemallisiin arvoihin, niitä säilyttäen. Mikäli rakennuspaikalle rakennetaan erillinen sauna, tulee myös se liittää kunnan vesihuoltoverkostoon (jätevesiviemäri, vesijohto).

Alin suositeltava rakentamiskorkeus on Enonveden ranta-alueella N60 + 78,00 ja Ylä-Enonveden ranta-alueella N60 + 82,60 m. Alin suositeltava rakentamiskorkeus tarkoittaa sitä korkeutta, jolle vesi voi nousta ilman, että se vahingoittaa rakenteita.

7 Asemakaavan vaikutukset

7.1 Yleistä

Kaavasta aiheutuvien vaikutusten arvioinnin yhtenä tarkoituksena on tukea päätöksentekoprosessia. Toisaalta vaikutustarkastelu on ohjannut suunnitteluratkaisuja ja toiminut siten myös perusteena kaavan maankäytöllisille aluevarauksille ja kaavamerkintöjen sisällöille.

Eri intressitahojen, maanomistajien sekä suunnittelijoiden välisen osallistuvan suunnittelun ja edelleen vaikutusten arvioinnin kautta pyritään eheyttämään ja kehittämään suunnittelun alueen maankäytöllistä ja toiminnallista kokonaisuutta.

Suunnittelutyön pohjaksi määritellyillä tavoitteilla – ja edelleen toiminnallisen kokonaisrakenteen hahmottamisella - on pyritty ohjaamaan suunnitteluratkaisuja siten, että yksittäisten maankäytöllisten aluevarausten vaikutukset olisivat mahdollisimman myönteisiä koko asemakaava-alueen kehittämisen kannalta.

Kaavan keskeiset vaikutukset arvioidaan suunnittelun aikana ja ne dokumentoidaan tarvittavissa määrin kaavaselostuksessa.

7.2 Vaikutukset suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin

Asemakaavaratkaisun perusteita / vaikutuksia suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja maakuntakaavaan on kuvattu kohdassa 6.1 Yleisperustelut.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista on arvioitu seuraavassa taulukossa.

Valtakunnallinen alueidenkäyttötavoite	Tavoitteen toteutuminen asemakaavan ajantasaistamisessa
<p>Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen</p> <p>Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittäväälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.</p> <p>Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.</p> <p>Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta.</p> <p>Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.</p> <p>Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.</p>	<p>Voimassa olevassa asemakaavassa on jo nykyisellään riittävästi aluevarauksia asuin- ja liikerakentamisen tarpeisiin.</p> <p>Teollisuusalue Teollisuustien varrella sisällytetään osaksi asemakaava-alueita. Alueelle on olevien rakennettujen tonttien lisäksi osoitettu joitakin lisätontteja olevaa rakennetta eheyttämiseksi.</p> <p>Ei kielteistä vaikutusta, tukeutuu olevaan rakenteeseen.</p> <p>Asemakaavalla ei hajauteta kirkonkylän taajamarakennetta. Taajama pienialaisine laajennusmahdollisuuksineen tukeutuu nykyisiin tieverkostoihin ja kunnallistekniseen verkostoihin.</p> <p>Kyseessä on voimassa olevan asemakaavan teknisluonteinen ajantasaistaminen. Taajamarakenteeseen ei tule merkityksellisiä muutoksia suhteessa voimassa olevaan asemakaavaan.</p> <p>Kaava huomioi viheralueet ja erityisesti niiden jatkuvuuteen liittyvät yhteystarpeet ulkoilureitteineen.</p> <p>Taajamarakenne on toimiva eri maankäyttömuotojen sijoittumisen osalta. Liikenneyhteydet ovat toimivat, myös kevyenliikenteen väylien osalta.</p>
<p>Tehokas liikennejärjestelmä</p> <p>Edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara ja henkilöliikenteen solmukohdienten toimivuudelle.</p>	<p>Hanke ei ole ristiriidassa tehokkaalle liikennejärjestelmälle asetettujen tavoitteiden kanssa.</p> <p>Liikenneturvallisuuksuunnitelmissa ei ole esitetty sellaisia muutoksia, jotka edellyttäisivät muutoksia asemakaavaan.</p>

<p>Terveellinen ja turvallinen elinympäristö</p> <p>Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.</p> <p>Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.</p> <p>Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys, tai riskit hallitaan muulla tavoin.</p> <p>Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.</p>	<p>Kirkonkylä ei maastollisesti ole kriittinen sään ja tulva-alueiden osalta. Ranta-alueilla on määritelty alimmat sallitut turvalliset rakentamiskorkeudet suhteessa vesistöjen korkeustsoon.</p> <p>Asemakaava-alueella teollisuusalueet sijoittuvat taajaman reuna-alueille siten, ettei niistä ole merkityksellisiä haittoja (melu, päästöt) esim. asuinalueille.</p> <p>Myös pääteiden liikennemäärät ovat niin vähäisiä, ettei liikenteestä aiheudu haitallisia meluvaikutuksia esim. asutukselle.</p> <p>Kaava-alueella ei varastoida tai käytetä suuria määriä kemikaaleja tai muita vaarallisia aineita.</p> <p>Teollisuusalueet sijaitsevat taajaman reuna-alueilla.</p>
<p>Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat</p> <p>Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.</p> <p>Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.</p> <p>Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävyydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.</p> <p>Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä.</p> <p>Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.</p>	<p>Alueella ei ole erityisiä luontoarvoja</p> <p>Kirkonkylän valtakunnalliset kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat kokonaisuudet ja rakennuskohteet on tunnistettu kaavaratkaisuissa ja edistetty niiden säilymistä tarvittavin suojelumerkinnöin.</p> <p>Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY-2009 -kohde (rky) + sm muinaismuisto Enonkosken kivisilta ja sahan jäänteiden alue.</p> <p>Virkistysalueita kirkonkylän alueella on riittävästi. Merkittävien ja laaja-alaisin virkistysalue on Pirttiniemessä laajoine ulkoilureitteineen vesistöjen ympäröimällä alueella.</p> <p>Muuallakin taajamassa viheryhteydet ovat jatkuvia, paikoin kevyenliikenteen väylillä yhdistyviä.</p> <p>Ei vaikutusta</p> <p>Ei oleellisia vaikutuksia metsätalouteen. Metsätalousalueet ovat hyvin pienialaisia asemakaava-alueella.</p>

7.3 Vaikutukset suhteessa maakuntakaavaan

Asemakaavaratkaisun perusteita / vaikutuksia suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja maakuntakaavaan on yleisellä tasolla kuvattu kohdassa 6.1 Yleisperustelut.

Maakuntakaavan ohjausvaikutuksia asemakaavalle on arvioitu seuraavassa taulukossa.

Maakuntakaavan ohjaus asemakaava-alueelle	Toteutuminen asemakaavan ajantasaistamisessa
<p>Yleistavoitteiltaan maakuntakaava ohjaa taajamien kehittämistä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita mukailleen.</p> <p>Maakuntakaavassa ei kirkonkylän alueelle kohdennu paikalliskeskuksen kohdemerkinnän, vesireitin ja kulttuuriympäristöön liittyvien lisäksi muita huomioon otettavia merkintöjä.</p> <p>Paikalliskeskuksen kohdemerkintä sisältää asunon, kaupan, matkailun, palvelujen, hallinnon, teollisuus- ja muiden työpaikka- ym. taajamatoimintojen alueita. Samoin siihen sisältyy virkistys-, puisto- ja erityisalueita sekä pääväyliä pienempiä liikennealueita. Lisäksi merkintä sisältää erikseen luetellut arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristökohteet. Merkintä ei estä maa- ja metsätalouskäytössä olevien alueiden säilyttämistä nykyisessä käytössään. Alueen maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia.</p> <p><u>Kulttuuriympäristön osalta on huomioitava seuraavaa:</u></p> <p>Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava maakuntakaavan kohdeluettelossa yksilöidyt valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristön kohteet ja alueet sekä muinaisjäännökset.</p>	<p>Kyseessä on voimassa olevan asemakaavan teknisluonteinen ajantasaistaminen. Taajamarakenteeseen ei tule merkityksellisiä muutoksia suhteessa voimassa olevaan asemakaavaan.</p> <p>Asemakaava täyttää maakuntakaavassa paikalliskeskukselle asetetut tavoitteet.</p> <p>Asemakaavaan on osoitettu tarvittavin suojelu- ja rajausmerkinnöin seuraavat maakuntakaavaan sisältyvät kohteet:</p> <p>Enonkosken kivisilta ja sahan jäänteiden alue. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY-2009 -kohde (rky) + sm muinaismuisto</p> <p>Enonkosken keskustaajama, kirkonkylä Maakunnallisesti merkittävä kulttuurialuekokonaisuus, mky</p> <p>Kirkko Kirkkolain (652/2023) 3 luvun 22 § nojalla suojeltu rakennus tai rakennelma (srk).</p> <p>Kirkkoon liittyvät kirkkopiha, hautausmaa, kiviaita, portti. Alueen osa, jonka kulttuurihistorialliset ominaispiirteet tulee säilyttää (eh/s)</p> <p>Kivisilta Museo, Entinen lainajvästön viljamaksiini ja aitta Hovinmäki, entinen Enonhovi Maksiinirakennus Rakennussuojelukohde, jolla on maakunnallista ja/tai paikallista merkitystä (sr)</p> <p>Kunnanhallituksen 13.8.2024 tekemän päätöksen mukaisesti ilman suojelumerkintää (sr) on jätetty seuraava maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaaksi arvioitu kohde:</p> <p>Koskela Tältä osin asemakaavaehdotus ei toteuta maakuntakaavaa ja sen ohjausvaikutusta. Päätös heikentää rakennuskulttuuriarvojen säilyttämisen turvaamista.</p>

7.4 Vaikutukset suhteessa yleiskaavaan ja rakennusinventointiin (2024)

Yleiskaavan ohjausvaikutuksia asemakaavalle on arvioitu seuraavassa taulukossa.

<p>Kirkonkylän asemakaavan ajantasaistamista koskevat erityisesti seuraavat yleiskaavan määräykset ja merkinnät:</p> <p>Kaava-alueella on huomioitava elinympäristön hyvän laadun ja monipuolisen ja turvallisen toimintaympäristön kehittäminen, luonnon monimuotoisuus ja kulttuuriympäristön arvot sekä virkistysalueiden ja -yhteyksien riittävyys.</p> <p>Vesistöalueella ja rannoilla on erityisesti otettava huomioon rantamaisema, vapaan rannan riittävyys, tulvavaara.</p> <p>Rakennettujen alueiden väljä rakenne ja kylmäinen luonne tulee säilyttää. Alueella tulee säilyttää rakennuksia ja rakenteita, katuja, puistoja ja muita tiloja eri vuosikymmeniltä.</p> <p>Tarkemman suunnittelun yhteydessä on selvitettävä erityisesti vaikutukset muinaismuistoihin, rakennettuun kulttuuriympäristöön, maisemaan, luonnonympäristöön, olemassa olevan rakenteen hyödyntämiseen ja kehittämiseen.</p> <p>Rakennetun kulttuuriympäristön kannalta valtakunnallisesti arvokas kohdemerkinnällä osoitetaan Enonkosken vanha kivisilta, joka on RKY 2009 inventoinnin mukainen suojelukohde. Lisäksi ympäristössä sijaitsee vanha saha, Museo (ent. viljamakasiini) sekä Koskelan seurantal. Suunnittelumääräys: Kohteen ja sen ympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kulttuurihistoriallisesti arvokas kokonaisuus ja erityispiirteet.</p> <p>Rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta arvokas aluemerkinällä osoitetaan taajaman keskusta: Kirkko, museo (ent. Viljamakasiini), kivisilta, Koskela Enonkosken sahan jäänteet.</p> <p>Edellä mainittujen arvokkaiden kohteiden ja rakennusten purkaminen tai oleellinen muuttaminen on luvanvaraista (MRL 127.1 §), museoviranomaiselle on varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen lupamenettelyn yhteydessä.</p>	<p>Kyseessä on voimassa olevan asemakaavan teknisluonteinen ajantasaistaminen. Taajamarakenteeseen ei tule merkityksellisiä muutoksia suhteessa nykytilanteeseen eikä voimassa olevaan asemakaavaan.</p> <p>Asemakaavalla ei tässä tilanteessa esim. ole tarvetta osoittaa yleiskaavalla esille tuotuja mahdollisia taajamarakenteellisia laajennuksia.</p> <p>Ajantasaistetussa asemakaava toteuttaa yleiskaavassa nykyiselle taajamalle asetettuja reunaehtoja. Asemakaavaa vähäisesti laajennetaan yleiskaavan mukaisesti mm. Teollisuustien varren teollisuusalueella – joka on jo osin rakennettua, mutta ilman asemakaavan ohjausta.</p> <p>Taajamarakenne tulee jatkossakin noudattelemaan yleiskaavassakin esille tuotua väljäkköä kylämäistä ilmettä. Sen sijaan asemakaava muuttuu merkittävästi rakennuskulttuuriympäristöön liittyvien arvojen esilletuonnin osalta ja siten toteuttaa yleiskaavan tavoitteita.</p> <p>Asemakaavaan on osoitettu vuonna 2024 valmistuneen asemakaava-alueen kulttuuriympäristö- ja rakennusinventointi (Arkkitehtuuritoimisto J-P Husso) perusteella kohteita ja alueita seuraavien suojelu- ja rajausmerkinnöin:</p> <p>Enonkosken kivisilta ja sahan jäänteiden alue. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY-2009 -kohde (rky) + sm muinaismuisto</p> <p>Enonkosken keskustaajama, kirkonkylä Maakunnallisesti merkittävä kulttuurialuekokonaisuus, mky</p> <p>Kirkko Kirkkolain (652/2023) 3 luvun 22 § nojalla suojeltu rakennus tai rakennelma (srk).</p> <p>Kirkkoon liittyvät kirkkopiha, hautausmaa, kiviaita, portti. Alueen osa, jonka kulttuurihistorialliset ominaispiirteet tulee säilyttää (eh/s)</p> <p>Kivisilta Museo, Entinen lainajvästön viljamakasiini ja aitta Hovinmäki, entinen Enonhovi Makasiinirakennus Rakennussuojelukohde, jolla on maakunnallista ja/tai paikallista merkitystä (sr)</p>
--	---

	<p>Kunnanhallituksen 13.8.2024 tekemän päätöksen mukaisesti ilman suojelumerkintää (sr) on jätetty seuraavat maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaiksi arvioidut kohteet ja ilman merkintää (rh) kohteet, joilla on paikallista kulttuurihistoriallista merkitystä:</p>
	<p>Koskela Maakuntakaavassa, yleiskaavassa ja rakennusinventoinnissa 2024 maakunnallisesti arvokkaaksi arvioitu (sr) kohde.</p>
	<p>Entinen neuvola-lääkäritalo Kunnanvirasto Urheilukentän katsomorakennus Kuokkasen entisistä liikerakennuksista vanhempi Vuoden 2024 rakennusinventoinnissa maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaiksi arvioidut (sr)</p>
	<p>Koulurakennus vanhempi Nuorempi koulurakennus Kirjasto Entinen pankkirakennus Entinen kanttorila Uusi pappila Seurakuntatalo Entinen osuuskaupparakennus Kuokkasen entisistä liikerakennuksista nuorempi Kuokkasen sauna Osuuskaupan sauna Vuoden 2024 rakennusinventoinnissa rakennuskohteiksi, joilla on paikallista kulttuurihistoriallista merkitystä arvioidut (rh)</p>
	<p>Näiltä osin asemakaavaehdotus ei toteuta maakuntakaavan eikä yleiskaavan ohjausvaikutusta. Päätös heikentää rakennuskulttuuriarvojen säilyttämisen turvaamista.</p>

7.5 Maankäytölliset vaikutukset

7.5.1 Kokonaisrakenne

Asemakaavan merkittävimmät vaikutukset suunnittelualueen kokonaisrakenteeseen ovat seuraavat:

- Asemakaavan päivittäminen ajantasaistaa kirkonkylän taajama-alueen asemakaavan uudelle pohjakartalle sovitettuna ja vähäisessä määrin laajentuu niille taajamaan kuuluville alueille, jotka eivät aikaisemmin ole vielä kuuluneet asemakaava-alueeseen. Esim. teollisuusalueen osalta asemakaava täydentyy ja vähäisesti laajentuu.
- Taajamaa vähäisesti täydentävän rakentamisen myötä alueen yhdyskuntarakenne eheytyy.

7.5.2 Rakentaminen taajamassa

Rakentamiseen liittyvät yleiset vaikutukset ovat seuraavia:

- Ajantasainen ja kaavamerkinnöiltään yhtenäinen asemakaava helpottaa ja selkiyttää rakentamislupamenettelyjä.
- Nyt laadittu asemakaava on peruste uudelle rakentamiselle ja kunnallistekniikan yksityiskohtaiselle suunnittelulle ja toteutukselle.
- Uudella rakentamisella on taajamakuvaa eheyttävä vaikutus.

7.5.3 Työpaikka-alueet / palvelut

Asemakaavassa on vähäisessä määrin osoitettu liikenteellisesti hyvin saavutettavissa olevia ja taajamarakenteeseen sijoittuvia uusia yritys- ja teollisuustoimintaan soveltuvia alueita.

Kirkonkylän keskustan palvelut ovat pääsääntöisesti sen läheistä asutusta palvelevia ns. päivittäistavarakauppoja tai muita yleishyödyllisiä palveluita tuottavia julkisia palveluita tai yksityisiä yrityksiä. Julkinen palvelurakenne on aluevarauksiltaan ja toiminnoiltaan jo varsin kattava.

7.5.4 Yhdyskuntatekniset verkostot

Asemakaavan keskeisiä vaikutuksia yhdyskuntateknisiin verkostoihin ovat:

- Asemakaavoitettujen alueiden ylläpito ja toteuttaminen edellyttää niiden liittämistä kunnallisteknisiin verkostoihin.
- Asemakaavaan sisältyvistä taajaman pienialaisista uusista rakentamisalueista ei aiheudu erityisiä uusia ns. kunnallisteknisiä liityntäkustannuksia – alueiden kunnallistekniset kustannukset ovat ns. normaaleita alueiden sisäisen verkoston kustannuksia.
- Uudet täydennysrakentamisalueet sijoittuvat jo rakennettujen kunnallisteknisten verkostojen piiriin/ulottuville ja siten olevien verkostojen hyödyntäminen tehostuu.

7.5.5 Liikenneverkosto

Vaikutuksia liikenneverkkoon:

- Liikenneyhteyksien osalta tukeudutaan olevaan päätieverkkoon.
- Liikenneturvallisuussuunnitelmissa ei ole esitetty sellaisia muutoksia, jotka edellyttäisivät muutoksia asemakaavaan.
- Koska ELY-keskus on luopumassa kuntien keskustaajamissa kulkevien tiettyjen teiden kunnossapitovastuista ja niiden kunnossapito siirtyy näissä yhteyksissä kuntien vastuulle, muutetaan Enonkosken kirkonkylän osalta asemakaavamuutoksella ja -laajenuksella Hyypiänniemeeseen johtavan maantien 15387 (Hyypiänniementie) alkuosa asemakaavassa katualueeksi, jotta maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kadunpitopäätös tulee mahdolliseksi tehdä. Kadunpitopäätöksellä maantie lakkaa ja kunnossapito siirtyy kunnan vastuulle. Kadunpitopäätöksestä, sen ehdoista ja sen voimaantulosta sovitaan erikseen kunnan ja ELY-keskuksen välillä.
- Venevalkamat säilyvät ennallaan.

7.5.6 Virkistysalueet ja viheryhteydet

Asemakaavassa on osoitettu koko alueen kattavat sisäiset ja eri alueiden väliset virkistysalueet ja viheryhteydet. Kaavan pohjalta yleisten alueiden – kuten virkistysalueiden ja reittien – ylläpito ja kehittämistarve on määriteltävissä.

- Asemakaava korostaa viheralueiden jatkuvuutta alueelta toiselle, toisaalta viheralueiden merkitystä varsinkin kirkonkylän taajaman sisäisen rakenteen ja eri osien keskinäisessä jäsentelyssä.

7.5.7 Maa- ja metsätalous, luonto, ilmasto

Asemakaavassa on osoitettu olevia pienialaisia maa- ja metsätalousalueita. Asemakaavalla ei ole vaikutusta näiden alueiden maankäyttöön, vaan ne tulevat nykytilanteen mukaisesti säilymään metsätalouksikäytössä siihen liittyvine toimintoineen.

Alueella ei ole todettu erityisiä luontoarvoja.

Ilmastovaikutusten arvioinnin keskeinen arviointimenetelmä on hankkeen päästövähennyspotentiaalin arviointi. Nyt kyseessä oleva asemakaavan teknisluonteinen ajantasaistaminen ei itsessään synnytä tai vähennä mitään sellaista maankäyttöä, jolla olisi vähäistä suurempaa merkitystä ilmastovaikutusten näkökulmasta. Toki esimerkiksi viheralueiden käytön ohjeistuksilla voidaan vaikuttaa ns. hiilinieluihin. Tällaisia suunnitelmia – yhdenlaisia hoitosuunnitelmia esim. puistomaisille alueille - voidaan laatia asemakaavasta erillisinä suunnitelmina.

Ilmastovaikutuksiin voidaan merkittävästi vaikuttaa esimerkiksi ns. vihreän siirtymän avulla. Ilmastohyötyjä ovat esimerkiksi päästövähennykset, jotka syntyvät tuotteen tai palvelun käyttämisestä. Päästövähennyksiä voi syntyä esimerkiksi energiansäästöä, ilmastomyönteisistä raaka-ainevaihtoehdoista tai tuotteiden paremmasta kierrätettävyydestä. Positiivinen kädenjälki syntyy siitä, että tarjotun ratkaisun käyttäminen pienentää jonkun toisen hiilijalanjälkeä.

Osaltaan uusiutuvat energiantuotantomuodot, kuten tuulivoima ja aurinkovoima, ovat sellaisia tekijöitä, joilla ilmastopäästöjä voidaan vähentää. Tällaisia hankkeita ei tähän asemakaavan teknisluonteiseen ajantasaistamiseen sisälly.

7.5.8 Kulttuuriympäristö

Asemakaavassa on tuotu esille (lähtötietojen ja selvitysten mukaisesti) alueen kulttuuriarvoja, jotka on edelleen huomioitu kaavaratkaisussa tarvittavin kaavamerkinnöin.

Arvot tulevat nykyistä voimakkaammin yleiseen tietoisuuteen ja niiden säilymistä voidaan kaavan myötävaikutuksella vaalia.

Vanhan säilyttäminen ja uudisrakentaminen eri aikakausina muodostaa rakennuskantaan ajallisia kerrostumia.

Kulttuuriympäristöön liittyviä vaikutuksia on arvioitu tarkemmin kohdassa 7.4 Vaikutukset suhteessa yleiskaavaan ja rakennusinventointiin (2024).

7.6 Vaikutukset sosiaalisiin oloihin

Asemakaavaprosessin ja siihen sisältyvien maankäyttöratkaisujen sosiaalisia vaikutuksia ovat mm.:

- Aukkaiden, maanomistajien ja yrittäjien tietoisuus alueen ympäristöoloista, maankäytöllisestä nykytilasta ja tulevaisuuden mahdollisuuksista lisääntyy.
- Tietoisuus maankäytöllisestä tulevaisuudesta edesauttaa alueen kokonaisvaltaisessa kehittämisessä ja markkinoinnissa.
- Tietoisuuden lisääntymisen myötä eri osapuolien sitoutuminen tuleviin maankäyttöratkaisuihin voimistuu.

- Edesauttaa kuntaa, elinkeinoelämää, yrittäjiä, maanomistajia ja muita, joiden oloihin kaavaratkaisu vaikuttaa, valmistautumaan mahdollisiin tuleviin muutoksiin ja hyödyntämään alueelle ominaisia maankäytöllisiä mahdollisuuksia.
- Maankäyttöhankkeisiin voidaan varautua ja niitä aikatauluttaa.

7.7 Asemakaavan oikeusvaikutukset

Alueidenkäyttölain yleisenä tavoitteena on edellytysten luominen hyvälle elinympäristölle sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehityksen edistäminen. Lisäksi lailla pyritään turvaamaan jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen.

AKL 4 §:ssä on kuvattu alueiden käytön suunnittelujärjestelmä

Kuntien alueiden käytön järjestämiseksi ja ohjaamiseksi laaditaan yleis- ja asemakaavoja. Nämä jäävät kuntien hyväksyttäväksi. Kunnat voivat laatia myös yhteisen yleiskaavan. Maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella.

Lisäksi valtioneuvosto voi hyväksyä alueiden käyttöä ja aluerakennetta koskevia valtakunnallisia tavoitteita.

Suunnittelujärjestelmän periaatteena on, että yleispiirteisempi kaava on ohjeena yksityiskohtaisempia kaavoja laadittaessa. Alueidenkäyttölaisissa korostuvat eri kaavatasojen toisistaan poikkeava asema ja tehtävät alueiden käytön suunnittelujärjestelmässä. Yleisesti alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän voidaan katsoa noudattavan ns. korvaavuusperiaatetta. Tämän mukaisesti alueidenkäyttökysymykset pyritään ratkaisemaan alimmalla mahdollisella suunnittelutasolla, jolla ne ovat ratkaisun laadulliset ominaisuudet ja osallisten vaikutusmahdollisuudet huomioiden parhaiten toteutettavissa.

Alueidenkäytön suunnittelutasot

- 1) Alueidenkäyttölain säädökset
- 3) Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet
- 4) Maakuntakaava
- 5) Oikeusvaikutteinen kunnanvaltuuston hyväksymä yleiskaava
- 6) Detaljikaavat (asema- ja ranta-asemakaavat)**
- 7) Rakennusjärjestys
- 8) Oikeusvaikutukseton yleiskaava
- 9) Muut suunnitelmat

Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmä korostaa kuntien itsenäistä asemaa kaavoituksessa. Maakuntakaavalla on merkitys valtakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden yhteen sovittajana.

8 Suunnittelumenettely

8.1 Osalliset

Alueidenkäyttölain (1.1.2025) mukaan kaavoituksessa tulee huolehtia siitä, että eri intressiryhmien (osallisten) mahdollisuus osallistua asioiden käsittelyyn on riittävän laajaa, oikeisiin asioihin kohdistuvaa ja oikein ajoittuvaa.

Suunnitteluun osallistutetaan päättäjät, kuntalaiset ja ne intressiryhmät, joita suunnittelualueen kehittäminen erityisesti koskettaa. Osallisia ovat kaikki ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava vaikuttaa. Lisäksi osallisia ovat ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään.

Keskeiset osalliset:

- Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö -vastuualue
- Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue
- Etelä-Savon maakuntaliitto
- Savonlinnan maakuntamuseo / Museovirasto
- Enonkosken kunnan luottamuselimet ja hallintokunnat
- Sähköyhtiöt
- Järvi-Suomen Energia
- Etelä-Savon pelastuslaitos
- Maanomistajat
- Alueen rajanaapurit

8.2 Osallistumisen ja vuorovaikutuksen järjestäminen

Kaikista merkittävistä kuulemis- ja päätöksentekovaiheista ilmoitetaan Enonkosken kunnan ilmoitustaululla ja kunnan Internet -sivuilla www.enonkoski.fi. Kaava-aineistot pidetään nähtävillä kunnan teknisessä toimistossa.

8.3 Suunnitteluvaiheet

Asemakaavaprosessin keskeiset suunnittelu- ja käsittelyvaiheet:

- Viranomaisneuvottelussa 23.4.2014 käsiteltiin kirkonkylän asemakaavan päivittämistarpeita.
- Sittemmin kunnassa päädyttiin laajemman alueen kokonaistarkasteluun ja yhtenä sen osana kirkonkylän asemakaavan päivittämiseen.
- Vuosina 2015-2016 on alueelle laadittu luontoselvityksiä
- Asemakaavan 1:2000 mittakaavainen pohjakartta laadittiin v. 2016.
- Asemakaavaluonnos on pidetty yleisesti nähtävillä 17.10-28.11.2022
- Rakennuskulttuuriselvitys on päivitetty asemakaava-alueen osalta v. 2023 - 2024
- Asemakaavaluonnoksesta saatuihin palautteisiin laadittiin vastineet keväällä 2024
- Asemakaavaehdotusta käsiteltiin kunnanhallituksessa 13.8.2024. Kunnanhallitus päätti palauttaa Enonkosken asemakaavan kaavaehdotuksen uudelleen valmisteltavaksi rakennuskulttuurikohteiden osalta siten, että: Asemakaavaehdotuksesta poistetaan kaikki rh-merkinnät ja kaikki sr-merkinnät, pois lukien Kirkko, Kivisilta, Museo, entinen viljamakasiini ja aitta, Hovinmäki, entinen Enonhovi (nykyinen Enonkosken Kartano), Makasiinirakennus.
- Asemakaavaehdotus on viimeistelty kunnanhallituksen edellä mainitun päätöksen mukaiseksi.
- Lisäksi asemakaava-aineistoa on päivitetty vastaamaan 1.1.2025 voimaan tullutta alueidenkäyttölakia (maankäyttö- ja rakennuslaki on saman aikaisesti lakannut).

Kuopiossa 24.1.2025

Jorma Harju
Kaavoitusinsinööri